

Kárpátaljai Hírmondó

XXII. évfolyam 1. (83.) szám, 2026. Tavasz

Zelk Zoltán

Hóvirág

Tél eleje, tél közepe:
havas a hegyek teteje,
sehol egy árva virág -
zúzmarás a fán az ág.

Ám télúton egy reggelen,
csoda történik a hegyen:
kibújik a hóvirág,
s megrezzen a fán az ág.

Öröm rezzen ágról ágra:
itt a tavasz nemsokára,
kizöldülnek mind a fák -
Isten hozott, hóvirág!

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Egyetem épülete

KÁRPÁTALJAI Hírmondó

XXII. évfolyam, 1. (83.) szám
2026. Tavasz

Kiadja a Kárpátaljai Szövetség

1068 Budapest,

Városligeti fasor 44.

Telefon: 06-1-351-7770

E-mail: karpataljaiszovetseg@gmail.com

Felelős kiadó:

Greza István,

a Kárpátaljai Szövetség elnöke

Alapító főszerkesztő: Füzesi Magda

E-mail: magda.bereg@gmail.com

Főszerkesztő: Szemere Judit

E-mail: nagykica12@gmail.com

Szerkesztőbizottság:

dr. Botlik József, dr. Dupka György,

dr. Szöllősy Tibor,

dr. Zubánics László,

Kovácsné Marton Erzsébet

Tördelés, nyomdai előkészítés:

Lapengedély száma: 2.9/1414-1/2006

HU ISSN: 1787-0445

OTP számlaszámunk:

11711034-20834951

Megjelenik negyedévente
1000 példányban.

E lapszám megjelenését támogatta
a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.,

valamint a Kárpátaljai Szövetség
tagsága.

A folyóiraton nyereség
nem képződik.

A címünkre beérkező kéziratok közlésének és szerkesztésének jogát fenntartjuk, azok recenzálását, visszaadását, levélben történő megválaszolását, valamint más szervezetekhez, intézményekhez való továbbítását nem vállaljuk. A publikációkban közölt tényekért és véleményekért minden esetben a szerző viseli a felelősséget. A szerkesztőség nem feltétlenül ért egyet a lapban közölt publikációkkal.

A tartalomról:

<i>Olvaszuk együtt!</i> Bőjte Csaba: Füveskönyv	
<i>Vers mindenkinek.</i> Reményik Sándor: Templom és iskola	3
<i>Szervezeti élet.</i> Kárpátalja a középpontban – Zenés irodalmi est Budapesten	4
Filmbemutató a Kárpátaljai Szövetség székházában	
Kárpátaljai álarcosbál Budapesten	5
A háború emberi ára – Kerekasztal-beszélgetés könyvbemutatóval	6
<i>Határok nélkül.</i> Imaest a békéért a debreceni református nagytemplomban	
kárpátaljai résztvevőkkel	7
<i>Közös dolgaink.</i> Történelmi nap a Rákóczi Egyetem életében	8
<i>Hírek, események.</i> Zahoray János festőművészre emlékeztek Nyíregyházán	
Diplomaosztó az ungvári magyar intézetben	9
<i>Hitélet.</i> Interjú Majnek Antal atyával	10
KRISZ: ifjúsági találkozó Nevetlenben és Nagyberegen	12
<i>Örökségünk.</i> Gyökerek és ágak – Állandó kiállítás az Ortutay Elemér Görögkatolikus	
Központban	13
<i>Lélektől lélekig.</i> Találkozó Dévay Nagy Kamillával Munkácson	14
<i>Neves szülötteink.</i> Petróci Iván emlékére	
Irodalmi Kilátó a beregszászi konzulátuson	15
<i>Évforduló.</i> Tizenöt éves a GENIUS Jótékonyági Alapítvány	16
A Rákóczi-szabadságharc utolsó országgyűlésére emlékeztek Salánkon	17
<i>Anno.</i> Édesapám emlékére – Husznai Katalin írása	18
<i>Irodalom.</i> Üzenetek lélektől lélekig	20
<i>Fiatalokról fiataloknak.</i> Őrizzük a paraszat – Beszélgetés Becske Adrienn népzeneessel	22
Interjú dr. Úr Viktor Rolanddal, a Hóvár Egyesület társelnökével	23
<i>Közelkép.</i> Gátról indult, majd Tokiót is meghódította tehetségével	24
<i>Kultúrtáj.</i> Kottába zárt örökség	26
Több mint könyvklub: közösség!	27
Ádám és Éva naplója – Évadnyitó ösbemutató a beregszászi színházban	28
Magyar László emlékkiállítás a beregszászi főkonzulátuson	29
<i>Kopogtató.</i> Beszélgetés Füzesi Magda József Attila-díjas költővel	30
<i>Múltidéző.</i> A gáti Veres-kocsma története	32
<i>Gratulálunk.</i> Elismerések	34
<i>Szemelvények kárpátaljai eseményekből</i>	36
<i>Művészet.</i> Kovács Éva beregszászi festőművész tárlata Kisvárdán	39
<i>A Kárpátaljai Hírmondó galériája.</i> Erfán Ferenc festőművész	40

Címlapfotók: Elbéné Mester Magdolna, Makó András

A Kárpátaljai Szövetség elnöksége és a Kárpátaljai Hírmondó szerkesztősége áldott húsvéti ünnepeket kíván a lap minden kedves olvasójának!

Böjte Csaba

Füveskönyv

(Részletek)

110. A részvétről

Isten miért engedi meg azt, hogy padlóra kerüljünk? Én is voltam már jó párszor padlón. A székely embernek azt tanították, hogy nem nyafogunk, megyünk tovább, és ez bizony sokszor nem a legjobb tanács, mert igenis van, amikor nagyon fáj valami, és ilyenkor jó, ha valakivel meg tudjuk beszélni a problémákat, ha alázattal elmegyünk egy szakemberhez, de a Jóisten színe elé is. Mondjuk el őszintén, hogy mik a gondjaink, panaszaink.

Nagycsütörtök, nagypéntek fájdalmas volt Jézusnak, talán a legfájdalmasabb az lehetett, hogy nem tudta meggyőzni az Ő népét. Nem értették meg azokat az áldott igéket, melyeket egész életével, munkásságával oly szépen, világosan hirdetett. Szóget vertek a kezébe. Jézusnak is kellett három nap ott a sírban, hogy talpra álljon. Utána mosolyogva visszajött, és átdöfött szívvel vezette övéit tovább a szeretet útján.

Nincs más út, csak a szeretet. Nekünk, keresztényeknek Jézus Krisztus a példaképünk. Sírunk, ha nagyon fáj, és nagyon sebzettek vagyunk, a magunk „sírjába” nyugodtan félrevonulhatunk duzzogni, gyógyulni, de Krisztusba kapaszkodva támadjunk fel mi is a szeretetre, átdöfött szívvel is menjünk tovább egymásért, családunkért.

Nem érdemes jelenetet rendezni, kiabálni, cirkusozolni, mert attól az ember még mélyebbre süllyed. Ha összeveszek valakivel, és azt mondogatjuk egymásnak, hogy hol is van az igazság, attól csak keményebbek leszünk mind a ketten. Ilyenkor Jézus példájára, a magunk kis magányába vonulunk vissza, imádkozunk a csendben, gyűjtünk erőt a talpra álláshoz. Nagycsütörtökön Jézus hívja az Olajfák hegyén a Mennyei Atyát. Olyan tanulságos, hogy az Atya nem veszi le a terhet Fia válláról, nem változik meg a történelem menete, másnap nagypéntekre virrad a világ. Jézus mindent megbeszél a Mennyei Atyával, erőt gyűjt a szeretethez, ahhoz szeretethez, mely képes életét adni az övéiért.

Ha látunk valakit elesni, mindegy, hogy saját hibájából vagy önhibáján kívül került padlóra, nekünk segítenünk kell. A földön fekvő emberbe nem rúgnak bele. Ha nem tudunk segíteni, akkor legalább legyünk részvétellel iránta. A magyar nyelvben nagyon szép az a szó, hogy részvét. Ha elmegyek egy temetésre, azon részt veszek. Részt vállalok a családtagok gyászában, fájdalmában. Nem azért megyek, hogy megvigasztaljam, ilyenkor úgysem lehet megvigasztalni senkit, de az, hogy részt veszek, részvétellel vagyok iránta, az nagyon sokat jelent, erőt ad neki, segít a keresztthordozásban, a te arcodon meg a Mennyei Atya szép vonása ragyog fel.

79. A sikerek utáni változásról

A siker hatására általában az emberek megváltoznak, és elkezdik fennhordani az orrukat. Sajnos amikor nagyon jól mennek a dolgok, és tapsolnak az emberek, nagyon sokszor elbizzuk magunkat, aztán Isten

félrenéz, és jól megütjük a bokánkat. Az ember mindig szerény, alázatos kell maradjon. Ha valami jól megy, azt meg kell köszönni a Jóistennek, ha valami rosszul megy, kérjek segítséget odafentről.

Jézus megfedkezett arról, hogy honnan jött, kiüresítette önmagát. Mátyás király a rangját próbálta elrejtetni, amikor álrühában a nép közé ment. Szimpatikus, ha valaki nagyon gazdag, de nem látszik meg ruháján, házán. A Szűzanyának előre elmondja a Jóisten, hogy te leszel az én fiam édesanyja, ő mégsem száll el ettől, hanem elmegy az áldott állapotban lévő Erzsébethez segíteni neki mosni, főzni, takarítani. Mária azt is mondhatná, hogy mi közöm nekem hozzá, annyi dolgom van, éppen most lettem a Mennyei Királynő Asszonya, de ő Isten alázatos szolgálóleánya, végzi a dolgát.

83. Hogyan kell a lényegre fókuszálnunk?

Ha a nap elé tartunk egy homorú lencsét, akkor az összegyűjti egy pontba a sugarakat, és akár tüzet is lehet vele gyújtani. A lencsének ez a természete. Fontos, hogy mi is összeszedettek legyünk, mert az ember, ha kapkod, annak nincs se eredménye, se értelme. Sokféle vágy, kívánság van bennünk, tudatosan ritkítani kell őket. Ragadjunk megszövellőt, és a sokirányú érdeklődésünkéből még néhányat vágjunk vissza. A rózsza is, ha hagyják, hogy összevissza nőjön, elvadul. Ha az ember okosan visszanyesi, irányítja, akkor szép lesz a kertünk. Mehetnél hokizni, focizni, teniszezni, túrázni, bárhová, de egy életed van, döntened kell. Kiválasztasz egyet, a többit átengeded másnak, és te a kiválasztott úton mész előre ezerrel.

Van egy ismerősöm, orvos akart lenni. Annak, aki erre a pályára készült, régebben is sokat kellett tanulnia. Ő tanult, sikerült a felvételi, aztán még többet kellett tanulnia. Sok mindenről le kellett mondania, míg mások szórakoztak, fürdőbe jártak, ő vette a jegyzeteit és tanult. Elvégezte az orvosit, és most híres, gazdag, sokan áldják a nevét. Ezt jelenti az egy feladatúra fókuszálás.

Néha én is összezavarodom, de ilyenkor megállok: mi a legfontosabb az életemben? Krisztus keresztjére nézek, és tudom a választ: a szeretet parancsa. Ez az egyetlen parancs. Ami ebbe belefér, az jó, ami nem fér bele, az értelmetlen dolog, kár is abba belefogni, mert zsákutca.

Böjte Csaba Füveskönyve 2. Boldogsághoz segítő gondolatok. Helikon Kiadó, Budapest, 2021.

A szerkesztőség megjegyzése: A népszerű könyv Böjte Csaba ferences rendi szerzetes és Csender Levente író száztizenegy beszélgetésének kivonatát tartalmazza, amelyekből, mint ahogy Csaba testvérből, árad a jövőbe vetett erős hit, bizalom, derű és bölcsesség.

A könyv iránt érdeklődők a kötet beszerzéséről Csender Levente honlapján <https://csenderlevente.com/hu/rendeles> tájékozódhatnak.

Reményik Sándor

Templom és iskola

Ti nem akartok semmi rosszat,
Isten a tanútok reá.
De nincsen, aki köztetek
E szent harcot ne állaná.
Ehhez Isten mindannyitoknak
Vitathatatlan jogot ad:
Ne hagyjátok a templomot,
A templomot s az iskolát!

Ti megbecsültök minden rendet,
Melyen a béke alapul.
De ne halljátok soha többé
Isten igéjét magyarul?!
S gyermeketek az iskolában
Ne hallja szülője szavát?!
Ne hagyjátok a templomot,
A templomot s az iskolát!

E templom s iskola között
Futkostam én is egykoron,
S hűtöttem a templom falán
Kigyulladt gyermek-homlokom.
Azóta hányszor éltem át ott
Lelkem zsenge tavasz-korát!
Ne hagyjátok a templomot,
A templomot s az iskolát!

A koldusnak, a páriának,
A jöttmentnek is van joga
Istenéhez apái módján
És nyelvén fohászzkodnia.
Csak nektek ajánlgatják templomul
Az útszélét s az égbolt sátorát?
Ne hagyjátok a templomot,
A templomot s az iskolát!

Kicsi fehér templomotokba
Most minden erők tömörülnek.
Kicsi fehér templom-padokba
A holtak is mellétek ülnek.
A nagyapáink, nagyanyáink,
Szemükbe biztatás vagy vád:
Ne hagyjátok a templomot,
A templomot s az iskolát!

1925

Reményik Sándor (1890–1941) a két világháború közötti erdélyi magyar líra egyik legnagyobb alakja. Magyarorsága és a keresztény hite határozta meg életét és természetes hangú költészetét. Szilárdan hitte, hogy a költő a lelkek építész. Egy évszázaddal ezelőtt írta a fenti költeményt. Szomorú, hogy a kárpátaljai magyarság számára a vers mondanivalója idősebb, mint valaha.

Zenés irodalmi est Budapesten

Kárpátalja a középpontban

Évzáró adventi zenés irodalmi estet tartottak december 19-én a Kárpátaljai Szövetség székházában Budapesten. A rendezvényen több, Kárpátaljához kapcsolódó kötetet mutattak be, a beszélgetések során szó esett a térség jelenlegi helyzetéről, az egyes programpontok között pedig kárpátaljai szerzők megzenésített versei hangzottak el Kocsis Csaba berettyóújfalui énekmondó előadásában.

Adventi időszak lévén a szervezők fontosnak tartották, hogy a keresztény ünnep is előtérbe kerüljön. Ennek kapcsán Pásztor Bazil atya osztotta meg gondolatait.

Köszöntőbeszédében Grezsa István, a Kárpátaljai Szövetség elnöke kiemelte: nekünk, magyaroknak több évszázados tapasztalatunk van abban, hogy a megmaradáshoz szükséges a hit és a kultúra.

Az irodalmi blokkot Dupka György író, történész, a Magyar Értelmisségek Kárpátaljai Közösségének elnöke, az Intermix Kiadó vezetője indította el. Beszámolt a kárpátaljai kulturális élet alakulásáról, amely

a háborús nehézségek között is próbál fennmaradni. Jó példaként hozta fel az otthon maradt képzőművészeket, akiknek műveit rendszeresen bemutatják a Beregszászban és Ungváron rendezett tárlatokon.

Ezután Zékány Krisztina és Szemere Judit szerkesztők beszélgettek az *Együtt* folyóirat szerzői köréhez tartozó alkotókkal, akiknek kötetük jelent meg az utóbbi időkben. Bemutatták Szöllősy Tibor *Őszi rajzás* című kispróza-kötetét, Dupka György *„Én Istenem, a keresztet vállainkról vedd le!”* Gulag-monográfiáját, Vári FABIÁN László angolul is olvasható *Vásártér* című regényét, amelyet Ortutay Péter fordított le, valamint a Z generáció ígéretes költője, Lévai Aliz Mária *Mint teknős a páncélt* című első verseskötetét.

A második blokkban a kárpátaljai történelem és jelen került előtérbe. Botlik József történész *A ruszin nép vértanúja, Bródy András (1895–1946)* című monográfiájáról beszélt, amely nemrég ruszin nyelven jelent meg. Ezután Megyeri Edit Tünde bemutatta az *Akik gyufát árultak* című regényét. Kovács Sándor honismereti író több könyvét, többek között a *Vereckei határkő, valamint Petőfi és Ungvár* című munkáját prezentálta a közönség előtt.

Horváth Júlia Borbála író az általa szerkesztett *Béke és háború – Kárpátalja/Tiszabökény* című szociográfiai kötetéről beszélt, amelyben a 2023-ban szervezett kárpátaljai falukutató tábor tanulságait adta közre. Végül Legeza László történész a *Boldogemlékü Legeza Péter vértanú pap* című munkáját ismertette.

Sok szerző és több korosztály képviseltette magát ezen az esten. Ingázók és kitelepültek, fiatalok és idősebbek, ám egy közös volt mindenkiben: hogy kötődnek szülőföldjükhöz, Kárpátaljához.

A zenés irodalmi est kötetlen beszélgetéssel zárult.

Sz. Kárpáthy Kata
Fotó: Pókos István

Gratulálunk!

Már hagyomány, hogy a Magyar Újságírók Közössége (MUK) a forradalomra emlékező ünnepi rendezvényen adja át a Petőfi Sándor Sajtószabadság-díjat. Idén a neves szakmai elismerést Szemere Judit újságírónak, a *Kárpátaljai Hírmondó* főszerkesztőjének ítélte oda a közösség elnöksége.

Dr. Szilvay Balázs, a MUK elnöke a kitüntetett érdemeit méltató beszédben hangsúlyozta: a díj odaítélésekor egy több évtizedes újságírói tevékenység és a húsz évvel ezelőtt alapított Kárpátaljai Hírmondó értékeit mérlegelték. Kárpátalja magyarsága négy év óta él a háború árnyékában, soha nem volt annyira fontos, hogy híd legyen a szülőföldet elhagyni kényszerültek és az otthon maradtak között. Ez a híd a Kárpátaljai Szövetség folyóirata. A főszerkesztő Kárpátalján, Beregszászban, emberpróbáló körülmények között állítja össze a negyedévente megjelenő fórum tartalmát. A Petőfi Sándor Sajtószabadság-díj ennek az áldozatos munkának az elismerése.

Szívből gratulálunk főszerkesztőnknek a rangos, jól megérdemelt kitüntetéshez, sok erőt és kitartást kívánunk további tevékenységéhez!

A Kárpátaljai Szövetség elnöksége,
A Kárpátaljai Hírmondó szerkesztőbizottsága

Köszönet az 1 százalékért!

A hatályos törvények lehetővé teszik, hogy az adózó magyar állampolgárok adójuk 1%-ával támogassák a civil közhasznú szervezetek munkáját. A Kárpátaljai Szövetség jóleső érzéssel fogadta és fogadja a támogatók felajánlásait, hiszen ez azt bizonyítja, hogy az áttelepültek fontosnak tartják azt a tevékenységet, amelyet a szülőföldön maradt kárpátaljai magyarok kulturális, illetve oktatási életének kiteljesedéséért, gazdasági helyzetének javításáért folytatunk.

Programunk teljesítéséhez nagy segítséget nyújt a személyi jövedelemadó 1%-ának felajánlása. A 2026-ös esztendőben is változatlanul számítunk arra, hogy minket választanak kedvezményezettnek. Akik már nem adóznak, azokat arra kérjük, hogy családtagjaik, barátai, ismerőseik figyelmét hívják fel tevékenységünkre, annak érdekében, hogy az adójuk 1%-át a Kárpátaljai Szövetség részére ajánlhassák fel.

ADÓSZÁMUNK: 18046629-1-42

Kárpátaljai Szövetség

Filmbemutató a Kárpátaljai Szövetség székházában

Február 25-én, a kommunizmus áldozatainak emléknapján a Kárpátaljai Szövetség városligeti székházának dísztermében emlékeztek az egybegyűltek az egykor jogtalanul elhurcoltakra, bebörtönzöttekre. Ugyanakkor az orosz–ukrán háború kitörésének negyedik évfordulója kapcsán csenddel és együttérzéssel gondoltak mindazokra, akiket a mostani történésekben közvetlenül érintettek.

A vendégeket dr. Grezsa István, a Kárpátaljai Szövetség elnöke köszöntötte. Megemlékezésében arról beszélt, hogy a béke megteremtése mindennél fontosabb, mert a háború fiatal életet követel, derékba töri milliók békés céljainak megvalósítását. Ezután üdvözölte a festőművészként is nevet szerzett Fényes András kárpátaljai filmrendezőt, akinek ezen az estén az évfordulóhoz kapcsolódóan *Hidegfüst* című alkotása került bemutatásra. Fényes András a beregszászi Shrek Tímea író-novellája alapján kárpátaljai alkotók összefogása révén kisjátékfilmen jelenítette meg egy magyar család hétköznapi küzdelmeit a háború árnyékában. A filmben több beregszászi színész (Ferenci Attila, Polyák Anita, Varga József) is szerepet

kapott. A művészek saját ismerőseik vagy családtagjaik történetét elevenítették meg, ezért minden megszólalásuk hitelesen hat.

A filmről: *Az orosz–ukrán háború kitörését a kárpátaljai magyarság a saját bőrén*

is megtapasztalta. Az állandó rettegés és a légvédelmi szirénák hangja mindennaposá vált. 2022 novemberében a helyzet még rosszabbra fordult, a légitámadások okozta áramkimaradások elviselhetetlenné váltak. Erzsébetem és családjának igazi megpróbáltatásokkal kell szembenézniük, amikor úgy döntenek, hogy a kihűlés elkerülésének érdekében egy folytonzó kandallót állítanak be a házukba. Semmi sem olyan egyszerű, mint amilyennek elsőre látszik...

A filmvetítés végén a szép számban összegyűlt érdeklődők vastapsal fejezték ki tetszésüket.

Ezután Fényes András filmrendező és dr. Úr Viktor Roland, a Hóvár Egyesület társelnöke részvételével jó hangulatú kerekasztal-beszélgetésre került sor dr. Grezsa István elnök moderálásában. A fókuszban a megmaradás, a közösségi összefogás fontossága és a kárpátaljai fiatalság helyzete állt.

Az elmondottakhoz a közönség soraiból többen is hozzászóltak, köztük Kovács Sándor szakíró, Szalipszki Endre, a Kárpátaljai Szövetség elnökségi tagja, Várföldi Tamás, a kárpátaljai magyarságot évtizedek óta támogató érdi Egymásért Alapítvány alapító tagja. Mindannyian hangsúlyozták: a legfőbb üzenet, hogy mi, akiknek közünk van valamilyen módon Kárpátaljához, tartsunk össze, bárhol is élünk a világban, és a magunk módján és tehetsége szerint segítsük az otthon maradtakat ebben a nehézségekkel teli, békétlen időben. Fényes András filmrendezőnek és stábjának további sikereket kívántak és azt kérték, alkotásukkal vigyenek hírt a világ más tájaira is a kárpátaljai magyarság nehéz sorsáról.

A rendezvény állófogadással zárult.

Tudósítónk

A szerkesztőség megjegyzése: Kedves Olvasóink, ha felkeltettük érdeklődésüket, lapozzanak vissza a Kárpátaljai Hírmondó 2025. őszi számához, amelyben a Fényes András rendezővel készült interjúnkban a Hidegfüst című film forgatásáról is szó esik.

Kárpátaljai Álarcosbál Budapesten

Vidám farsangi hangulat, elegancia és közösségi összetartozás jellemezte a Hóvár Egyesület Kárpátaljai Álarcosbálját, amelyet a Kárpátaljai Szövetség székházában, Budapest szívében tartottak. A rendezvényen a kultúra, a zene és a jótékonyk kezébe járt. Az est meghatározó alaphangját az elegancia adta, amelyet farsangi álarcok tettek még különlegesebbé. Nyitóbeszédet mondott Seremet Sándor, a Kárpátaljai Szövetség főtítkára, valamint Komonyi Arnold, a Hóvár Egyesület társelnöke, akik kiemelték a közösségépítés és az összetartozás fontosságát.

Az est kulturális programjának fénypontja a koncert volt, ahol két kiváló kárpátaljai művész lépett színpadra: Bernáth Ferenc gitár- és Zán András csellóművész. Előadásuk méltó nyitánya volt az estének.

Az állófogadás alatt Farkas Sándor kárpátaljai származású zongoraművész gondoskodott a kellemes hangulatról.

Az est egyik legjobban várt eseménye a tombola volt, ahol számos értékes ajándék talált gazdára.

Az est fődíja egy kétszemélyes hétvége volt a Riviéra Park Hotelben félpanziós ellátással és privát strandhasználattal –

azon a helyszínen, ahol a *Hogyan tudnék élni nélküled?* című nagy sikerű film egyes jeleneteit forgatták.

A hivatalos programot követően kezdetét vette a hajnalig tartó mulatság. A

talpalávalóról a felvidéki DJ Inorganic gondoskodott, aki már a szüreti bálon is bizonyította, hogy kiváló hangulatot tud teremteni. Az est műsorvezetője Béres

Márk Valentin volt, aki lendületesen fogta össze a programokat.

Köszönet illeti társszervező partnerünket, a Kárpátaljai Szövetséget a rengeteg segítségért.

A Kárpátaljai Álarcosbál ismét alkalmat adott arra, hogy a hagyományörzés, a kulturális értékek bemutatása és az önfelelt

szórakozás találkozzon erősítve a kárpátaljai magyar közösség összetartozását, határokon innen és túl.

SD

Kerekasztal-beszélgetés könyvbemutatóval

A háború emberi ára

A *háború emberi ára* címmel szerveztek könyvbemutatót és kerekasztal-beszélgetést a Kárpátaljai Szövetség székházában február 18-án. Az eseményt a Gulág- és Gupvikutatók Nemzetközi Társasága (GKNT) és a Iustitia Gulág- és Gupvikutató Intézet (GGKI) szervezte az Alapjogokért Központ támogatásával. Dupka György, a Kárpátaljai Szövetség elnökségi tagja a szervezők nevében üdvözölte a jeles eseményt megtisztelő hallgatóságot. Köszöntőbeszédet mondott Kovács István, az Alapjogokért Központ stratégiai igazgatója, aki párhuzamot vont a múltbeli és a mostani háború könyörtelen valóságáról, pusztításairól. Fölhívta a jelenlévők figyelmét arra is, hogy a „jelenlegi biztonságunkat nem tekinthetjük magától értetődőnek: a közelgő európai háborúból ki kell maradnunk, és meg kell óvnunk a magyar életeteket, a magyar közösségeket a fronttól, a megszállástól és attól, hogy ismét mások döntéseinek árát fizessük meg.”

Greza István, a Kárpátaljai Szövetség elnöke a történelmi tapasztalatok, a történelmi tények alapján ugyanúgy elítélte a magyarságnak tragédiákat okozó mindenkori háborúkat, amelyek különösen Kárpátalján az ártatlan magyar civilek ellen is irányultak.

Bognár Zalán történész, a GKNT elnöke, a GGKI igazgatója szövegezte a bemutatásra kerülő könyvről, amely 17 történész GUPVI-GULAG-témakört érintő tanulmányait tartalmazza. A szerzők írásukkal a 80 éve történt, sokáig elhallgatott közösségi tragédiának állítanak emléket. Elmondása szerint a fronton szovjet hadifogságba került 700 ezer honvéddel együtt összesen mintegy egymillióra tehető a szovjet fogságot szenvedett magyarok száma. Egyharmaduk életét vesztette. A róluk szóló kötet hasznos lehet mind a történész szakma képviselői, mind a közelmúltunk iránt érdeklődő olvasók számára.

A későbbiekben a *80 éve történt – Magyarok és németek szovjet fogságba hurcolása a Kárpát-medencei régiókban 1944/45 c.* könyvbemutatóval egybekötött kerekasztal-beszélgetést Havasi Dániel politológus, a GGKI igazgatóhelyettese vezette. A beszélgetés résztvevői voltak: Bognár Zalán történész, a Károli Gáspár Református Egyetem docense, Bimba Brigitta történész, a Debreceni Egyetem doktori iskolájának doktorjelöltje, Dupka György történész, lágerkutató, a GGKI tudományos főmunkatársa, a GKNT ügyvezető elnöke, a Szolyvai

Emlékparkbizottság titkára. A megszólaltatott történészek a kérdések megválaszolása közben a kutatási területüket érintő archív fotókat, táblázatokat és napjainkban készült felvételeket vetítettek ki.

Bognár Zalán tanulmánya kapcsán ismertette az eddig elérhető és feldolgozásra kerülő szovjet forrásokat, az egyéni sorsokat is érintő visszaemlékezéseket, a párhuzamos online adatbázisokat, értékelte a validálás jelentőségét. Kiemelte, hogy az általa vezetett kutatóintézet eddig közel 50 ezer főről készített online adatbázist, amelynek bemutatására március második felében kerül sor.

Dupka György a 2. sz. szolyvai gyűjtőtábor mellett a kárpátaljai magyarság „második golgotájaként” emlegetett szambiri kon-

centrációs táborról fejtette ki gondolatait. Jelentős eredménynek tartja, hogy mindkét tábor helyén a tömegsírokat is magába foglaló Kárpát-medencei szintű emlékhely létesült. A történész ismertette a 4. Ukrán Front Katonai Tanácsának 1944. november 13-án kiadott 0036-os rendeletét. Ennek nyomán – a kollektív büntetés elvét alkalmazva az NKVD közreműködésével – mintegy 30 ezer magyar és német hadköteles férfit hurcoltak el a szovjet táborokba, ami egy etnikai tisztogatással volt egyenértékű. A Szolyvai Emlékpark kőtábláira eddig csaknem 13 ezer áldozat nevét vésték fel. A 2024-ben felavatott Sztarij Szambir-i emlékparkban felállítandó táblákra hamarosan felkerülnek az eddig felkutatott áldozatok nevei is. Kitért a modern ukrán emlékeztetőpolitikára a szambiri láger vonatkozásában. Sok időbe telt, ám végül sikerült meggyőzni a Sztarij Szambir-i városvezetőket arról, hogy a 22. számú gyűjtő- és továbbító láger tömegsíraiban a magyarokkal és németekkel együtt ukrán patrióták is nyugszanak. Az erről szóló tárgyaláson közreműködtek a Lembergi Magyar Kulturális Szövetség vezetői is. Ezt követően engedélyezték az emlékpark felépítését. Azóta közösen tartanak koszorúzással egybekötött hivatalos megemlékezéseket

a történelmi egyházak lelkipásztorainak szolgálatával. Dupka György a személyes véleményét is megosztotta, párhuzamot vonva a 80 évvel ezelőtti háború és a jelenlegi szomorú, emberi tragédiákat okozó állapotok között, amelyet a négy éve tartó orosz–ukrán háború okozott Ukrajnában, illetve Kárpátalján. Ennek következtében a kárpátaljai magyarság vészhelyzetbe került: a 2001-es népszámláláskor a 155 ezer főnyi magyarság száma a máig tartó elvándorlások miatt több mint a felére csökkent. Ezt az ember- és értékvesztő folyamatot csakis a béke állíthatja meg, ezért imádkoznak az emberek. Végezetül kifejtette a háború végére vonatkozó egyéni prognózisokat. Elmondta: nem szűnik meg reménykedni abban, hogy a békekötéssel eljön az az időszak, amikor helyreállhatnak az időközben kihűlt szakmai kapcsolatok és ismét kutatóutak tervezhetők a pécsi Német Kör (elnöke Matkovits Kretz Eleonóra) szervezésében.

Bimba Brigitta doktorjelölt az 1944 őszén elhurcolt, meggyalázott nők sorsát kutatja. A személyes motivációi és a családi érintettsége alapján beszélt arról, hogyan viszonyultak az adatközlők a jellemzően tabusított problémakörhöz és a személyes történetekhez. Többek között említette a családtagokat érintő transzgenerációs traumákat. Választ adott arra is, hogy a magyar közösségekben hogyan képesek ezzel a kellően ki nem beszélt megrázkódtatással együtt élni az érintettek, a hozzátartozók, illetve a józanul gondolkodók többsége. Beszámolt a személyes élmények, helyszíni kutatások közben szerzett tapasztalatokról. Példákkal idézte fel a kárpátaljai nők hősiességét a múltban és a jelenlegi háborús helyzetben.

A tanácskozók megvitatták azt is, milyen lehetőség van az oktatási rendszerben a málenkij robot témakörét taglaló tantárgy bevezetésére. Romániában például a 2025/26-os tanévtől kezdve a 12. osztályos diákok számára önálló tantárgy *A kommunista rendszer története Romániában*. A felvetett kérdéshez hozzászólók úgy ítélték meg, hogy Magyarországon, a külföldi régiókban, sőt Ukrajnában is indokolt lenne a *Kommunista rendszer története* elnevezésű tantárgy mielőbbi bevezetése.

A kerekasztal-beszélgetés résztvevőin kívül a téma megvitatásában részt vett a hallgatóság körében helyet foglaló Havasi Bertalan, a Miniszterelnöki Iroda helyettes államtitkára, Dragan Traian Constantin történész, a Magyar Nemzeti Múzeum főmuzeológusa, Krassó László nyugalmazott rádiós szerkesztő, egyetemi tanár és Bíró Andor, a Hadtörténelmi Intézet és Múzeum volt főmunkatársa.

A rendezvény állófogadással és jó hangulatú beszélgetéssel zárult.

Fuchs Andrea

Imaest a békéért a debreceni református nagytemplomban kárpátaljai résztvevőkkel

2022. február 24. A nap, amely megrengette a világot. Megtörtént, amire senki nem számított: a XXI. században Európában háború tört ki. Sokan bíztak abban, hogy gyorsan véget ér az orosz–ukrán fegyveres konfliktus, ám ez a rémálom négy év után is folytatódik. S egyre inkább megviseli a harci cselekmények közvetlen elszenvedőit és a háború árnyékában állandó félelemben, rettegésben élő kárpátaljaiakat is. Valamennyiünk leghőbb vágya a béke...

A háború negyedik évfordulóján a Debreceni Református Nagytemplomba *Közös ima, közös remény* címmel imaestre hívogattak. Február 24-én este a helybéli hívekkel együtt imádkoztak a Kárpátaljáról érkezett résztvevők. Az alkalomra Tordai Zoltán hegedűjátéka hangolta rá a lelkeket.

„Békességet hagyok nektek, az én békességemet adom nektek, de nem úgy adom, ahogy a világ adja. Ne nyugtalankodjék a szívetek, s ne féljen!” (Jn 14,27) – köszöntötte Jézus bátorító szavaival Fekete Károly, a Tiszántúli Református Egyház püspöke az imaesten szolgálatot vállalókat, a résztvevőket.

Mi a jó a háborúban? – tette fel a kérdést igehirdetésében ifj. Pocsai Sándor csongori református lelkész. – Őszintén kimondhatjuk: semmi. De talán nem is ez a jó kérdés, mondta, hanem az, hogy ki a jó a háborúban. Erre a választ a Szentírásban találjuk: „Jó az Úr! Menedék a nyomorúság idején, gondja

van a hozzá folyamodókra” (Náhum 1,7). Az ige Isten jóságát, védelmező erejét és gondoskodását hangsúlyozza a nehéz időkben azok számára, akik bíznak benne. Ha felismerjük Isten jóságát, akkor a béke belső valóság lesz. Mert ami a lélekben van, fontosabb annál, mint ami körülöttünk történik, hangsúlyozta Pocsai Sándor.

Istenhez fohászokodva fogalmazták meg békevágyukat Beszterczey András, Molnár Szabolcs, Tóth Dorottya Tünde, Kállai Imre és Pálfi Karolina lelképásztorok.

Az egyházi szolgálattevők mellett a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház művészei – Gál Natália, Fornosi D. Júlia és Ferenci Attila – verses összeállítással léptek fel az esztelen vérontás, a mérhetetlen szenvedéssel járó háborús pusztítás ellen. Előadásukban elhangzott Füzesi Magda *Zárszámadás* és Agyó, *Kárpátalja!*, Lőrincz

P. Gabriella *Rész*, Balla László *Szülőföldem*, Wass Albert *Előhang* és *A bujdosó imája*, valamint Reményik Sándor *Ne ítélj!* című verse.

Az est folyamán a Nagytemplomi Dicsőítő Zenekar, Sárosi Dániel orgonaművész, a Tiszántúli Református Egyházkerület zenei igazgatója, Hapák Alexandra, a Debreceni Zenede diákja is szolgált. A sajtónak nyilatkozva Fornosi D. Júlia, a beregszászi teátrum színésznője így fogalmazott: kevesen gondolták volna, hogy ez a borzalom négy évig is eltart, s ennyire megbolygatja, felborítja a családok életét. Talán nincs is olyan kárpátaljai ember, aki gyülekezeti közösségben vagy otthoni magányában ne fohászokodna naponta a Mindenhatóhoz azért, hogy legyen vége a mostani rettenetes állapotoknak. Mi, kárpátaljai színészek, szent kötelességünknek

tartottuk az itteni imaesten való részvételt, hisz a béke iránti vágy olyan közös ügy, amely nem ismer országhatárokat.

Az alkalom közös imával és a *Himnusz* eléneklésével zárult.

ardai-kósa

Több ezer kiadvánnyal gyarapodtak a kárpátaljai könyvtárak

A Márai-program 2010-ben indult a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával, s a programnak a határon túl működő könyvtárak is részesei lehetnek. A beregszászi járási könyvtárhálózat és a Beregszászi Városi Könyvtár már a kezdetektől részt vett a programban, s az évek alatt több ezer nagyszerű kiadvánnyal gazdagodtak. A Márai-program 12. fordulójában elnyert könyvek ünnepélyes átadására a Beregszászi Központi Könyvtárban került sor, ahol a Beregszászi kistérségben dolgozó könyvtárosok vehették át a főképpen szépirodalmi, szakirodalmi és mesekönyveket.

– Tavaly néhány év kihagyás után újraindult a Márai-program, és nagy örömközpontunk Kárpátalja 17 millió forint értékű támogatást kapott állománygyarapításra. Ennek köszönhetően Kárpátalja-szer-

te – Aknaszlatinától Csapig, Ungvártól Viskig – 51 könyvtár gazdagodott értékes kötetekkel. A beregszászi kistérségi könyvtárhálózat 1963 könyvet kapott 5 millió 866 ezer forint értékben. Ezeket a kiadványokat adtuk át az ünnepség keretében könyvtárvezetőinknek – jegyezte meg Varga Éva, a Kárpátaljai Magyar Könyvtárosok Egyesületének elnöke.

Mint mondta, mindig olyan könyveket igyekeznek a polcokra tenni, amelyek miatt érdemes meglátogatni a könyvtárat, és amelyeket örömmel vesznek az olvasók a kezükbe.

– A Márai-program lehetőséget ad arra, hogy egy listából a könyvtáros kiválaszt-hassa azokat a köteteket, melyekre könyvtárának és olvasóinak szüksége van. Ezért örülünk annak, hogy a program újraindult, és abban bízunk, hogy idén is folytatódni

fog – tette hozzá Varga Éva, aki egyben a Beregszászi Központi Könyvtár vezetője is.

Magyarország Beregszászi Konzulátusának nevében Balogh György szólt az egybegyűltökhöz. A konzul Márai Sándor *Füves* könyvéből idézett: „A könyv tanít, vigasztal és több, egészen erősebb, mint mi vagyunk.”

– A könyv tiszteletének fenntartása életszükséglet. Itt, Kárpátalján mindennap meg kell küzdeni a következő napért. Ez veszélyes, mert az ember ilyenkor a közvetlen létszükségletére koncentrál, s kevesebb energiája marad arra, hogy szellemét művelje. Az, hogy itt mégis biztosítva van, hogy akinek van ereje, intellektuálisan és szellemileg is feltöltsék, a könyvtáraknak és a könyvtárosoknak köszönhető, hiszen ők a szellemi kútforrások őrzői – fogalmazott a diplomata, majd köszönetet mondott a jelen lévő könyvtárosok kitartó és elhivatott munkájáért.

Okszana Radik, a Beregszászi Városi Tanács Oktatási és Művelődési Főosztályának helyettese örömmel konstataulta, hogy a határokon átnyúló programoknak köszönhetően gyarapodhatnak a bibliotékák. A könyvtárosoknak további kitartó, eredményes munkát és sok olvasót kívánt.

Forrás: KISZÓ

Történelmi nap a Rákóczi Egyetem életében

Történelmi jelentőségű lépéshez érkezett a kárpátaljai magyar felsőoktatás: a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Egyetem kihelyezett képzést indít Vásárosnaményban. Az erről szóló együttműködési megállapodást március 7-én írták alá ünnepélyes keretek között a Vásárosnaményi Művelődési Házban.

Az esemény mérföldkőnek számít az egyetem életében, hiszen az ukrainai felsőoktatási intézmények közül elsőként hoz létre képzési helyszínt külföldön. A vásárosnaményi oktatási központ az Eötvös-kúria épületében kap helyet, amely méltó környezetet biztosít az egyetem határon átvivő oktatási és tehetséggondozó tevékenységéhez.

Filep Sándor, Vásárosnamény polgármestere köszöntőjében hangsúlyozta: a város régóta szoros kapcsolatot ápol Kárpátaljával, és különösen fontosnak tartják, hogy a háború sújtotta térségből érkező fiatalok számára is biztosított legyen a tanulás lehetősége. Mint fogalmazott, a kezdeményezés nemcsak Vásárosnamény, hanem az egész térség számára jelentős lépés, hiszen a jövőben egyetemi képzések indulhatnak a városban.

Csernicskó István, az egyetem rektora beszédében bemutatta az intézmény fejlődését és küldetését. Elmondta, hogy a kárpátaljai magyar felsőoktatás 1994-ben indult, azóta az intézmény folyamatosan bővült, ma pedig már több ezer hallgatót és diákot fog össze az óvodától egészen az egyetemi képzésig. Hangsúlyozta: a vásárosnaményi képzési helyszín kialakításának egyik fontos célja, hogy a háború miatt Magyarországra került kárpátaljai magyar fiatalok számára is lehetővé tegyék a tanulás folytatását.

Orosz Ildikó, az egyetem elnöke beszédében hangsúlyozta, hogy a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Egyetem megalakulása óta a kárpátaljai magyar közösség megmaradásának egyik legfontosabb intézménye. Kiemelte: az egyetem nem csupán felsőoktatási intézmény, hanem egy olyan közösségi tér is, amely összefogja a kárpátaljai magyar fiatalokat, és lehetőséget biztosít számukra az anyanyelvű tanulásra. Továbbá kiemelte, hogy a jelenlegi nehéz körülmények között különösen fontos az összefogás és

az oktatási intézmények támogatása. Mint fogalmazott, a vásárosnaményi képzési helyszín létrehozása új lehetőséget jelent a fiataloknak, hogy befejezzék a tanulmányaikat. „A mai találkozó jelképesen is az

egymásra találás napja a beregi közösség számára” – mondta el az elnökhelyettes.

Brenzovics László, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség elnöke a beregi közösség történelmi összetartozását emelte ki, és hangsúlyozta: a kárpátaljai magyarság számára az oktatás a megmaradás egyik legfontosabb pillére.

Hankó Balázs, Magyarország kultúráért és innovációért felelős minisztere beszédében kiemelte: a II. Rákóczi Ferenc

Az ünnepséget kulturális és jótékonyági programok is színesítették. A résztvevők meghallgathatták a GENIUS Jótékonyági Alapítvány és Várnagy Andrea vezetésével bemutatott *Remény hangjai* című koncertműsort, amely a zene erejével kívánt reményt és biztatást adni a jelenlévőknek.

A program keretében a Tulipán Tanoda Magyar Népművészeti Iskola növendékei külön műsorral léptek színpadra, amelyben népdalokkal, hangszeres előadásokkal és néptáncokkal mutatták be a kárpátaljai magyar népi kultúra értékeit.

Az ünnepségen jelen lévő vendégek közül többen is meghatónak neveztek a gyermekek előadását. „A fellépő gyerekek erős érzelmekeket váltottak ki a közönségből” – fogalmazott Tilki Attila országgyűlési képviselő. Hozzátette: különösen megérintette az a pillanat, amikor egy kislány az anyanyelvről és a magyarságról énekelt. Mint mondta, az ilyen előadások emlékeztetnek arra, milyen fontos szerepe van a kultúrának és a fiatalok tehetségének a közösség életében.

Az esemény jótékonyági kezdeményezést is magában foglalt: Mága Zoltán hegedűművész húsz hegedűt ajánlott fel a Tulipán

Kárpátaljai Magyar Egyetem a magyar jövő egyik meghatározó intézménye Kárpátalján, amelynek működését és fejlődését a magyar kormány továbbra is támogatja.

A beszédeket követően aláírták az együttműködési szerződést, amelyet Orosz Ildikó, az egyetem elnöke, Csernicskó István rektor és Filep Sándor polgármester látott el kézjegyével.

Tanoda növendékei számára, valamint sportcipőkkel is megajándékozta a Kárpátaljáról érkező gyermekeket. A világhírű művész az ünnepségen koncertet is adott, amely különleges zenei élményt nyújtott a résztvevőknek.

Az ünnepség résztvevőit többször hangsúlyozták: az oktatás, a kultúra és az összefogás kulcsfontosságú szerepet játszik a kárpátaljai magyar közösség jövőjének megőrzésében.

(f-b-k)

Zahoray János festőművészre emlékeznek Nyíregyházán

A Beregszászért Alapítvány a Nemzeti Együttműködési Alap támogatásával Komiszár Dénes történész összeállításában prospektust adott ki Zahoray János portréfestő halálának 117. évfordulójára. A kiadványhoz az előszót *Egy majdnem elfelejtett művész* címmel Dalmay Árpád, a Beregszászért Alapítvány elnöke írta.

Az előszóból megtudjuk, hogy Zahoray János festőművész 1835-ben Máramarosszigeten született, Munkácson volt gimnáziumi rajztanár, élete utolsó nyolc éve Beregszászhoz kötötte. Itt hunyt el 1909-ben. Sok időt töltött Nyíregyházán, ahol ismert egyházi és világi méltóságok portréit festette meg. Halálakor beregszászi műtermében száznál is több alkotás maradt. Elhanyagolt sírját egy jó évtizeddel ezelőtt Dalmay Árpád találta meg a beregszászi római katolikus temetőben. Később már a Beregszászért Alapítvány kuratóriumának elnökeként barátja, néhai Kromák András segítségével rendbe hozatta a sírt, amelyet

immár évek óta a Keresztény Értelmiségiek Szövetsége példásan gondoz.

A Beregszászért Alapítvány tavaly három márványtablán is megőrkítette a művész emlékét születésének 190. évfordulója alkalmából. Mindegyiken ugyanaz a dombormű, Sándor Attila székelyudvarhelyi szobrász alkotása látható. Az emléktáblákat Nyíregyházán a Vármegyeháza falán, Máramarosszigeten a református parókián, Beregszászban az Európa-Magyar Ház emlékfalán helyezték el.

A Nyíregyházi Görögkatolikus Múzeumban március 11-én emlékkiállítás nyílt Zahoray János alkotásaiból. Dr. Szabó Irén múzeumigazgató köszöntője után Komiszár Dénes történész mondott megnyitó beszédet (a felvételen).

A tárlaton a Bessenyei György Irodalmi és Művelődési Társaság, valamint a Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Történeti Gyűjtemény közösen állították ki Zahoray János festményeit (a fotón Hám János

szatmári püspök két portréja látható). A kiállítás április 11-ig tekinthető meg.

Balogh József,
a Kárpátaljai Szövetség elnökségi tagja
Fotó: Dalmay Árpád

Diplomaosztó az ungvári magyar intézetben

Február 17-én negyvenhat hallgató vette át a mesterképzés elvégzéséről szóló oklevelét az Ungvári Nemzeti Egyetem Ukrán–Magyar Oktatási-Tudományos Intézetében (UNE UMOTI).

Az eseményt Imre Gyula, az UNE UMOTI tanulmányi igazgatóhelyettese nyitotta meg. Kiemelte, hogy az elmúlt öt év viszontagságos volt a hallgatók számára: átéltek a bezártságot, online és hibrid oktatást, bizonytalanságot, mégis kitartottak.

Dr. Spenik Sándor, az UMOTI igazgatója ünnepi beszédében hangsúlyozta: a mesterdiplomák átadása különleges és meghatározó pillanat mind a végzősök, mind az intézmény életében. Emlékeztetett arra, hogy a képzést 61 hallgató kezdte meg, közülük 46-an fejezték be sikeresen tanulmányaikat – ami a kitartás, a tudományos munka és a szakmai fejlődés bizonyítéka.

Dr. Cseh Áron vezető konzul Magyarország Ungvári Főkonzulátusa és Bacskai József főkonzul nevében köszöntötte a jelenlévőket. A diplomata rámutatott a főkonzulátus és az UMOTI évtizedes, szoros szakmai és baráti kapcsolatára, valamint a rendszeres együttműködésre, amelynek keretében a hallgatók betekintést nyerhetnek a külképviselet konzuli, kulturális és külgazdasági munkájába. Hangsúlyozta, hogy Magyarország kiáll a kárpátaljai magyar közösség mellett, és támogatja annak megerősítését. Elismeréssel szövegezte az oktatókról, akik az

ismert nehézségek – köztük a háború – ellenére is rendületlenül végzik munkájukat. A végzősökhöz szóva emlékeztetett: bár a diploma megszerzése személyes siker, annak haszna hosszú távon a közösséget gazdagítja. Arra biztatta a frissdiplomásokat, hogy éljenek a megszerzett tudás nyújtotta lehetőségekkel, és legyenek sikeresek Kárpátalján és a nagyvilágban egyaránt.

„A szó a fegyverünk” – ezzel a gondolattal kezdte ünnepi beszédét dr. Zubánics László, a történelem tanszék vezetője. Mint fogalmazott, bármely szakterületről is érkezzen valaki – legyen fizikus, matematikus vagy informatikus –, a leírt szó erejében hisz, míg a nyelvészek, költők és nemzetközi kapcsolatok szakos hallgatók inkább a kimondott szó hatalmát vallják magukénak. Beszédében arra is kitért, hogy a most végzett évfolyam sokszínű közösséget alkotott: voltak, akik első évtől kezdve az intézmény falai között tanultak, mások

más szakról érkeztek, vagy éppen egy újabb képesítéssel kívánták bővíteni tudásukat. A tanszékvezető külön elismeréssel szövegezte a magiszteri dolgozatokról, amelyek témáit az intézet hagyományja szerint a hallgatók önállóan fogalmazzák meg.

Dr. Zékány Krisztina, a Magyar Filológiai Tanszék vezetője meghatottan, könnyeivel küszködve szövegezte a jelenlévők-höz. Beszédében emlékeztetett: a most végzettké különleges évfolyam, hiszen a koronavírus-járvány miatt elmaradt a hagyományos ballagásuk, nem volt igazi búcsújuk az iskolától, sőt az egyetemi éveik kezdetén még gólyabált sem tarthattak. Egy olyan közösségbe érkeztek, amelyet már a bizonytalanság formált. „A nehéz idők erős embereket szülnek” – idézte a közismert mondást a tanszékvezető, majd azt kívánta a frissdiplomásoknak, hogy a nagybetűs életben legyen lehetőségük bizonyítani, és a megpróbáltatások után sikereikben gazdag jövő várjon rájuk.

A számos köszöntő után zenés irodalmi műsorral búcsúztak a végzős hallgatók egyetemüktől, tanáraiktól és diáktársaiktól. Végezetül dr. Spenik Sándor igazgató és dr. Cseh Áron konzul átnyújtotta az okleveleket a magyar nyelv és irodalom, történelem, idegennyelvi nemzetközi szakfordító (ezen a szakon első ízben adtak át magiszteri szintű diplomát), matematika és fizika szakokon (nappali és levelező tagozaton) végzett hallgatóknak.

Forrás: KISZÓ

„Az Úristen a szívem minden tiszta vágyát betöltötte”

Interjú Majnek Antal atyával püspöki szolgálatának 30. évéről

– Kezdjük talán egy tisztázó kérdéssel: *le kell-e mondania egy ferences szerzetesnek a ferenceségről, ha püspökké nevezik ki?*

– Nem, hiszen a rendben örökfogadalmat tesz, tehát mindhalálig ferences marad. A pápa viszont – kizárólag neki van erre joga – kiemelheti a szerzetest a közösségből, és megbízhatja püspöki szolgálattal. De a renchez tartozás nem szűnik meg. Ugyanez igaz más szerzetesrendek esetében is.

– *Korábban azt nyilatkozta, hogy nagyon nem örült a püspöki kinevezésének. Mi volt az oka? Tartott az ismeretlentől, vagy esetleg attól félt, hogy elveszít valamit, ami addig fontos volt?*

– Tulajdonképpen mindkettő. Egyrészt tartottam attól, hogy elveszítem mindazt, ami addig meghatározta az életemet – vagyis el kell szakadnom a ferences közösségtől, a testvérektől és azoktól a hívektől is, akikkel hét éven át együtt éltem. Mély, kölcsönös kapcsolat alakult ki közöttünk, és ezt fájdalmas volt otthagyni. És igen: a másik ok az ismeretlentől való félelem volt. A püspöki szolgálatot addig csak kívülről láttam, belülről soha. Ráadásul ez a szerep sok szempontból idegennek tűnt a természetemtől és a ferences lelkülettől is. Olyan erős ellenkezést váltott ki belőlem a gondolat, hogy utánanézzem Szent Ferenc életrajzi forrásainak, és találtam is egy helyet, ahol kifejezetten kéri, hogy a bíborosok ne válasszanak ferencet püspököknek. Ezen később egyszer Assisiben Paskai bíboros atyával együtt mosolyogtunk: akkoriban mintegy 135 ferences püspök volt a világon, főként missziós területeken – Afrikában, Ázsiában, Dél-Amerikában, és Ukrajnában is hat.

– *Harminc év látlatából hogyan látja ezt az ellenkezést?*

– Ma már egy kicsit szégyellem magam miatta. Ugyan jogos volt a fájdalmam az elszakadás miatt, de azt hiszem, túl messzire mentem az ellenállásban. Olyannyira, hogy levelet írtam a pápának, érveket sorolva fel amellet, miért ne nevezzenek ki. Azt reméltem, talán ez majd visszatartja a döntést. Nem így történt. Újra megkerestek, és ekkor a nuncius már határozottan figyelmeztetett: nem illik egy szentéletű pápával vitatkozni. Én pedig azt mondtam neki: ha ez valóban az Úr akarata, akkor Jézus tudja, hogy én erre nem érzem magam alkalmasnak. Erre ő elküldött imádkozni a kápolnába. Ott, Kijevben, könnyek között kértem Istent, hogy mondja meg egyértelműen: valóban Tőle jön-e ez a hívás. Nem

szoktam Bibliát nyitogatni válaszáért, de akkor háromszor tettem meg, mint egykor Ferenc és társai. „Bízatok, én vagyok, ne féljete!” (Mt 14,27) – ez volt az első. „Örüljete az Úrban szüntelenül! Újra csak azt mondom, örüljete. Méltányosságokat ismerje meg mindenki! Az Úr közel van. Ne aggódjatok semmi miatt, hanem minden imádságotokban és könyörgéseitekben terjesszetek kérészeteket az Úr elé, hálaadásokkal együtt. Akkor Isten békéje, amely minden értelmet meghalad, megörzi szíveteket és értelmeket Krisztus Jézusban” (Fil 4,4–7) – ez pedig a második. A harmadik alkalommal aztán olyan világos választ kaptam, hogy elszégyelltem magam: „Ennek lettem a szolgálója, Isten rendeléséből...” (Kol 1,25). Megnyugodtam. Ha az Úr hív, akkor megyek – ha nem is ujjongva, de készséggel.

– *Mikor érezte először, hogy talán mégis jó helyen van?*

– Amikor egyedül megérkeztem Munkácsra, és elkezdtem a munkát egy kis lakásban. Szinte semmim nem volt: egy könyv a levéltárban, amelyet még az előző pap hagyott ott, és egy idős asszony, Margit néni, az előző plébános házvezetőnöje – ez fogadott. Mégsem ijedtem meg, sőt kifejezetten ferencesnek éreztem ezt a helyzetet. Megkértem Margit nénit, hogy maradjon velem, mert egyedül nagyon nehéz lett volna. Ő lett a második anyám. Megjárta a légereket, a legnehezebb időkben is hitoktatott, gyerekeket készített fel elsőáldozásra. Óriási ajándék volt az ő jelenléte. Ez volt az első megerősítés. Aztán sorra jöttek a továbbiak. Láttam, hogy az evangélium élhető, sőt vágyott valóság. Az emberek szomjazták a szentségeket, a pap jelenlétét, az Isten ígétjét. Elkezdtem papokat keresni, jártam Magyarországot és a környező országokat. Lassan, de biztosan újraéledt az egyház. Ezért ma is teli a szívem hálaival.

– *Őn lett az első püspök Kárpátalján egy különösen nehéz történelmi helyzetben. Ez a térség mindig is a római katolikus egyház egyik peremvidékének számított. Hogyan lehetett reményt vinni oda, ahol az emberek már megszokták a bizonytalanságot?*

– Az ott élők mélyen hívő emberek voltak. Megszenvedett hitük volt, amely azon-

nal befogadott minden jó szót, különösen a Szentírás vigasztalását. Ennek köszönhetően gyorsan látszottak a gyümölcsök is: például ugrásszerűen megnőtt a gyermekek, illetve a templomba járók száma, valamint megerősödött a karitatív szolgálat is. Két súlyos árvíz sújtotta akkoriban Kárpátalját, de a segélyekkel együtt hatalmas szeretetáradat is érkezett. Megható volt látni, hogy az emberek nemcsak elfogadni tudtak, hanem adni is – abból a kevésből, amijük volt. Így alakult ki az egyházmegyében a karitatív és szociális szolgálat.

– *Az emberek fejében van egy elképzelés a misszióról, de milyen az a valóságban? Milyen volt a megérkezés?*

– Amikor 1989 júliusának végén Kárpátaljára érkeztem, öt asszony jött a segítségemre, hogy házat keressünk. Több lehetőséget megnéztünk, végül egyetlen ház maradt, amelyet meg is vásároltunk. Ebben nagy segítségünkre volt a vikárius úr, aki anyagilag is támogatott bennünket. Utólag mindenki egyet-

értett abban, hogy ez valóban az Úristen választása volt: a ház a város közepén állt, mégis egy kis zsákutcában, teljes csend vette körül, kerttel, nyugalommal. Szegényes kis ház volt, de rendbe hozták nekünk a hálás hívek. Augusztus elején költöztünk be ketten, Dávid atyával, majd szertemben csatlakozott hozzánk László atya is. Rendkívül mély, megszenvedett hitű emberekkel találkoztunk. Magyarországon is erős volt a lelki felébredés a nyolcvanas évek végén, de amit Kárpátalján tapasztaltunk, az igen megható, mély hit volt.

Akkor még éltek azok a nagypapák, akik hazatértek a légerekből, és minden családlátogatás vagy házszenstelés történetekkel volt tele. Ma már kicsit sajnálom, hogy nem diktafonnal jártam akkoriban, mert ezek a tanúságtételek felbecsülhetetlenek voltak: emberek, akik imádságból, hitből és Istenbe kapaszkodva éltek túl a legsötétebb időkben. Amikor megérkeztünk, mintha minden gát átszakadt volna. Először a nagymamák hozták a gyerekeket, aztán lassan megjelentek a szülők, később pedig a tanárok és az értelmiségiek is. A templomok mindenütt megteltek; olykor az oltár körül sem fértek el a gyerekek. Ma már úgy érzem, nem is misszió volt ez, inkább ajándék: mi erősödünk meg a hitünkben az ő buzgóságukat látva. Csodálatos évek voltak: hét „kövér esztendő”, ahogy József történetében.

– *Említette a légereket megjárt időseket – milyen más lelki sebekkel találkozott Kárpátalján?*

– Sokfélével. A múlt sebei nagyon mélyek voltak. A légereket megjárt emberek, családok történetei megrázóak voltak. Különösen a görögkatolikus közösségek szenvedtek: a papjaikat elhurcolták, ami miatt nagycsaládok maradtak magukra. Az idős papokkal szoros kapcsolat alakult ki, kölcsönösen látogattuk egymást. Aztán a szegénység újabb sebeket is szült: családi feszültségeket, együttélési nehézségeket. És persze ott volt az identitás kérdése is. A Felső-Tisza-vidéken, ahol szolgáltam, sok helyen már akkor is ukrán többség volt. A német és magyar gyerekeket csúfolták, „fasisztáknak” nevezték őket, és azt kérdezték tőlük: „Mikor mentek már háza?” Ezek a gyerekek sírva felelték: „Mi itthon vagyunk – hova menjünk?” Minél kevesebben maradtak egy közösségben, annál kiszolgáltatottabbá váltak. Sajnos ezt ma is látom: ahogy fogy a magyarság, egyre nehezebb megőrizni az identitást.

– Mit tapasztal ma, a folyamatosan zajló háború idején?

– A háború felgyorsította a negatív folyamatokat. Az elnéptelenedő falvakba lassan, de folyamatosan költöznek be mások, főként a háború sújtotta kelet-ukrán területekről. Különösen ott gyors ez a folyamat, ahol jó a közlekedés. Sok házat olcsón adnak el, mert az emberek félnek: rendelet van arról, hogy katonai szükséghelyzetben az állam igénybe veheti az ingatlanokat. Aki nem akar visszatérni, igyekszik megszabadulni tőlük. Így a többségében magyarok lakta falvakban is egyre több az ukrán lakos. Velük érkeznek más pravoszlávok is, így a római és görögkatolikus papok igyekeznek alkalmazkodni: ukrán nyelvű liturgiákat is tartanak. Ez nem feladás, hanem missziós alkalmazkodás. Van egy szentéletű német pap Munkács környékén, aki azt mondta: nem a gyerekeket fogja már németre tanítani, mert aki megtanulta a nyelvet, elment Németországba. Ő inkább megtanul ukránul, mert ott akar maradni. A templomok így nem ürültek ki. Ez számomra igazi missziós lelkület.

– Hogyan lehet ma a békéről beszélni Kárpátalján?

– Nehezen. Megdöbentő, hogy még a kárpátaljaiakat is gyakran „leputyinistázzák”. Ha valaki a békéért imádkozik, azonnal gyanússá válik. Pedig az ukrán társadalomban – még az oroszul beszélők között is – erős a vágy, hogy Európához tartozzanak, ne Moszkvához. Tartok tőle, hogy Magyarországon sokan nem tudják, valójában milyen az élet Oroszországban: ott nincs valódi vallásszabadság, a római katolikusok és görögkatolikusok másodrendű helyzetben vannak az ortodoxok mellett. Erről keveset beszélünk, pedig fontos lenne tudni az embereknek.

– Mit tud adni az egyház ebben a helyzetben?

– A jelenlétet. A befogadást. Azt, hogy bárki beléphet a templomba, akár ukrán,

akár magyar, akár vegyes identitású. Az egyház akkor marad hiteles, ha nem zár ki, hanem egyesít, kiengesztel és így gyógyít.

– II. János Pál pápa szentelte püspöké 30 évvel ezelőtt. Amikor az interjúra készültem, még nem is tudtam, hogy a kinevezése elleni tiltakozása egészen a vele való levélváltásig ment, de talán így még izgalmasabb a kép... Mit hordoz magában a vele való találkozásból és abból az egyházi korszakból, amit II. János Pál pápasága jelentett?

– Számomra különösen jelentős maradt mindaz, amit a vele való találkozás, valamint az általa megtestesített egyházi korszak hordozott. Már a nyolcvanas években mélyen megérintett a pápasága. Az a

bátorság, ahogyan megszólalt, ahogyan újra és újra visszatért Lengyelországba, és ahogyan népét – s rajtuk keresztül egész Európát – erősítette, egészen rendkívüli volt. Hallgatva a beszédeit – köztük az első pápai megszólalását is –, lenyűgözött az a Szent Pál-i merészség, amellyel prófétai erővel szállt szembe a hazugság ideológiáival, és Jézust, az egyedüli Üdvözítőt emelte a középpontba. Ez a bátor, evangéliumi hang meghatározó élmény volt. Talán ennek hatására is történt, hogy 1985-ben Bajcsy Lajos atyával együtt részt vettünk a gyalogos zarándoklaton Varsóból Częstochowába. Tíz napon át gyalogoltunk lengyelekkel és Európa sok más országából érkező fiatalokkal; mintegy ötvétezer zarándok volt együtt. Megrázó élmény volt. Minden nemzet lelkes volt, az olaszok is, de a lengyelek hite és lendülete egészen különlegesnek bizonyult. Az énekeik pezsdítőek, tüzesek voltak, a papjaik pedig nyíltan és bátran beszéltek a leninizmus és a marxizmus ellen. Elképedve hallgattuk őket. Bár Magyarországon is enyhülés volt már a nyolcvanas években, ilyen nyíltsággal és merészséggel addig még sehol nem találkoztam.

Ott lehetett igazán megérezni azt a lelki „szület”, amely II. János Pál pápa pápaságát jellemezte: egy új szellemet, amely egész

országokat formált át. Ebben a légkörben vártuk a püspökszentelést is. Assisiben voltunk, két társammal együtt készültünk, majd tizenhárom püspökkel együtt járultam a pápa áldó keze alá. Ez az élmény szinte elvarázsolt. Egyrészt alig tudtam felfogni, mi történik velem, másrészt mély hála töltött el Isten iránt, amiért ennyire megbízott bennem. Gyakran mondtam – Fülöp atyával együtt –, hogy „Uram, ne bízz bennem!”, és mégis azt tapasztalom újra és újra: az Úristen bizalma és türelme valóban végtelen. Ezt ma is örömmel és csodálattal élem meg.

– Mit mondana ma egy fiatal ferencesnek vagy papnövendéknek, aki attól tart, hogy az egyházban a struktúrák „elnyelik” a személyes hivatását?

– Nagyon jó kérdés. Azt hiszem, ma már bátran mondhatom, hogy a legfontosabb a csend és az imádság. Naponta, hetente, évente hosszabb időre is elcsendesedni. Én magam is túl sokat vállaltam, túl keveset pihentem. Ez hiba volt. A szolgálat csak akkor marad tiszta, ha túlsordulásból fakad, nem kimerültségből. Ebben Szent Ferenc és Szent Antal is példát ad: elvonultak, majd újult erővel tértek vissza.

– Szentendrei évek: van-e olyan beszélgetés vagy élmény a tanári éveiből, ami elkísérte a későbbiekben?

– Az egyik osztályom Szentendréről például kétszer is eljött hozzám Kárpátaljára, még a Szovjetunió idején. Óriási áldozat volt: hosszú várakozás a határon, bizonytalanság. Mégis eljöttek. Ez nagyon megérintett. Tanárként azt tanultam meg, hogy az életpélda sokkal fontosabb, mint a szigor. Az iskolában sokáig kényszert éreztem arra, hogy szigorú legyek, mert Kolos atya ezt hangsúlyozta minden tanárnak. Számomra azonban ez nem volt könnyű, idegen volt a természetemtől. A második osztályomnál aztán beszélgettem erről Vass Laci tanár úrral, jó barátommal. Ő akkor azt mondta nekem: „Figyelj, Antal, súgok neked valamit: egy kanál mézzel több legyet lehet fogni, mint egy hordó ecettel.” Nagyon sokat segített!

– Mikor és hogyan született meg önben a papi, illetve ferences hivatás gondolata? Volt-e egy meghatározó pillanat, vagy inkább egy hosszú belső érési folyamat volt?

– A papi hivatás gondolata nagyon hamar megfogalmazódott bennem. A szüleim szerint már 1957-ben, az esztergomi bazilika 100 éves ünnepségén azt mondtam: én is ott szeretnék állni a szentélyben és velük énekelni. Gyerekként ministráltam, egészen gimnazista koromig pap akartam lenni. Később ez megingott, majd egy egyetemi ifjúsági közösségben újra megerősödött. Úgyanakkor nem tudtam elképzelni az egyedüllétet. Közösségre vágytam. A fordulópont egy Szent Ferenc-életrajz volt, Szent Bonaventura műve. Amikor ol-

vasni kezdtem – még most is emlékszem –, láng gyúlt bennem. Még be sem fejeztem a könyvet, de tudtam: így akarok élni. Ezután viszont eltelt még egy év, ezalatt dolgoztam, de hamarosan világgossá vált, hogy döntenem kell. Nem lehet tovább halogtatni – vagy a házasság útját választom, vagy belépek a ferences rendbe. Ebben a belső vívódásban egy ismerős lány azt tanácsolta, keressem fel Barsi Balázs atyát, aki az újoncokkal foglalkozik. Addig nem hallottam róla, nem ismertem személyesen. Végül felszálltam a buszra, és – szinte jelként – éppen a miséje elejére érkeztem meg. Azt gondoltam: na, legalább meglesz a vasárnapi misém. Végighallgattam a prédikációját, és akkor újra egy nagyon erős megerősítés érkezett: ez az az út, amelyre hívást kaptam.

– *Milyen volt fiatal ferencesnek lenni egy olyan korban, amikor az egyház mozgásteret erősen korlátozott volt?*

– Esztergomban volt a noviciátus, ami minden szempontból nagyon jó időszak volt. Ezután következett a klerikátus Pasaréten, ahol már a nehézségek is megjelentek. Véget ért az „aranyélet”: komoly tanul

ulánus várt ránk. A teológiát szerettem, de a filozófiai órák egyre inkább fárasztottak; leginkább a történeti tárgyak álltak közel hozzám. Komoly próbát jelentett a biblikum is. Olyan jegyzetekből tanultunk, amelyekben szinte mindent megkérdőjeleztek: hogy ez vagy az valóban elhangzott-e, hogy Jézus mondta-e, hogy úgy történt-e, ahogyan olvassuk. Ez az általános bizonytalanság

mélyen megrendített. Olyan fájdalmas élmény volt számomra, mint gyerekkoromban, amikor harmadik osztályban az osztályfőnökünk kijelentette, hogy nem a Jézuska hozza a karácsonyi ajándékokat – mi pedig tiltakoztunk, mert ez akkor számunkra a világ rendjének felborulását jelentette. Sajnos ezután sem lett könnyebb: kemény munka következett, pedagógiai és technikatánári képzés, tanítás heti 25 órában, ami komoly és állandó felkészülést igényelt. Ebben nagyon elfáradtam, sokat betegeskedtem, lefogytam. Mondtam is Kolos atyának, hogy én inkább elmegyek Indiába, de ezt így sokáig nem bírom. A papságra pedig az egyik magiszter atya biztatott, amit nem bántam meg. A lelkipásztori szolgálat az egyik legszebb hivatás a világban.

– *Zárásul, ha visszatekint erre a 30 éves püspöki szolgálatra, amelynek most az évfordulóját ünnepeljük, mi az, amiért a leghálásabb?*

– Azért, hogy soha nem voltam egyedül. Az imában, a szentmisében, a zsolozsmában mindig megtapasztaltam Isten jelenlétét. Mindig adott segítőtársakat. Voltak szomorúságok, de kétségbe soha nem estem. A hitből mindig új erőt merítettem. Rengeteg helyre eljutottam: az amerikai magyar közösségekhez, Indiába, Keralába, ahol a hitélet lenyűgöző erejét láttam. Megadott, hogy a jubileumi évben a Szentföldre is eljussak más püspökökkel együtt. Az Uristen a szívem minden tiszta vágyát betöltötte – még azokat is, amelyeket kérni sem mertem vagy amelyekről nem is tudtam, hogy bennem élnek.

Ádám Rebeka Nóra

Forrás: ferences.hu

KRISZ: ifjúsági találkozó Nevetlenben és Nagyberegen

„Ne mondd, hogy fiatal vagy, hanem menj, ahova csak küldelek, és hirdesd, amit csak parancsolok!” (Jer 1,7) – ezzel az igével kezdte meg szolgálatát 2002 februárjában a Kárpátaljai Református Ifjúsági Szervezet (KRISZ). Az azóta eltelt 24 év során a szervezet következetesen azon munkálkodott, hogy minél több fiatal ismerhesse meg Jézus Krisztust személyes Megváltójaként.

A világvárványt és a háborút megelőző években kifejezetten mozgalmas élet zajlott a KRISZ-ben: nagyszabású rendezvények, sokakat megmozgató ifjúsági alkalmak jellemezték a szervezet működését. Habár jelenleg ilyen volumenű eseményekre nincs lehetőség, a közösségi élet nem állt meg. A hét működő alapszervezet – amelyek Kárpátalja egész területét lefedik –

között szerepelt zenés-felolvasós áhítat, kézműveskedés, társasjátékozás, előadás és kvízvetélkedő is. Az igemagvak hintésének témájához kapcsolódva közösen elmélkedtek arról, ki hirdeti és ki hirdetheti az igét, hogyan és miért érdemes ezt tenni. A fiatalok figyelmesen hallgatták az előadást, és aktívan be is kapcsolódtak a beszélgetésbe. A kézműveskedés, a társasjátékok és a kvízvetélkedő oldott hangulatot teremtett, így végül egy igazán összekovácsolódott közösség ültetett asztalhoz a születésnap tortafelfogyasztására.

A beregi alapszervezet találkozójának a Nagyberegi Református Líceum adott otthont, ahol több mint ötven fiatal gyűlt össze Gutról, Kisbégányból, Dédából, Jánosiból, Beregardóból, Beregszászból, Búcsúból, Asztélyból, Kigyósról, Beregről és Beregújfaluból. Az alkalom

körzetenként évente több ifjúsági találkozót is szervez. Ez év februárjában például két alapszervezet is közösségbe hívta a fiatalokat: a tiszahátiak Nevetlenben, a beregi körzet pedig Nagyberegen találkozott. A szervezők nem titkolt célja az volt, hogy a fiatalok jobban megismerjék egymást és Jézust, megtapasztalják, mit jelent közösségben megélni Isten szeretetét, és milyen lelki erőt ad egy ilyen alkalom a hétköznapokhoz.

A tiszaháti alapszervezet Nevetlenfaluban – az alakulásuk helyszínén – ifjúsági délután keretében ünnepelte fennállásának egyéves évfordulóját. Az alkalmon 43 fiatal vett részt Szőlősgyuláról, Akliből, Nevetlenfaluból, Nagypaládról, Feketepatakról és Tiszaújfalokról. A résztvevők Isten iránti hálával tekintettek vissza az elmúlt évre, és a *Magvetés évének* jegyében motiváltan, reményteljesen gondolkodtak a jövőről. A programok

vezérgondolata a következő volt: „Most újra, csak együtt!”

A résztvevőket Balázs Antal lelkész, a KRISZ elnöke köszöntötte, aki áhítatában Isten végtelen és hatalmas szeretetére irányította a figyelmet *Jeremiás siralmai* könyvének szavai alapján: „Szeret az Úr, azért nincs még végünk, mert nem fogyott el irtalma: minden reggel megújul” (JSir 3,22–23). Margitics János beregszászi egyetemi missziós lelkész interaktív előadásában azt a kérdést járta körül, miért fontos egy fiatal számára, hogy keresztyén közösséghez tartozzon. A nap során biznyságtételle, dicsőítésre, játékra, szeretetvendégségre és jókedvű beszélgetésekre is sor került.

Mindkét helyszínen tartalmasan, lelkileg megerősödve tölthették együtt az időt az ifisek, közösségben egymással és Istennel.

Kósa Eszter

Állandó kiállítás az Ortutay Elemér Görögkatolikus Központban

Gyökerek és ágak

A beregszászi székhelyű Ortutay Elemér Görögkatolikus Központ az egyház örökségének bemutatására és megélésére törekszik, többek között ezért is döntöttek úgy, hogy múzeumot és kiállítást alakítsanak ki az intézményben. A *Gyökerek és ágak* elnevezésű kiállítás célja a kárpátaljai görögkatolikus hagyományának esszenciális bemutatása, fókuszálva annak Kárpát-medencei kontextusára.

– 2025 novemberében nyitottuk meg a kiállítást. A központ létrehozása óta az volt a célunk, hogy az épületet élettel töltsük meg, hogy ne üres, hanem berendezett terek várják a hozzánk betérőket. Úgy gondoltuk, hogy történelmünket, gyökereinket, hagyományainkat leginkább egy tárlaton tudjuk bemutatni – magyarázta Marosi István, a kiállítás kurátora, az Ortutay Elemér Görögkatolikus Központ vezetője.

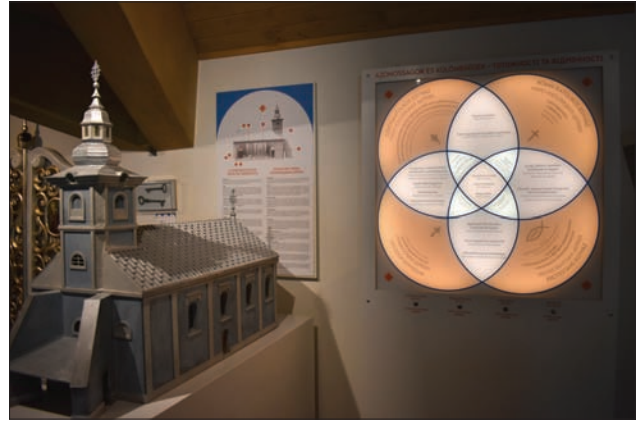
Természetesen mi is megtekintettük a látványban gazdag, lenyűgöző és olykor elgondolkodtató kiállítást, mely egyszerű módon mutatja be a görögkatolikus egyház lelkiségét, tárgyi és szellemi hagyatékát.

– Maga a kiállítás nem egy ponthoz kapcsolódik, hozzátartozik a központban lévő templom, a könyvtár, Ortutay Elemér és Bendász István emlékszobája, valamint a Bacsinszky András Múzeum, mely személyes tárgyakat mutat be. A *Gyökerek és ágak* elnevezésű kiállítás 1990-ig tartó egyházi idővonalat tartalmaz – magyarázta Marosi István.

Az állandó kiállítás három részből áll. A történelmi rész azt mutatja be, hogy milyen különbözőségek

és hasonlóságok vannak az egyházak és a felekezetek között. A görögkatolikus egyház kialakulását kisfilm formájában mutatják be. Jó dolog, hogy a gyerekek is lefoglalhatják magukat: fakockák segítségével templomot építhetnek. – Mindezt úgy tehetik, ahogy az évszázadok során a templomépítéssel fejlődött a Kárpát-medencében, vagyis először fatemplomokat építettek, ami köré kőtemplomok kerültek, aztán belülről szét lehet szedni a fatemplomot, és át lehet vinni egy másik helyre. Ezzel egyfajta templomköltöztetési játékot tudnak a gyerekek játszani – mutatta az éppen építésre váró

idején, amikor csak titokban tevékenykedhettek a görögkatolikus papok, milyen eszközöket, tárgyakat használtak. Végül, de nem utolsó sorban a harmadik rész a templomhoz kapcsolódó lelkiséget hivatott bemutatni. – Van egy igen látványos kis templomkettünk, egy rövidfilm az ikonosztáziót mutatja be, de látható itt

tömjenezés is, illetve azok az illatok, olajok, amelyeket liturgia közben használunk. Ezeket meg is lehet szagolni.

A görögkatolikus egyházban fontos helyet foglalnak el a liturgikus könyvek és az ikonfestészet. Az idelátogatók ezekből is ízelítőt kapnak. Az ikonok készítését egy kisfilmen tekinthetik meg az érdeklődők, illetve a mozaikkészítést is bemutatjuk. Tehát arra törekedtünk, hogy mindentől egy kis részletet tudjunk megismertetni – emelte ki beszélgetőpartnerem.

– A nyitás óta négy hónap telt el. Sok látogatójuk volt ez idő alatt?

– Főleg Magyarországról érkező vendégeink vannak, illetve a püspökség, a

kárpátaljai görögkatolikus papság látogat el hozzánk több alkalommal, és csoportokat is hoznak. De nemcsak a magyar, az ukrán közösségre is gondolok, az ő számukra is egyre népszerűbb helyszínné kezd válni a központunk. Ezen kívül Beregszász iskoláiból, illetve a falusi iskolákból is sok csoport jön, és persze a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Egyetem hallgatói. Ők főképpen olyankor látogatnak ide, amikor a görögkatolikus egyházzal tanulnak. De voltak már kiránduló önkormányzati munkatársak, tanteszületek, ők egyfajta kulturális programként élik meg a múzeum és a kiállítás megtekintését. Terveink között szerepel, hogy a közeljövőben QR-kód segítségével egyénileg is látogatható legyen a tárlat. Addig is több munkatársunk segít a tárlatvezetésben, akik nagy szeretettel várják az érdeklődőket.

faelemeket az igazgató. Hozzátette, a kiállítás második része az egyház papságát, szolgáit és vezetőit mutatja be, hogy milyen funkciója van egy papnak az egyházban, a templomban, a közösségben. Templomi ruhákat és a liturgiánál használt eszközöket is láthatunk. Egy különálló applikációban pedig azt tekinthetjük meg, hogy az egyházülözés

Hegedűs Csilla

Felejthetetlen találkozó Dévai Nagy Kamillával Munkácson

Élete maga a szolgálat

A Munkácsi Magyar Egylet és a Munkácsy Mihály Magyar Ház idei első közösen szervezett rendezvényén – február 12-én – különleges lelki és művészi élményben részesült a közönség: Dévai Nagy Kamilla Liszt Ferenc-díjas, Magyarország érdemes művésze könyvbemutatóval egybekötött koncertjén varázsolta el a jelenlévőket. Az est címe – *Akit az Isten meghagyott* – nemcsak egy kötet megnevezése, hanem hitvallás is, amely végigkísérte az előadás minden pillanatát.

A közel kétórás, beszélgetéssel átszótt koncerten népdalok, megzenésített versek és részletek hangzottak el a művésznő életrajzi trilógiájából. A dalok és a személyes vallomások által a közönség nemcsak művészi világába, hanem életének meghatározó állomásaiba is bepillantatható. Az est egyszerre volt koncert, tanúságtétel és közös lelki megerősítés.

A Munkácsy Mihály Magyar Ház dísztermét zsúfolásig megtöltő érdeklődőket Petruszevics Nikolett, az intézmény kulturális menedzsere köszöntötte. Örömet fejezte ki, hogy ilyen sokan együtt lehetnek ezen a különleges alkalmon, ahol zene, irodalom és személyes életút találkozik. Mint fogalmazott: a Liszt Ferenc-díjas előadóművész több évtizedes pályafutása során a magyar zenei és irodalmi élet meghatározó alakjává vált, aki rendkívüli érzékenységgel szólaltatja meg a népdalokat és a megzenésített verseket. Művészetében a magyar költészet, a hit és a személyes sors szorosan összefonódik, előadásai egyszerre felemelők, elmélyültek és bensőséges hangvételűek.

A Munkácsi Magyar Egylet nevében Popovics Béla művelődéstörténész, tanár köszöntötte a résztvevőket, és külön köszönetet mondott a művésznőnek, amiért a nehéz körülmények ellenére vállalta az utat és a fellépést. Nem pusztán koncertet hozott Munkácsra, hanem együttérző szívet és bátorító szót is azok számára, akik a háború árnyékában élnek Kárpátalján. Jelenléte önmagában is üzenet volt: nincsenek egyedül.

A felcsendült ismert és kevésbé ismert népdalok, valamint a megzenésített versek egyszerre csaltak mosolyt és könnyeket a hallgatóság szemébe. A közönség együtt lélegzett az előadóval. A művésznő élettörténetéből adott ízelítő pedig különös súlyt kapott ebben a közegben: valódi biztatással vált mindazok számára, akik nap mint nap

bizonytalanságban élnek. Tanúságtétele arról szólt, hogy Isten kegyelméből és vezetésével még a legkilátatlanabbnak tűnő helyzetből is van kiút, van újrakezdés, és a próbák – bármily fájdalmasak – formálnak, érlelnek bennünket.

Megrendítő őszinteséggel idézte fel élete egyik leg-súlyosabb megpróbáltatását: 1996 januárjában, pályája csúcspanyában súlyos autóbalesetet szenvedett. Az őt szállító autó nagy sebességgel lesodródott az útról, szakadékba zuhant, majd a földkeken pörgött tovább. A kóma után hosszú rehabilitáció következett: újra kellett tanulnia járni és beszélni. Gitárja azonban sértetlen maradt. A túlélést és a hangszer épségét az isteni gondviselés jelének tekintette – annak bizonyosságaként, hogy küldetése még nem ért véget, hogy dolga van, hogy énekelnie kell tovább.

E történet súlya különösen mélyen érintette a hallgatóságot. Hiszen a kárpátaljai magyar közösség is nap mint nap a megmaradásért, az újrakezdésért küzd. A művésznő szavai és dalai így nem csupán személyes vallomások voltak, hanem közös

denie a nehézségekkel, mintha minden könnyen megadatna számára. A próbatételek érzékenyebbé, fogékonyabbá tesznek mások gondjai és örömei iránt.

Külön szólt a kárpátaljai magyarokhoz is őszinte meggyőződéssel: „Fejet hajtok azok előtt, akik ebben a nehéz helyzetben is itthon maradtak, hogy összebújva, »egy kupacban«, egymásba kapaszkodva, szeretetben kibírják a nehézségeket. És ma eljötték egy ilyen előadásra, és megvárásoltak engem... Én pedig örömmel jöttem hozzájuk, mert úgy érzem, most kell megmutatni, hogy összetartozunk, hogy egy vérből valók vagyunk...”

Szavai nem udvariasságból hangzottak el, hanem mély együttérzésből. Érezhető volt, hogy ismeri és átérzi a közösség fájdalmát, bizonytalanságát, s éppen ezért hozza el újra és újra a dal erejét, a hit kapaszkodóját.

Popovics Béla az est végén így fogalmazott: kevés emberrel találkozott, akinek élete maga a szolgálat. Dévai Nagy Kamilla ilyen: Istent és a magyarságot szolgálja, egész életét annak szenteli, hogy adjon. „Hálás vagyok, hogy ilyen embereket ismerhetek, mint Kamilla. Aki egy közülünk. Nem kell elmondani neki a problémáinkat, mert ismeri és átérzi helyzetünket. Amit ma kaptunk tőle, azt senki sem felejtje el. A szívét mutatta meg, a szeretetét, a lángolását, a hitét, a lendületét.”

A jelenlévők valóban nem csupán egy koncerttel lettek gazdagabbak. Olyan est részesei lehetnek, amely megerősítette őket abban: van továbblépési lehetőség, mindig újra lehet kezdeni, mindig fel lehet állni. Történelmünk is ezt bizonyítja. Az elmúlt évszázadok során a magyarság számtalanszor került súlyos helyzetbe a Kárpát-medencében, mégis megmaradt – mert voltak, akik hittek Istenben, a közösségben, a családban, az igaz értékekben, és merték ezeket felvállalni.

Az a láng és lendület, amely ezen az estén a színpadon felragyogott, most is erősít bennünket. Dévai Nagy Kamilla fényt és örömet hozott a munkácsi, a kárpátaljai magyar közösség életébe, és reményt adott a folytatáshoz.

Marton Erzsébet

sorsélményként is hatottak. Előadása szeretetből fakadt – játékosággal, közvetlenséggel, mégis fegyelmezett művészi alázattal. A közönség többször felállva, hosszan tartó tapsal fejezte ki halálját.

A koncertet követően a művésznő a sajtónak elmondta: az *Akit az Isten meghagyott* című kötet egy életműtrilógia része. A cím arra a bizonyos, majdnem halálos balesetre utal, amely gyökeresen megváltoztatta az életét. Megfogalmazása szerint néha jobb, ha az embernek meg kell küz-

Petróci Iván emlékére

Tíz évvel ezelőtt hunyt el Petróci Iván kárpátaljai ruszin költő, a magyar irodalom és nemzetünk hű barátja. 1945-ben született az ilosvai járási Szajkófalván, Oszijban. Az Ungvári Állami Egyetemen francia bölcsészeti és tanári diplomát szerzett. Számos francia író és költő művét fordította ukránra. Ő maga elsősorban ruszin nyelven alkotott. Ruszin olvasókönyvet is írt gyermekeknek.

1976-ban Beregszászba költözött, a *Vörös Zászló* című járási lap ukrán nyelvű kiadásának munkatársa lett. Itt került a magyar nyelv, különösen a magyar irodalom vonzáskörébe. Hosszú lenne felsorolni, hány magyar költő műveit ismerette meg az ukrán olvasókkal, de mindenképpen meg kell említenünk az 1998-ban napvilágot látott *Iszkri csardasu* (A csárdás szikrái) című könyvet, amelyben klasszikus és kortárs magyar költők verseinek fordításait jelentette meg. Vladimir Novák költőtársa versének közreadásával emlékezünk Petróci Ivánra.

Vladimir Novák

Iván Petróci ruszin költő emlékére

Ég veled, költő!

Emlékké vált immár a költő,
Nem dobog lázadó szíve.
Bár még dalolna, elnémult ő,
Elsorvadt földi élete.

Sok verse maradt megíratlan,
Amiért nemes lelke fáj.
Mégis úgy lett ő halhatatlan,
Megvetette a zord halált.

Őrizzük híven verseit,
Bennük a költő lelke él.
Bánat, s öröm, mely felvidít,
Minden, mit a világ remél.

Az emberek, amilyen ő volt
Megválthatják a világot.
Halljuk még a lélekharangot,
Költőnk emléke legyen áldott.

Szülőföldünket úgy szeretted,
Ahogy nekünk is kell szeretni.
Fájó szívünk megőriz téged,
Emléked nem hagyjuk feledni.

Ruszinból fordította: Dalmay Árpád

A képen: Finta Éva, Petróci Iván, Kádas Katalin és Füzesi Magda a Beregszászi 5. Sz. Középiskolában egy író-olvasó találkozón a 80-as évek végén.

Vári Fábán László, a hűség költőjét köszöntötték

Irodalmi Kilátó a beregszászi konzulátuson

Ismét Irodalmi Kilátóra invitálta a szépirodalom, a képző- és alkotóművészetek iránt érdeklődő közönséget a Magyar Írószövetség Kárpátaljai Irócsoportja folyóiratának, az *Együtt* szerzőgárdája. A találkozónak Magyarország Beregszászi Konzulátusának Munkácsy Mihály kiállítóterme adott otthont, ahol méltatták a 75 éves Vári Fábán László Kossuth- és József Attila-díjas költő, író és folklórkutató munkásságát.

Az egybegyűlteket köszöntve Gyebnár István konzul hangsúlyozta: a külképviselet a kezdetek óta arra törekszik, hogy a diplomáciai, konzuli tevékenysége mellett helyet adjon a kárpátaljai magyar kisebbség legfontosabb kulturális fórumainak. Az Irodalmi Kilátó pedig nem csupán egy a kulturális események sorában, hanem a Kárpátalján élő és kitartó magyarság megmaradása mellett hitvallás is.

Nyitóbeszédében Vida László főkonzul rámutatott: a kultúra az az erős kötelék, amely összeköti az egymástól elszakított nemzetrészeket, és amely erőt ad külföldi honfitársainknak a túléléshez. Az emberpróbaló körülmények között még inkább felértékelődik a szépíró, a költő szerepe, a szavak ereje.

Különleges megtiszteltetés, hogy körünkben köszönhetem Kárpátalja és az egyetemes magyar irodalom egyik legigazibb hangú alkotóját, a Kossuth-díjas Vári Fábán Lászlót 75. születésnapja alkalmából – folytatta a misszióvezető. Aki a továbbiakban úgy fogalmazott: Vári Fábán László költő munkásságának két alappillére a hűség és a kitartás. A magyar szó, a kultúra és az irodalom az a bástya, amelyet semmilyen vihar nem dönthet le, amíg vannak, akik védik. Márpedig a ma ünnepelt költőnk ennek a bástyának az egyik legfőbb őrzője.

A pályatárs, Dupka György bemutatta a Vári Fábán László életének főbb állomásait elemző új kötetet, hangsúlyozva, hogy a költő, prózaíró, folklórkutató és műfordító a kortárs kárpátaljai magyar irodalom egyik legjelentősebb alakja, akinek munkássága szorosan összefonódik a kisebbségi lét tapasztalatával, a szülőföldre való ragaszkodással és a történelmi emlékezet megőrzésének igényével.

Marcsák Gergely költő, az *Együtt* folyóirat olvasószerkesztője felhívta a figyelmet

arra, hogy Vári Fábán László művészete szorosan összefonódik az olyan hívószavakkal, mint a makacs meg nem alkuvás és erkölcsi tartás. Ez a konok igazságérzet pályafutása első felében szembehelyezi az akkor regnáló szovjethatalommal, mert tehetségét nem hajlandó irodalompolitikai kívánalmaknak alárendelni. Nem akar olyan önálló kötetet kiadni, amelyben feltétlenül szerepelnie kell egy Leninről szóló versnek.

Zubánics László történész, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet elnöke elemzésében arra helyezte a hangsúlyt, hogy Vári Fábán László nemcsak költőként, hanem szervezőként és közéleti szereplőként is fontos feladatokat vállalt a kárpátaljai magyar kulturális és szellemi életben. Munkássága jelentősen hozzájárult ahhoz, hogy a régió irodalma kapcsolatban maradjon az egyetemes magyar irodalommal, közben megőrizze sajátos helyi karakterét.

Zékány Krisztina, az Ungvári Nemzeti Egyetem Magyar Filológiai Tanszékének vezetője az ünnepelt költészetével kapcsolatban kiemelte: lírájának egyik központi témája a kisebbségi lét tapasztalata. Verseiben vissza-

térően jelenik meg az identitás megőrzésének kérdése, a nyelv szerepe, valamint az a feszültség, amely a történelmi változások és a közösségi lét folytonossága között húzódik. Műveiben a közösségi emlékezet gyakran személyes hangon szólal meg, ami különösen erős érzelmi hatást kelt.

Vári Fábán László, megköszönve a méltató szavakat, a kultúra megtartó erejének, a történelmi emlékezés, valamint a magyar népköltészet hagyományai megőrzésének a fontosságáról szólt. A magyar kultúra, s benne az itt megszülető irodalmi művek adhatnak erőt a kárpátaljai nemzetközösség tagjainak a mostani nehéz időkben a túléléshez.

A továbbiakban Marcsák Gergely egy mezenésített Vári Fábán László-verssel köszöntötte az ünnepeltet. Shrek Tímea előadásában pedig néhány ismert, már klasszikussá vált Vári Fábán László-költeményt hallhattunk.

Tudósítónk

Tizenöt éves a GENIUS Jótékonysági Alapítvány

Szolgálat és felelősségvállalás

Tizenöt évvel ezelőtt, 2011-ben a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (ma már egyetem) és a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség (KMPSZ) azzal a céllal hozta létre a GENIUS Jótékonysági Alapítványt, hogy a tehetséges gyerekek a régió egyetlenegy településén se vesszenek el. Az alapítványt 2011. január 14-én jegyezték be, de a születésnapot a júniusi Tehetségnapon méltatják majd több száz gyerek részvételével. Az elmúlt időszakról, nehézségekről, fejlődésről, sikerekről Váradi Natáliát, a GENIUS JA igazgatóját kérdeztük.

– Amikor 2011-ben megkaptam ezt a nemes feladatot, már akkor éreztem, hogy valami igazán jó és értékes dologba vágunk bele. A döntésemért, hogy elvállaltam a küldetést, vagyis a kárpátaljai tehetségek gondozását, mind a mai napig hálás vagyok a Jóistennek, és azoknak, akik bizalmat szavaztak nekem: a Rákóczi Egyetem vezetésének. Nagyon sok minden történt az elmúlt tizenöt esztendőben, de amikor úgy érzem, hogy nehéz megbirkóznom egy-egy feladattal, Istentől kérek segítséget, és a mai napig mindig jön valaki, aki segít, akár szakmailag, akár emberileg, akár anyagilag – hangsúlyozta beszélgetésünk elején Váradi Natália.

– *Elérték a céljukat a tehetséges gyerekek felkutatásában és felkarolásában?*

– A tehetséggondozás nem pusztán pedagógiai feladat, hanem szolgálat és hosszú távú társadalmi felelősség. Minden gyermekben ott rejlik a lehetőség, az adottság, amely megfelelő figyelemmel, támogatással és környezettel értéké formálható. A kérdés nem az, hogy vannak-e tehetséges gyermekek, hanem az, hogy képesek vagyunk-e felismerni őket, és meg tudjuk-e teremteni számukra a kibontakozás feltételeit. Mi valóban egy tehetséges gyermeket sem szeretnénk figyelmen kívül hagyni, hiszen meggyőződésünk, hogy minden gyerek kiemelkedik valamiben. Valaki a matematikában, valaki a sportban vagy a zenében, és a példákat még hosszan sorolhatnám. Továbbá az is célunk volt a GENIUS megalapításakor, hogy az esélyegyenlőség jegyében minden gyermek jusson hozzá az őt megillető oktatáshoz és lehetőséghez, hogy hidak épüljenek az általános iskolától a középiskoláig, a középiskolától a felsőoktatásig. De a célki-

tűzések közé sorolhatnám még az emberek szakmai kapcsolatainak összehangolását is. Mára több mint háromszáz szakemberrel dolgozunk együtt, s ki kell emelnem, hogy mindannyian szerény tiszteletdíjért végzik hűségesen a rájuk bízott feladatokat. Ez azt bizonyítja, hogy ezek a pedagógusok elkötelezettek azért a munkáért, amit magukra vállaltak a kárpátaljai tehetséggondozásban. S mindannyian tudjuk, hogy egy vidék, egy régió megmaradásának, fejlődésének, gazdasági túlélésének záloga a fiatal tehetségek felkarolása és útjuk egyengetése. Ők a legnagyobb befektetés, ami értékálló marad a jövőben – hangsúlyozta beszélgetőpartnerem.

Mint fentebb kiderült, az alapítók Kárpátalja minden magyarlakta településére elszerettek volna jutni, ezt a vállalást be is tartották. Váradi Natália kifejtette, az volt a céljuk, hogy minél több helyszínen jelen legyenek, ezért első körben hét tehetségpontot hoztak létre, ami mára megduplázódott, immár tizenöt tantárgyi tehetségpont működik, ami Kárpátalja teljes területét lefedi.

– A kezdetekkor 1000-1200 iskolás csatlakozott hozzánk, a 2025/2026-os tanévben 1534 gyerek látogatja a tehetségpontokat, de volt már olyan év is, amikor 2000-

sikereket érjenek el, az ő döntésük, hogy élnek-e az istenadta tehetséggel vagy akár megsokszorozzák azt: a fejlődés lehetősége az ő kezükben van. S ha ez sikerül, a végén mindez nagy dolgokat tud produkálni.

Az igazgató elmondta, évről évre többen jelentkeznek a programjaira, de az is jó, hogy Kárpátalján rajtuk kívül számos más tehetséggondozó szervezet működik, ahová szintén jelentkezhetnek a fejlődni vágyó tanulók.

– Hogy még több gyereket bevonjunk, a 15 tehetségpont mellett tantárgyi (biológia, matematika, fizika stb.) bentlakásos tehetségévégeket is indítottunk, illetve a nagy

érdeklődésre való tekintettel a sportot is előtérbe helyeztük: iskolák, liceumok bázisán húsz kézilabda tehetségpontot hoztunk létre. A helyszíneken hétről hétre 808 gyereknek tartanak edzéseket 52 csapatban, aktívan készülnek a versenyekre: a Zupkó József Kézilabda Emléktornára, a Rákóczi GENIUS Kézilabda Kupára, de van Buzánszky Jenő Labdarúgó Kupánk is. A sportolás

mellett közösségépítő ereje is van ezeknek a találkozásoknak, hiszen jó alkalmat adnak a barátkozásra, az ismerkedésre is. Most azon dolgozunk, hogy egy válogatott GENIUS kézilabdacsapatot hozzunk létre, akik a Kárpát-medencében képviselhetik kishazánkat, remélhetőleg már májusban. Emellett ott vannak a közkedvelt nyári táboraink: népzene és néptánc, sport, mű-

vészeti, irodalmi, klasszikus zene stb. Volt olyan év, amikor 12 tábort is szerveztünk, de 10-et mindig sikerült működtetnünk. Ezen szintén megmutathatják és fejleszthetik a gyerekek a tehetségüket a kiváló helyi és magyarországi szakemberek, szervezetek segítségével.

– *Nemcsak iskolásokkal, a felsőoktatásban tanulókkal is foglalkoznak.*

– Igen, ez így van, egyetemi tehetséggondozás is zajlik a GENIUS

– A kezdetekkor 1000-1200 iskolás csatlakozott hozzánk, a 2025/2026-os tanévben 1534 gyerek látogatja a tehetségpontokat, de volt már olyan év is, amikor 2000-

2100 tanulónk volt. A 15 tehetségpont működtetésével nem a kiválogatás a fő szempontunk, hanem lehetőségbiztosítás arra, hogy a gyerek érezze, odafigyelnek rá, hogy motivált legyen, hogy nőjön az önértékelése. A sok kis siker erősíti őket abban, hogy részt vegyenek a versenyeken, különböző programokban, hogy fel merjenek állni a színpadra, és elő tudjanak adni például egy zene- vagy énekszámot. Persze a gyerekeknek is tenniük kell azért, hogy

szervezésében. Évek óta megrendezzük a Tudományos Diákköri Konferenciát. Ez az egyetlen olyan konferencia, amely szabályzatában illeszkedik a Kárpát-medencei Országos Tudományos Diákköri Konferenciához (OTDK). Ennek megszervezése óriási munkát igényel, megannyi feltételnek kell megfelelni ahhoz, hogy az egyetlen elhangzott előadások kijussanak az OTDK-ra. Nagy előrelépés számunkra, hogy az elmúlt években kijuttathatjuk erre a fiataljainkat, de mi, pedagógusok is részt vehetünk azon. Tizenhat szekcióból kilencben 55 képviselővel vagyunk ott, zsűriben ülünk, megfigyelünk, diákokat vizsgálunk. Tehát intenzíven bekapcsolódtunk a Kárpát-medencei vérkeringésbe. Főként a Főiskolai Konferenciáját is szervezünk olyan diplomával rendelkező fiatalok számára, akik kis kihagyással folytathatják a továbbképzésüket, például doktorálni szeretnének. Itt nem verseny zajlik, ez egy tudományos találkozó, ahol egyforma számban vannak professzorok és előadók, akik találkoznak, majd az elhangzott előadás után a professzorok szakmai tanácsokkal látják el az ifjú szakembereket. Minden év májusában vitadélután is tartunk, ahol kiemelt évfordulókra reflektálunk, s ezeken is több mint százan szoktak részt venni. A Soós Kálmán Ösztöndíjunk pedig elsősorban arról szól, hogy a fiatal kutatók diplomamunkájának legyen kárpátaljai vonatkozása, mert csak akkor részesül ösztöndíjban. Legutóbb 57 ilyen pályázat nyert. Ezt követi a Kárpátaljai Vándoregyetem, amikor a kollégák, egyetemi tanárok ellátogatnak egymás intézményeibe, és bemutatják az adott kutatási területet abban a reményben, hogy a fiatalok bekapcsolódnak a kutatásba. Kárpátalja öt helyszínére szoktunk ellátogatni és előadásokat tartani – foglalta össze röviden Váradi Natália az általuk szervezett megannyi, felsőoktatást érintő programot.

Sokáig lehetne még sorolni azt a rengeteg programot, találkozót, konferenciát, amivel a GENIUS foglalkozik, sőt az alapprogramokon felül minden évben bővítik a palettát. Mindez azt szolgálja, hogy a kárpátaljai fiatalok lássák és érezzék: a legfontosabb az ő tehetségük támogatása. Az is fontos, hogy ne feledjék a gyökereiket, ahová idővel vissza tudnak térni, de addig is vigyék az alapítvány jó hírét a nagyvilágban. A GENIUS csapat minden egyes tagjának, Váradi Natáliával az élen, továbbra is az első számú célja a tehetséggondozás, miközben a kárpátaljai magyar közösség szolgálata a legkisebbektől a legnagyobbakig szintén kiemelt feladat.

H. Cs.

A Rákóczi-szabadságharc utolsó országgyűlésére emlékeztek Salánkon

A hazaszeretet és az istenhit örök példája

Köztudott, hogy a Rákóczi-szabadságharc bölcsője e vidék. Tiszaújlaknál zajlott a Habsburg-ellenes felkelés első győztes csatája, s településeinkről százak és százak álltak a nagyságos fejedelem zászlaja alá. Aki 1711 februárjában Salánkra hívta össze a rendek képviselőit, hogy az egyre kilátástalanabbnak tűnő helyzetben tanácskozzanak, megvitassák a békekötés lehetőségeit, és irányt szabjanak a jövőnek. Az egykori Ugocsa megyei település lakói meghívott

a rendek képviselői elutasították a Habsburgok békefeltételeit. Rákóczi fontosnak tartotta, hogy I. Péter orosz cárral személyesen tárgyaljon a segítségnyújtás lehetőségéről, amire a cár akkori lengyelországi tartózkodása kínált alkalmat. A jelenlévők ezt a tervet jóváhagyták, s emellett kidolgozták Munkács várának védelmi koncepcióját is. Csatáry György kitért arra is: az ugocsaiak – köztük Salánk népe – a fegyveres részvétel fejében olyan kiváltságokat szerettek volna elérni, amilyeneket Bocskai István

vendégeikkel együtt minden évben méltó módon emlékeznek meg e sorsfordító eseményről. Az ideai megemlékezés a vezérlő fejedelem születésének 350. évfordulójához kapcsolódik.

Immár hagyomány, hogy az ünnepségnek a helyi református templom ad otthont. Az ünnepi hálaadó istentisztelet ezúttal Hunyadi Attila esperes tartotta. A jelen emberpróbáló időszakára utalva arról szólt: a bizonytalanságok, a gyász hírek és a lélekromboló események közepette sokan belefáradnak a mindennapok terhébe. Mégis van egy biztos pont az életünkben – hangsúlyozta –, akihez mindig visszatérhetünk: Jézus Krisztus. Az evangélium örömhíre ma is érvényes, és az Istenbe vetett hit – miként azt maga a nagyságos fejedelem is vallotta – a legnehezebb időkben is kapaszkodót kínál.

Az igehirdetést követően a gyülekezet énekkarának szolgálata tette ünnepélyessé az alkalmat.

Történelmi visszatekintőjében Csatáry György, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Egyetem történelem és társadalomtudományi tanszékének tanára felidézte a 315 évvel ezelőtti események legfontosabb mozzanatait. A fejedelem 1711. február 10-én érkezett Salánkra, s a másnapi gyűlésen

biztosított a Debrecen környékén letelepített hajdúinak. A fejedelem erre ígéretet tett.

A megemlékezés a Rákóczi-szabadságharc utolsó országgyűlésének emlékére 2019-ben állított bronz dombormű – amely az 1711-es salánki országgyűlés jelenetét örökíti meg a fejedelem alakjával – megkoszorúzásával folytatódott, ahol Jusztin Miklós, Magyarország Beregszászi Konzulátusának konzulja ünnepi beszédében hangsúlyozta: Rákóczi neve nem csupán a magyar történelem egyik legfényesebb fejezetét idézi fel, hanem a rendíthetetlen hit, a kitartás és a közösségi összetartozás jelképévé is vált. Életpéldája ma is arra tanít bennünket, hogy a szabadságért, hitünkért és nemzetünk megmaradásáért vállalt küzdelemnek mindig van értelme. Akkor is, amikor az út meredeknek tűnik, és akkor is, amikor az eredmények nem azonnal mutatkoznak meg.

Balogh Attila helyi református lelkipásztor a sajtó képviselőinek nyilatkozva arra hívta fel a figyelmet, hogy Rákóczi számunkra, a Krisztus-követők számára ma is példakép: az Istenhez való ragaszkodás és hűség példaképe. Bízunk kell abban, hogy a Mindenható a legnehezebb időkben is megtartja, megsegíti az ő szeretett népét.

Eszenyi Gábor

A léleknek folytatnia kell a lelket

Édesapám emlékére

A történelemben mindig ott rejlenek a személyes történetek is, olyan emberek élete és munkássága, akiket ismerünk, ismertünk vagy legalábbis találkoztunk velük. Végtelenül sajnálom, hogy alig tudok valamit a szüleim gyerekkoráról, a kamasz éveikről. Óriási vétek, hogy amikor még volt rá alkalmam, nem kérdeztem rá ezekre, nem érdeklődtem náluk, ma már fel sem foghatom, hogy miért nem. Mennyi értékes és érdekes történet, élettörredék, általuk megélt kaland veszett el a halálukkal. Mit nem adnék érte, ha meghallgathatnám vagy elolvashatnám ezeket a történeteket, élettapasztalatokat!

Szakonyi Károly írja: „Borgo címmel írtam egy világháborús emlékről, amelyben az állt, hogy az apa és fia milyen keveset tud egymásról. Erre az apám is felfigyelt, vett egy füzetet és elkezdte felidézni az életét.” Én is sokszor kértem aput: írja meg az érdekesnél érdekesebb dolgokat, amelyek vele megtörténtek és amelyekről néha mesélt nekünk. Mivel az 1950-es években a Szovjetunióban nem lehetett vásárolni szép, vastag füzeteket, apu kötöttet magának egy ilyen. Ma is őrzöm ezt a kemény fedelű, piros füzetet, amelybe apu oly keveset írt. Hamar elfogyott a kezdeti lendülete, pedig az elején még rendszeresen papírra vetette a gondolatait. Számomra úgy tűnt, mintha a szavakban elmesélt történetek leírva megváltoztak volna. Megváltozott apu is. Amikor 1990-ben meghalt, elhatároztam, hogy folytatni fogom az írást, mint ahogy Szolzsenyicin írta az 1914 *augusztusa* című regényében: „Dusá, dolzsná prodolzszity Dusu”, azaz a léleknek folytatnia kell a lelket. Akkor úgy éreztem, ez a feladat rám vár. Úgy éreztem, ő bennem él tovább; amíg én élek, ő is élni fog. Máig próbálom édesapám lelkét folytatni, azt a lelket, amelyet míg ő élt – borzasztó ezt leírni –, nemigen ismertem mélyen, és nem is igazán igyekeztem megismerni. Vajon miért van az, hogy akkor kezdünk mélyen érdeklődni a szeretteink iránt, amikor már túl késő, amikor már nincsenek velünk?

Most megpróbálom feleleveníteni az emlékeimet apámról, hiszen ezzel tartozom neki. Megérdemli, hogy ne tűnjön el nyomtalanul, hiszen érdekes, értelmes, értékes, minden iránt érdeklődő, sok mindent gyűjtő – főleg könyveket, festészeti albumokat, enciklopédiákat – ember volt. Rengeteget olvasott, a szabadidejében szinte mindig könyv volt a kezében. Akkor még nem volt internet meg tudástár, az emberek könyvekből és folyóiratokból tájékozódtak. Ahhoz nem kellett áram. Ha esetleg nem volt villany, petróleumlámpa vagy gyertya fényénél olvastunk.

Nem volt sok iskolája. Én az elemi iskola négy osztályáról őrzöm a bizonyítványos

könyvecskéjét. Amikor az édesapját 1919-ben elvitte a spanyolnátha, apu mindössze tízéves volt, abba kellett hagynia a tanulást. Mivel a családban még három testvére maradt félárván, ezért ő is kenyérkeresővé vált. El kellett mennie dolgozni. Kezdetben újságokat árult és vitt ki házhoz, talán innen ered az óriási könyv- és folyóiratszeretete. A Szurikov utcai házunk padlásán a *Tolnai Világlapja*, az *Új Idők* és más folyóiratok több évtizednyi száma volt bedobozolva. Az 1944 utáni időkben, a szovjeturalom alatt nem volt ajánlatos ezeket a szobában tartani, érthető okok miatt.

Habár apu családjában mindig mindenki magyarul beszélt, de mivel görögkatolikus vallásúak voltak, így a második világhégés alatt ruténoknak vagy ruszinoknak, azaz nem teljesen megbízhatóknak minősítették őket, és a fiatalabb férfiakat behívták munkaszolgálatra. Ez talán valamikor 1943 vagy 1944 elején lehetett. Mivel éppen Ungváron keresztül vonultak valahová – ezt a szüleim mesélték –, a parancsnok aput hazaengedte egy kis időre. Én úgy hároméves lehettem. Arra emlékszem, hogy jött egy

bácsi katonaruhában, és én valami rosszat tehettem vagy csak megijedtem, mert beszaladtam a nagyszobába, és a szekrény alá bújtam. Az idegen ruhában nem ismertem meg az édesapámat. Istennek hála, szerencsésen, épen és egészségesen került haza a háború végén. Ettől kezdve nagyon sokat voltunk együtt, igyekezett bepótolni a családjától távol töltött éveket.

Már nem tudom, honnan másoltam ki a következőket: „Mitől válik otthonná az embernek egy város? Attól talán, hogyha megy az utcán, képeket és emlékképeket egyszerre lát. Látja magát a barátaival vagy

a gyermekeiket, ahogy kapaszkodnak a kezébe, egyensúlyoznak a lépcsőn.” Amikor Ungváron vagyok, még egyszer sem mentem úgy végig a Szobrác utcán, hogy a balról nyíló kis utcához érve – ott beton járdaszegély volt az utcácska bal oldalán –, eszembe ne jusson és élni ne kezdjen egy kép: apu kézen fogva vezet, és én egyensúlyozom azon a magas járdaszegélyen. Az utunk legtöbbször a Narodna Radához vezetett. Ez egy, a cseh uralom (1918–1938) alatt kialakított kormánynegyed főterén álló épület. Apunak biztosan volt ott valami intéznievalója, de sokszor csupán azért ment velem oda, hogy a páternosztéren – ez egy olyan állandóan mozgásban lévő lift – utazgassak fel és le. Nagyon szerettem ezt a liftezést. Arra is emlékszem, ha útközben apu férfival találkozott, úgy köszönt, hogy alászoalja, mire én rögtön rávágtam: lek-város a pofája. Ezen mindig jót nevetünk.

Ismét visszatérek apu családfájához. Hála Istennek, van egy ilyen több lapból álló irat, mivel a második világháború idején az öccsének – akinek megvoltak a kellő iskolái ahhoz, hogy tisztí rangot kapjon – kellett egy igazolás, hogy a családban nem voltak izraeliták. Ez borzasztó, de sajnós, akkor már működtek a szégyenletes zsidótörvények. Ebből kifolyólag az 1800-as évek elejéig fel voltak tüntetve a Husznay elődök. A szovjet idők előtt ipszionnal végződött a családnevünk. Kárpátalja Bereznai járásában, a lengyel határ közelében – legalábbis a két világháború között ez volt a helyzet – található Huszna nevű falu, onnan származik a familia. Ezért van lengyel beütés is a családban, az úknagymamám lengyel volt.

Az őseim között sok volt a kántortanító. Apukám már Ungváron született 1909. október 2-án. Azt már nem tudom, hogy a Husznayak miért hagyták el a szülőfalut. Apu azt mesélte, az édesanyja az Ungvár melletti Domonya nevű község legszebb lánya volt. Én arra a nagymamámra már csak mint idős asszonyra emlékszem. Mindössze nyolcéves voltam, amikor ő 74 évesen meghalt. Sajnós nem maradt róla fotó. A két Husznai lány is szép volt.

Említettem, hogy elkezdtem folytatni a piros fedelű könyvet, amit még ő kezdett el. Sokszor megsimogatom azokat a betűket, amiket még az ő keze vetett papírra. Azon kívül más, kisebb-nagyobb méretű és terjedelmű könyvecskéket kötöttem be. Az egyikbe verseket másolt, míg a másikba vicceket, humoros kis epizódokat. Ezenkívül örököltem – szintén ő kötötte be – egy nagyon nagy méretű, vastag, fehér lapokból összeállított, több kilogramm súlyú könyvet is. Apu arra szánta, hogy abban a családi krónika lesz megörökítve, azt tervezte, ►

hogy majd ő megkezdi az írást, mi a nővéremmel majd folytatjuk, és tőlünk majd a gyerekeink és az unokáink veszik át ezt a nemes feladatot. Sajnos az óriási könyv fehér lapjai még üresek. Igaz, nagyon sok naplóm van, 1968 óta vezetem őket, de az átírásukra még nem került sor.

Most került a kezembe, apu iratait lapozgatva, egy olyan igazolvány, amely részben rávilágít hatalmas könyvszeretetének eredetére. Ide másolom:

„Igazolvány!

Alulírott, Pallas Könyv- és Hírlapterjesztő Vállalat, igazolja, hogy Husznai Mihály, ungvári lakos, nálunk, mint kézbesítő, 1923-tól 1934-ig, megszakítással dolgozott. Ezen idő alatt kifogástalanul, kötelességtudóan végezte a munkáját, miért is, bárkinek melegen ajánljuk.

Ungvár, 1939. április 27.

Pallas Könyv- és Hírlapterjesztő Vállalat”
Fent egy kártya, rajta a vállalat logója.

A megszakítás alatt katonai szolgálattal kell érteni. Apu az 1930-as évek elején, a csehszlovák hadseregben egy huszárezredben szolgált. Most azon medítlok, hogy vajon a könyvek szeretete vitte alig 14 évesen a Pállashoz, vagy fordítva igaz, onnan ered mindez?

Amikor én születtem, apu 31 éves volt, jó fizikai kondícióval rendelkezett. Emlékszem, hogy helyből, nekifutás nélkül felugrott a spór mellett lévő elég magas fásládára. Különböző trükkökkel is szórakoztatott minket, például zsonglorkodással. Nem tudom, hol tanulta. A háború után inséges idők jártak, nem volt pénz játékokra, de nem is nagyon lehetett vásárolni. Különböző játékokat eszkábált nekünk, például üres cérnaspulnikba kis szegeket vert és vastag cérnát kötött rájuk. Gyakran vitt ki minket az ungvári vadasparkba, sokat kirándultunk Nevic kére, a várhoz. Később apu szervezte meg a távolabbi kirándulásokat, például Beregvárra, a kárpátjai vízerőműhöz, ő intézte az utazáshoz a teherautót, ő szedte össze a környékbéli fiatalokat. Igazi szervező volt. Felneztünk rá.

Nagyon szeretett utazni, új tájakat megismerni. A háború után a vasútnál volt alkalmazva, és évente két szabadjegy járt neki, az egyik az Ukrán SZSZK területére szólt, a másikkal viszont a családjával elutazhatott a Szovjetunió bármelyik tájára. Tizennégy éves voltam, amikor hármasban – anyu is jött velünk – megjártuk Moszkvát, Leningrádot, Péterhoffot, fürödtünk a Finn-öbölben. Moszkvában apuval ketten késő este elmentünk metrózni, és sikerült elvesznem, azaz beszállnom egy kocsiba, mikor apu még nem ért oda, de végül sikeresen megtaláltuk egymást. Azt meg kell említenem, hogy gyönyörűek a moszkvai metróállomások. Húsz év múlva volt szerencsém utazni a New York-i metróra, ott olykor félttem lemenni az állomásokba.

A II. világháború előtt többször járt Budapesten, szerette a magyar fővárost. Sajnos, Kárpátalja Szovjetunióhoz való csatolása után már nem adatott meg neki, hogy még egyszer eljusson a háborús seibeiből felgyógyuló, újjáépített, megszépült Budapestre. A háború alatt több országban is járt, de én csak a Katowice nevű lengyel városra

emlékszem, amelyről sokat mesélt. A háborút követően már csak Csehszlovákiába utaztak anyuval, ugyanis 1946-tól Karlovi Varyban lakott édesanyám Erzi nevű nővére. Ilyenkor eljutottak Kassára és Prágába is. Apu nagy álma volt eljutni Amerikába, Los Angeles-be, ugyanis 1926-tól ott élt a nővére, Vera. Sajnos ez nem vált valóra, pedig szorgalmasan tanult angolul, hogy elboldoguljon az utazás közben. A nővére többször küldött meghívólevelet, de a merev szovjet hatóságok ezeket sorozatosan elutasították. Pedig a sógora is nagyon szerette, és várta, hogy végre találkozassanak a szabadság földjén. Végül Veronika néninek csak 40 év után adatott meg a lehetőség, hogy az USA-ból Ungvárra látogasson és viszontlátása egyetlen húgát, Annát és a még élő három öccsét. Örömteli találkozás volt, hiszen a testvéreket nem csupán a távolság, az Atlanti-óceán, de egy egész világrendszer választotta el. Ilyen az élet.

Már nem emlékszem honnan másoltam ki ezt a mondatot: „Az ember tartozik leélni a szülei elrabolt életét.” Talán ezért is élt bennem oly erősen az utazási vágy. Még mostanában is sokat utazom a koromhoz képest. Ha tehetem, rendszeresen visszatérek Kárpátaljára, Ungvárra. Messzebbre már csak a képzeletem segítségével vagy álmaimban utazom. Próbálok feleleveníteni azokat a tájakat, városokat, ahol korábban megfordultam. Elhatároztam, hogy beteljesítem édesapám álmát, és elmegyek az USA-ba. Így is lett, ezenkívül megfordultam Európa számos országában.

Az utóbbi időben az évekkal ezelőtt írt naplóimat olvasgatom, hogy felelevenítsem életem korábbi történéseit. Megvannak ezek bennem, csak ki kell keresnem. 2010-ben írtam az alábbi sorokat, amiket Szabó Magda *Ókút* című regényéből másoltam ki: „... milyen könnyen elviselte, milyen örök derével megbékélt mindenért, elteve a világ ingyen való csodáival és szépségeivel, esővel, fával, könyvvel, muzsikával, szokatlan ajtókilincscsel, múzeumban függő képekkel vagy akár egy meglepő formájú gombbal, ásványdarabbal.” Kékestetőn a szanatóriumban olvastam ezt a könyvet, kár, hogy nem akkor, amikor még élt az édesapám. Mennyi hasonlóságot fedeztem fel közte és Szabó Elek között. Csak az a különbség, hogy apámnak nem voltak magas iskolái, de olyan könyveket is olvasott, amiket főként a mélyen gondolkodó emberek vesznek a kezükbe, mint Marcel Proust *Az eltűnt idő nyomában* című regényciklusát.

Amikor behunyom a szemem, látom, hogy ül a sámlin a sparhelt mellett, ugyanis ez volt a kedvenc helye, én az ölemben, és ő Petőfi Sándor verseit olvassa nekem. Még arra is emlékszem, hogy sehogyan sem értettem,

miért került a vers elejére a kő szó. „Ej, mi a kő! tyúkanyó, kend.” Mindig olyan élvezettel, érdekesen beszélt az általa elolvasott könyvekről, hogy a testvéremmel nyomban kedvet kaptunk ahhoz, hogy mi is kézbe vegyük. Aztán jöttek sorban Fekete István kötetei: *Vuk, Kele, Bogács, Ballagó idő, Tüskevár* stb. Majd *A vadember és családja* című Móra Ferenc könyv, amit apu olvasott fel nekünk

esténként. Ez az ő ötlete volt, rendszerint akkor olvasott fel, amikor este mindannyian a konyhában voltunk. Később ez Mimi nővérem feladata lett.

A háború után néhány évvel, amikor a vasútnál dolgozott, az állomáson működő újságos trafikban megjelentek a Magyarországon kiadott újságok, napilapok. Amikor egy 24 órás szolgálat után reggel hazajött, a táskájában nem édesség vagy játék után kutakodtunk Mimi vel, hanem arra voltunk kíváncsiak, milyen lapokat hozott aznap. Később már elő lehetett fizetni ezekre a kiadványokra. Apu évente 8-10 különböző újságot rendelt meg. Most ezek a lapok évjárat szerint csoportosítva ott vannak a nagymamám

udvarán lévő sűfniben. Apu egyébként is gyűjtő típus volt. Szép bélyeg- és érmegyűteménye volt. Mély fájdalomra, végül az egyik unokaöccsének ajándékozta a bélyegeket, köztük az én albumaimat is. Gyűjtött gyufásdobozcímkeket is, de természetesen a fő szenvedélye a könyvek és az újságok gyűjtése volt.

A végén már annyi könyvünk volt, hogy a Minaj utca lakosai úgy jártak hozzánk könyvet kölcsönözni, mint egy (hivatalos) nyilvános könyvtárba. A könyvtárosi feladatot akkor vettem át Mimitől, amikor ő elment a lemergi egyetemre tanulni. Szerettem csinálni, fontosnak éreztem magamat, én voltam a könyvek mestere. Az is megesett, hogy én ajánlottam könyveket, sőt rá is beszéltem néhány lakót az általam favorizált kötetekre. Apu szíves-örömmel adott minden alkalomkor több könyvet is, amiért a már Lembergben tanuló nővérem meg is róta az egyik levelében. Ezek a könyvek értékesek voltak, apu pénzt adott értük, nem szeretete volna, ha elkallódnak. Viszont édesapám szeretete volna minél több embernek továbbadni a tudást, az élményeket, amelyekhez olvasás által jut az ember. Csodálattal figyeltem, hogy milyen gyorsan, néhány perc alatt megfejtett bármilyen keresztretjényt.

Husznai Katalin

A képeken:

- Apu (Husznay Mihály) 17 évesen.
- Az öt Husznay fiú. Bal szélen apu, mellette Pityu, Jani, Gyuri, áll Laci. Ungvár, 1926.
- Édesapám Dolhán 1932–33-ban, huszár a csehszlovák hadseregben.

(Folytatjuk.)

Dsida Jenő

Imádság

Uram! borzasztó! megöl ez a köd,
Ez a homályos, titkos sejtelem!
Mint mázsasúly, mint vérszopó vampírhad,
Úgy nyom lefelé, úgy ül lelkemen, –
Schol menekvés! Schol pihenő!
Homály előttem és hátam megett!...
Oh, ez a tespedt, gyilkos félhomály
Múlják el tőlem, Uram, ha lehet!

Szökkenjen lángba éther, levegő!
Tüzes lángkévét löveljen a föld!
Szemet-vakító tüztenger legyen,
Mi földet, eget és mindent betölt! –
S aki versenyt zúg, sír a felsikoltó,
Jajongó lánggal, én magam legyek!...
– Csak ez a sápadt, kínzó félhomály,
Múlják el tőlem, Uram, ha lehet!

Vagy nem bánom, ha sötétség borúl rám,
A nem-tudásnak örök éjjele,
Melyben kialszik érzés, gondolat,
S az öntudatnak halvány mécsbele;
A mindenségéből egy nagy semmiség lesz:
Nem lesz kérdés és nem lesz felelet...
Semmit se bánok, csak e félhomály
Múlják el tőlem, Uram, ha lehet!

József Attila

Az Isten itt állt a hátam mögött

Az Isten itt állt a hátam mögött
s én megkerültem érte a világot.

Négykézláb másztam. Álló Istenem
lenézett rám és nem emelt föl engem.
Ez a szabadság adta értenem,
hogy lesz még erő, lábra állni, bennem.

Úgy segített, hogy nem segíthetett.
Lehetett láng, de nem lehetett hamva.
Ahány igazság, annyi szeretet.
Úgy van velem, hogy itt hagyott magamra.

Gyöngye a testem: óvja félelem!
De én a párom mosolyogva várom,
mert envelem a hűség van jelen
az üres űrben tántorgó világon.

Babits Mihály

Szimbólumok (stanzák)

1. Ne mondj le semmiről.

Ne mondj le semmiről. Minden lemondás
egy kis halál. Ne mondj le semmiről.
Minden halál gyilkosság (lélekontás):
Megalhni bűn, ne mondj le semmiről,
Isten művét rongálja bármi rontás,
megalhni bűn, ne mondj le semmiről:
minden vágyad az Isten szava benned
mutatva, hogy merre rendelte menned.

Boksay József: Virágzó almafák

Shrek Tímea

Behívó

Mindig is rettegtünk attól, hogy a
családunk valamelyik férfitagja meg-
kapja a behívóját. Békeidőben nem
is volt ez olyan nagy baj, hiszen meg-
tudtuk találni a kiskapukat, ismerősöket,
s még a hatóságok is szemet hunytak
afelett, ha valaki nem jelent meg az
előírt helyen és időpontban. Legfeljebb
a minimális összegű bírságot kellett
utólag befizetnie.

Idén február huszonnegyedikén és az
azt követő napon embertelen hosszúsá-
gú volt a sor a határátkelőkön. Aki érke-
zett, családotul hagyta el az országot.
Az elsők persze főleg a dúsgazdagok
voltak, akik luxusautóikkal néhány óra
alatt megérkeztek Kárpátaljára Ukrajna
keletére fekvő megyéiből. A mai
napig nem értem, hogyan csinálták. Ők
valószínűleg sokkal hamarabb tudtak
röla, hogy valami nagy baj készül.

Aki az alatt a két nap alatt nem
érkezett legálisan elhagyni az országot,
a határ közelében maradt, vagy minden
vagyonát a szökésbe fektette.

A kárpátaljai magyarok közül a leg-
többen januárban indultak útnak, hiszen
véget értek az ünnepek, a csehországi,
magyarországi gyáarak újranyitottak, és
várták a vendégmunkásokat. Őcsém
és a felesége is akkor indultak el. Nem
akartak menni. Rossz érzésük volt, féltek
a soförtől, keresték az indokokat, hogy
lemondják az utat, végül megegyeztek,
hogy most utoljára mennek külföldre dol-
gozni, hiszen friss házasságként nagyjából
minden felújítási munkálatot elvégeztek
a házban, csak a kerítés és a kapu cseréje
maradt. Kiszámolták, hogy ha május vé-
gig dolgoznak, még egy kevés tőkájuk
is marad, amit majd itthon fektetnek be
valamilyen vállalkozásba, hogy ne kelljen
többé hónapokra itthagyni a családot.

Hétvégenként videóhívásban látjuk
egymást, örülünk, hogy mindenki jól
van, megbeszéljük a legszükségesebb
dolgokat, de többnyire spórolunk a sza-
vakkal, mert a távollét mindenkinek fáj.
Ők hazavágynak, mi pedig arra, hogy
mellettünk legyenek.

„Már megvan a kerítés ára?” – mon-
ta a múltkor öcsém. „Örülj neki” – vála-
szoltam foghegyről, mert tudtam, hogy
ez azt jelenti, akár haza is jöhetnének.
De most inkább ne tegyék. Ha más sokat
fizetett azért, hogy odakinn legyen, ők
csak maradjanak még, amíg nem lesz
stabil a helyzet.

Az összes ismerősömnek van va-
lakije a határ túloldalán, aki ebben a
helyzetben nem mer hazajönni. Más
megoldás nincs, a nők gyerekeikkel
kelnek útra, ha látni akarják a férjet, az
apát, a testvért.

A városban katonák osztogatják a
behívókat. Állnak a posta udvarában,
a piac bejáratánál, a benzinkutakon. Az
internetes fórumokon sokat lehet olvasni
arról, hogy a hazatérő férfiaknak már a
határon a kezükbe nyomják a kis cetlit,
amivel másnap meg kell jelenniük a
hadkiegészítő parancsnokságon. Hogy
ebből mi igaz, nem tudom.

A minisztérium felhívására nem-
csak a légiriadós alkalmazást töltöttem
le, hanem a Gyija állami szolgáltatáso-
kat nyújtó appot is. Egészen jó dolog,
elektronikus formában elérhető benne
a személyi igazolványom, jogosít-
ványom, és több hasznos funkciót is
tartalmaz, mint például, hogy online
is kérvényezhetek különböző igazolá-
sokat. A minap megjelent benne egy
kérdőív, arra kértek, töltsen ki. Azzal
kezdődött, hogy tudok-e fegyverrel
lőni. Elgondolkoztam rajta – igy, hogy
mindent tudnak rólam –, ha bevallom,
hogy igen, hány napon belül kapnék
én is behívót?

(Együtt, 2023/1)

Vári Fábrián László

Az ukrainai változásokra

A panelben hat fok. Minek a luxus?
Plafonig ér a fűtőgáz ára.
A csapat sem éri már el a lakó,
s ha megnyitná mégis – úgy csak magára.
Létezik ennél olcsóbb halál is:
a toronyház tetején ki vagyon írva,
hány másodperc kell a becsapódásig,
s hány nap, míg megérkezel a sírba.

Vagy felfognak ugrás közben a varjak,
s repülni tanít az ős életöszton?
Ragadd meg szíved két marokkal,
ne hagyj, hogy véged világra jöjjön.
Létezhet értelmesebb halál is.
A Majdanra tódul százezer társad,
a mesterlövész célkeresztjében
imbolyog homlokod, mozdul a vállad,

teli torokkal hallgatod mégis,
a felek egymást hogyan átkozzák.
Észre sem veszik: rég nem az övék,
mortalócoké már ez az ország.
Mily jó, hogy hiszünk a gondviselésben,
s a veszélytudat csak meg sem ingat.
Tápláljuk tovább, vitaminozzuk,
neveljük jövőnk hóhérait...

Gondokkal terhelt, emberarcú
a tél – és ráncai rettentő mélyek.
Friss hó híján a sarat csapázza
valami nyomorult, gyalogos lélek.
Kiből esett ki, nem lehet tudni.
Nincs a sóhajnak személyi száma.
Ha elvánszorog a begyűjtő helyre,
lesz-e, aki a kaput kitárja?

2017

Fodor Géza

Elunva már e rossz időt

Sötét a föld, sáros az út,
Ködön holdfény szüremlik át,
Homályos égen fekete
Foltokkal futnak most a fák.
Ki szeret ilyen rossz időt?
Fekete nappalt, éjszakát?
Ránk tornyosul fenn a felhő
Árnyéka, ha hosszan megnő.
Zúzmarás rozmaringon át,
Zsalugáteres ablakon,
Ahol a szél hangosan jár,
Mint a madár, a zöld szárnyú,
Bolyhos tollú, kékes lábú,
Szikrás csillagot lépdelve,
Járásában zeng a kedve.

Zenét szítal a faág is
Szélmuzsikát hangszerelve,
Csontfűrűt billentyűző
Játszi kedvvel, ékességgel.
Csőre között pergő kiskő
Pattogatott dallama száll.
Bársonyos árnyékú trillák
Lassan, lágyan simogató
Refrénszerű muzikaszó
Áradó cimbalomhangon
Tárulkozik tündérkedve,
Zengedezik az ég benne,
Piros ragyogássá válik
Egészen a földhatárig,
A nagy látóhatár alatt

Csak jönne már mihamarabb!

Füzesi Magda

A kis sikátor balladája

fekszik a katona Bahmut városában
Bahmut városának kis sikátorában

fekszik a katona talpig vörös vérben
még a nap is megáll a ragyogó égen
anyját szólongatja anyja hangját hallja
a fekete föld is rázkódik alatta

anyám édesanyám mért szültél meg engem
hogy katona legyek embereket öljek

anyám édesanyám vigyél engem haza
temesetek engem a hazai földbe

édes fiam János hogy vinnélek haza
messze az a város nem találod oda

anyám édesanyám ha itt kell meghalni
megsiratnak engem az ég madarai

betakarnak engem az Isten könnyei
eltemetnek engem egy lövészárkba

édes fiam János elemészt a bánat
magam halálával bár megválthatnálak

bárcsak én feküdnék tölgyfa koporsóban
templomunk harangja bárcsak értem szólna

feküdt a katona Bahmut városában
Bahmut városának kis sikátorában

feküdt a katona talpig vörös vérben
még a nap is megállt a ragyogó égen

mégis megsírárták az ég madarai
mégis betakarták az Isten könnyei

2023

Szepesi Attila

Posztmodern

Csúnyán kell írni. Szépen könnyebb.
Ezt szajkózzák a sanda bölcsek.
Kevés a romlást észrevenni.
A világ mocskát szét kell kenni.

Globalizáció

Mindenki porszürke veréb lesz,
hasonul a konzerv zenéhez.
Az üdvhöz ennyi is elég lesz,
mert Isten tervez, ember végez.

Kukázók

Élnek a város peremén,
akiknek halálra se tellett.
Arcuk üres, szemük fagyott,
szavukat vesztő kósa lelkek.

Tárczy Andor

Küszöbön

Öreg barátomnak

Évek. Aranyban? Feketében?
Zászlót bontunk?
Vagy tort ülünk?
Kétszernőtt fogaink kihullnak.
Marad a tejbegríz-öröm.
Szívünk zihál, tüdőnk elvásik.
Jöhet a múlt morfiuma.
Emlék-tűk enyhítő szúrása...
Hörgő, fojtó az éjszaka.
Egyre nehezebben tart el
A soványodó képzelet.
Fohászkodunk morzsáiert
Tört testünk romjai felett.
Évek. Immár csak feketében.
Tályog redőzi életünk.
Már semmit,
semmit nem remélünk.
És mégis kétségbeesünk.

Kopriva Nikolett

Munkács

A folyópartról néztük, ahogy a Klastrom-hegy
szemei felnyílnak.
Nyolc szeme volt. Csillogtak, mint a Hold.

Az alvó városra meredt: vibráló utcalámpákra,
macskakövekre, a Három Hídra.
Tövében a folyó márvánnyá fagyott.

A belőle sarjadó Fekete Erdő végén szakadék,
boszorkányok és a szentlélek tanyája.
Sokszor beszélgettünk a fenti világról esténként,
fürödtünk márvány folyóban,
kezünket-lábunkat sziklatestű növények szúrták.

Egyszer árnyak csorogtak le a hegyről.
A híd lába mögé bújtunk, azt hittük,
az erdőből jönnek fölégetni a partot.
Homlokunkon zsidbadtak az erek.

Aztán nem láttunk mást, mint két apácát
és öt árva tehenet.
Kolompjaikat csörgette a szél.

Becske Adrienn: „Őrizzük a parazsat”

Visken a népi kultúra a legfontosabb eszköz, amivel meg tudják tartani a magyarságot. Sokak által ismert a Viski Folkműhely tevékenysége, ahol jelenleg is közel hetven gyermekkel foglalkoznak a pedagógusok, akik azt is fontosnak tartják, hogy az ifjú zenészeknek legyen lehetőségük a tanultakat – ének, zene, tánc – kamatoztatni. Többek mellett ezért hívták életre 2017-ben a Viski Fricskák népi zenekart. Az évek alatt sokan lemorzsolódtak, de maradtak még oszlopos tagok. Közéjük tartozik Becske Adrienn brácsás, aki megannyi tevékenysége mellett megálmodta és létrehozta a Fricskákat. A zenekar tagjainak zöme már az ő tanítványa, kivéve Bacsi Pál harmonikást. Ahogy mondani szokták, azóta sok víz lefolyt – esetünkben – a Tiszán, rengeteg dolog történt. A cél viszont nem változott: a Felső-Tisza-vidéken is megtartani a magyarságot, megőrizni és továbbadni a népi kultúrát, őseinkről ránk maradt hagyományainkat.

– Honnan kapta a zenekar a nevét?

– Fontos volt, hogy a névben szerepeljen a településünk, Visk neve, a Fricskák pedig ebben az esetben azt jelenti, hogy mi csak azért is odafricskázunk a rossz dolgokra, fricskát nyomunk minden nehézségre. Ha esik, ha fúj, bármilyen is a körülmény, mi megyünk, nem adjuk fel. Persze hazudnék, ha azt mondanám, hogy mindez könnyen megy, ám igyekszünk az adott helyzethez alkalmazkodni. Ha nehezen is, de létezünk.

A körülmények miatt folyamatosan változnak a tagok.

– Tehát a zenekar működésére is negatív hatott a háború?

– Természetesen. Minket sem kímélt, kímél ez az áldatlan állapot. Sőt! Szeretett bögösünket, Ötvös Jóska bácsit még a Covid vitte el... En eredetileg klasszikus brácsa- és hegedűtanár voltam, csak később képeztem át magam a népi irányba, mint ahogy a zenekar hegedűse, Petrics Dániel is. Mindketten Pál István „Szalonna” mesterképzésein és a nyári táborokban váltunk népzene-szakké. Dániel ma már oktatótársam a Viski Folkműhelyben, ahol a népzenei szekció vezetőjeként hegedűt, brácsát és nagybögőt tanítok. Egy másik tanítványom, Heczeli Katalin a zenekar brácsása, a folkműhelyben pedig citerát tanít. Megszokhattuk, hogy a nagybögő mögött fiúk állnak, ám egy fél év leforgása alatt három tanítványom is

külföldre költözött az ismert okok miatt, és mivel most haladó nagybögős tanítványunk nincs, ezért én vagyok a zenekar nagybögőse. Két további tanítványom, Stók Szabolcs

jelenleg a Nyíregyházi Egyetemen tanul népi hegedűn, Jörös Adám pedig a Nyíregyházi Művészeti Szakgimnáziumban, szintén népi hegedűn. Adám szerencsére haza tud járni (fiatal kora miatt még nem katonaköteles – a szerk.), ami nagy segítség számunkra. A kisebb gyerekeken nagyon meglátszik a covidos és a háborús időszak nyoma. A családok szét vannak szakítva,

az anyukák viszik-hozzák őket a határon „apuka-látogatásra”. Nagyon hiányzik az állandóság az életükből. Az is nehéz, hogy folyamatosan új gyerekeket kell bevonni, ami leginkább a hegedűtanulásnál tapasztalható: amikor a hegedűjáték már virtuózabb szintet ütne meg, a gyerekek el kell mennie – sajnálkozott Adrienn.

A zenekar és a szintén évek óta működő folkműhely tevékenysége tulajdonképpen egybeforr, a műhelyben azokat a dallamokat tanítják, amelyek a táncmuzika repertoárban is szerepelnek. A lényeg, hogy a gyerekek

minél előbb funkcióba tudják hozni a tanult anyagot, zenekarban is kipróbálhassák magukat.

– Ez fontos lépése a népzene-oktatásnak, hiszen azzal együtt, hogy közösségekben vannak, zenészként egymásra is figyelniük kell. Meggyőződésem, hogy ennek a mindennapi életben is van hozadéka, hiszen egyre kevesebben vagyunk, ezért nagyon össze kell tartanunk, össze kell fognunk. Ugy vélem, a Viski Fricskák úgy két-három éve érte el azt a funkcióját, amiért létrejött – hangsúlyozta Adrienn.

Az oktatók és az ifjú zenészek azért dolgoznak nap mint nap, hogy hagyományaink, a népi kultúra ne vesszen a feledés homályába, hogy a következő nemzedéknek is legyen dolga a községben.

– A népi kultúra a legfontosabb eszköz, amivel ki tudjuk fejezni magyarságunkat, az identitásunkat, és egyúttal figyelemfelhívó is a jelenlegi helyzetről. Az is célunk, hogyha ennek a háborús helyzetnek vége lesz, legyen egy hely, egy olyan kis közeg, ahová azok a hazatérők csatlakozhatnak, akik részei szeretnének lenni a viski magyarságnak. És ha most nem is tudunk nagy lánggal égni, mindenképpen őrizzük a parazsat. Minden este azért imádkozom, hogy Isten adjon erőt a folytatáshoz, hogy elérjük a jobb, békés időket.

A zenekar Kárpátalja szinte minden szegletén színpadra lép, de főként a Felső-Tisza-vidéken. A közelmúltban Aknaszlatinán és Nagyszőlősen jártak, a Visken megrendezett Tisza Völgye Fesztiválon is felléptek, a viski és szlatinai óvodában rendszeresen tartanak táncmuzikát a legkisebbeknek. Vagyis mind a tanítványokat, mind a tu-

dást mozgásban tartják, a fejlődés folyamatos. A múlt nyáron, mint ahogy azt a Facebook is jelezte, kis hazánkat képviselve Erdély számos településén vendégszerepeltek az ifjú Viski Fricskák.

– Alig tudtam követni, hogy mikor hol

vagytok, a nyáron szinte egész Erdélyt bejártátok.

– Jól látod, hogy Erdély az, ahol a legtöbbször megfordultunk. Megmondom őszintén, amióta kitört a háború, azóta kezdtek el jobban odafigyelni ránk, több segítséget kapunk. Az első helyszínre Pál István „Szalonna” ajánlott be minket, s onnan a további lehetőségek már sorban adódtak. Így lett, hogy negyedik éve Erdélyt (Zsobok, Méra, Kalotaszentkirály, Válaszút, Kolozsvár) településén táborozunk vagy lépünk fel, ami azt

◀ jelenti, hogy három hét nonstop utazás, sátorállítás, tanulás, színpad, utazás, ismét sátorállítás, ismét tanulás, színpad. És mindezt megtoldottuk Máramarosszigettel, ott egy szórványfesztiválon mutakozhattunk be. A gyerekeknek mindez óriási élmény, hiszen amellett, hogy adatközlő zenészekről tanulhatnak, rengeteg új barátságot kötnek, amelyek remélhetőleg a jövőben is megmaradnak. Arról nem beszélve, hogy az erdélyi táborozáshoz a csak ideiglenesen külföldre költözött viski zenésztársak is csatlakozhatnak.

Fontos megemlíteni, hogy a zenekar és a folkműhely tanítványainak nem csak tanulásból és fellépésekből áll az élete. Adrienn tudja, hogy a kikapcsolódás is része kell legyen a fiatalok életének, ezért gyakorta szervez biciklitúrákat, sátoros kirándulásokat.

– Ettől még vonzóbb a gyerekek számára, hogy csatlakozzanak hozzánk, mert nemcsak tanulunk, de szórakozunk is. Ősszel biciklitúrát szervezünk Sajánba, májusban az évzáró kirándulás egy háromnapos sátorozásból áll. Télen szánkózni szoktunk, és minden évben részt veszünk a Tisza-takarításban is. Ezek állandó programok, de közben folyamatosan bővül a tevékenységek palettája.

– *Hogyan látod a 2026-os esztendő?*

– Nekünk az év szeptembertől májusig tart. A szűk keresztmetszet szeptember, azt mindig feszülten élem meg, mert akkor szembesülök azzal, hogy mennyien maradtunk. Szerencsére év közben nem nagyon megy el senki. A február táncházakkal, farsangolással és a Valentin-nappal telik, aztán jön a húsvét, az anyák napja, a tanévzáró, a nyári „örület” és a nem tervezett, beugró programok.

Folyamatosan alkalmazkodunk a körülményekhez, amelyben a Csoóri Sándor Alap a fő támogatónk. Abban bízunk, hogy Isten megsegít bennünket, és folytathatjuk a megkezdett munkát.

Kiss Glória

Interjú dr. Úr Viktor Rolanddal, a Hóvár Egyesület társelnökével

„Egy kis Kárpátalját szeretnénk idehozni az embereknek”

A Magyarországon élő kárpátaljai magyarság összefogását, identitásának megőrzését tűzte ki célul a Hóvár Egyesület. A szervezet rövid idő alatt aktív közösséggé vált, havi rendszerességgel programjaikon fiatalok és idősök egyaránt részt vesznek. Az egyesület létrejöttéről, céljairól és jövőbeli terveiről dr. Úr Viktor Roland társelnököt kérdeztük.

– *Hogyan és milyen körülmények között jött létre a Hóvár Egyesület?*

– A Hóvár Egyesület ötlete néhány kárpátaljai gyerekkori barát összefogásából született meg. Huzamosabb ideje élünk Magyarországon, és erős honvágyunk van. Szerettünk volna egy olyan közösséget létrehozni, amely kortól függetlenül találkozási lehetőséget biztosít minden kárpátaljai számára, és erősíti az összetartozást. Sajnos sokan a háború miatt szakadtak el az otthonuktól, de gondoltunk azokra is, akik már korábban települtek át. A célunk az volt, hogy egy kis Kárpátalját hozzunk ide az embereknek.

– *Mit jelent számotokra a „Hóvár” név, miért ezt választottátok?*

– A Hóvár a Hoverla ritkán használt magyar neve. Úgy gondoltuk, ez egy olyan közös pont, amely minden kárpátaljai számára ugyanazt jelenti, függetlenül attól, hogy Kárpátalján belül honnan származik.

– *Mi motivált az egyesület vezetésében való részvételre?*

– Mindannyian Kárpátaljáról származunk, ez a közös bennünk. A vezetőség tagjai gyerekkori barátok vagy régi ismerősök. Az egyesület társelnöke mellettem Komonyi Arnold, alelnökei Béres Márk Valentin és Tuba Adrián, az elnökség további tagjai pedig Linc Annamária, Kész Adam és Padenics Dominika. A honvágy és a közösség iránti igény hívta életre bennünk ezt az egészet.

– *Melyek az egyesület legfontosabb értékei?*

– A kárpátaljai identitás megőrzése és gyarapítása. Úgy érezzük, van bennünk, kárpátaljaiakban egy sajátos közös jellemvonás, amelyet fontos továbbadni. A szülőföldhöz, a kulturális értékekhez való kötődés mindannyiunk számára meghatározó. Fontos hangsúlyozni, hogy a Hóvár Egyesület egy alulról szerveződő, politikától teljesen független közösségi és kulturális szervezet.

– *Milyen programokat szerveztek eddig?*

– Havi rendszerességgel igyekszünk eseményeket szervezni. Volt már kárpátaljai borkóstoló, sportnap keretében közös strandolás, egy nagyszabású szüreti bál több mint 150 résztvevővel, valamint egy kárpátaljai adventváró, ahol kézműves-foglalkozásokon adventi koszorúkat és karácsonyi díszeket készítették a résztvevők, amelyeket otthon élő idős embereknek adományoztunk. A 2025-ös év utolsó eseménye egy színházlátogatás volt: a Nemzeti Színházban kárpátaljai színészek előadását tekintettük meg.

– *Melyik esemény volt a legemlékezetesebb számotokra?*

– Talán közhelyesen hangzik, de mindegyik. Ha mégis ki kell emelnem kettőt, akkor a szüreti bált és az adventvárót mondanám. Ezeken különösen jól látszott, hogy kortól függetlenül mindenki igyekezett részt venni, aki csak tudott.

– *Hogyan fogadta a közösség az egyesület indulását?*

– Úgy látjuk, sokan ugyanazt a hiányt érezték, mint mi. Hiánypótló szervezet lettünk: a legfiatalabbtól a legidősebb korosztályig érkeznek az emberek, és minden eseményen vannak új arcok is. Ez számunkra külön öröm.

– *Milyen kihívásokkal szembesülnek ma a kárpátaljai magyar fiatalok Magyarországon?*

– Talán a legnagyobb kihívás az elszakítottság érzése, illetve az, hogy sokan egy teljesen új életet kénytelenek felépíteni. Nincs meg az a biztonságos közeg, ami otthon megvan. Az egyesülettel szeretnénk azt az érzést erősíteni, hogy senki sincs egyedül, és van egy közösség, amelyhez fordulhat.

– *Hogyan lehet megőrizni a kárpátaljai magyar identitást idegen környezetben?*

– Közösségeken keresztül. Ha vannak közös pontok, találkozások, akkor erősíthetjük egymásban az identitásunkat és azt, hogy számíthatunk egymásra.

– *Milyen terveitek vannak 2026-ra?*

– Már megtartottuk az évtervező megbeszélést, nagyon színes

programokkal készülünk, de előre nem szeretném lelőni a poént. A részleteket a közösségi oldalainkon fogjuk megosztani.

– *Tervezték a tagság bővítését, vidéki nyitást is?*

– Igen. Habár az elnökség Budapesten működik, látjuk az igényt más városokban is. Szeretnénk felmérni, hol élnek még nagyobb számban kárpátaljaiak, és ott is programokat szervezni.

Jelenleg több mint 50 tagunk van, az alapító tagság 17 főből áll, és folyamatosan várjuk az új jelentkezőket.

– *Hol látod a Hóvár Egyesületet 3-5 év múlva?*

– Ezt nagyon nehéz megválaszolni, mert igazság szerint itt két nézőpont viaskodik egymással. Mert ha az egyesület oldaláról nézem, akkor nyilván szeretnénk azt, hogy minél több ember csatlakozzon hozzánk, és ne csak itt Budapesten, hanem az ország más pontjain is tudjunk fiókszervezeteket létrehozni. Ugyanakkor a másik nézőpont meg az, hogy minél több kárpátaljai van Magyarországon, annál kevesebb van otthon, és azt meg nem akarjuk, hogy Kárpátalján kevesebb legyen az ember. Ezért nehéz erre a kérdésre válaszolni. Reméljük, hamarosan békésebb idők jönnek, és megtaláljuk az egyensúlyt.

– *Mit üzenél az olvasóknak?*

– A Magyarországon élő kárpátaljaiakat arra biztatom, hogy kövessenek minket, és jöjjenek el a rendezvényeinkre. Az otthoniaknak pedig sok erőt és kitartást kívánok! Kárpátalja él és élnie kell – mi pedig mindent megteszünk, amit innen tudunk.

– *Hogyan lehet kapcsolatba lépni veletek?*

– Megtalálhatók vagyunk a közösségi oldalakon, valamint e-mailben az info@hovar.hu címen. Bátran írjon mindenki, aki csatlakozni szeretne!

B. K.

Gátról indult, majd Tokiót is meghódította tehetségével

Cipola Gizella világhírű operaénekesnő Gáton született, s ott is nőtt fel. Iskolás évei után került közelebb a zenéhez, azon belül az operához. Munkácsi tanulmányai után Ungváron tanult Zádor Andrástól. Tanulmányait a Harkovi Konzervatóriumban folytatta. Már ekkor megnyílt előtte a színpad: pályafutása során Európa-szerte és világszerte ismertté és elismertté vált. Tehetsége, a művészet iránti alázata, elhivatottsága egészen Tokióig vitte, ahol elnyerte *A világ legjobb Pillangókisasszonya* címet. A legjobbnak választották, ahol a kupák mellett 15 kilós, aranycérnával szőtt kimonót kapott. A tokiói nagyszínpadon a cím elnyerésig azonban hosszú és kihívásokkal teli út vezetett, mely a beregvidéki községből, Gátról indult.

– Kedves művésznő, mesélne arról, hogyan vált énekesnővé? Tudatosan indult ezen az úton, vagy inkább a véletlen hozta így?

– A zenével való találkozásom gyerekkoromban nem volt tudatos: akkor még nem ismertem a vokált vagy az operát, csak az operettet, amit a rádióból hallottam. Már kicsi koromtól szerettem énekelni, és ösztönösen utánoztam a hallott magas hangokat. Szüleim – akiknek szintén nagyon szép hangjuk volt, apám bariton, anyám koloratúra – hamar észrevették a tehetségemet, és elkezdtek támogatni. Bár a falumban, Gáton és később Nagyberegen, a tanulmányaim alatt a lehetőségek korlátozottak, a sors mégis úgy hozta, hogy a tehetségem érvényesülhetett. A 10. osztályban a művelődési házban rendezett fellépéseken már tanárain is felfigyeltek rám. Biztattak, hogy folytassam a pályát, és így kerültem Munkácsra, majd Ungvárra, ahol két éven át intenzíven tanultam a hangképzést és a vokált. Tanárom, Zádor András rendkívüli figyelemmel és kitartással oktatótt egészen addig, amíg mindennap a maximumot nyújtottam. A harkovi konzervatóriumi felvételin már magabiztosan énekeltem. Egész pályafutásomra jellemző volt, hogy mindig a fejlődésre törekedtem: sosem voltam elégedett, mindig igyekeztem jobbá válni, és ez a kitartás vezérelt a további sikerek felé.

– Hogyan folytatta a tanulmányait a konzervatóriumban?

– Második évemben a konzervatóriumban már részt vettem a stúdió-előadásokon, ahol a tanuló zenészekből álló zenekar kísért minket, a vokalistákat. Tanáraink nagyon magas színvonalon oktatták, és különösen a Harkovi Konzervatórium vonzott – nem Kijev vagy Moszkva, hanem Harkov – a professzor, Veszke Tamara miatt, aki rendkívüli pedagógus

volt. Ő már előző tanítványait is a nagy operaházakba irányította, így biztos lehettem abban, hogy a képzése magas szintű. Mindig is fontos volt számára, hogy az operaénekes ne csak technikailag legyen tökéletes, hanem a vokalitását teljesen uralja, hogy a zeneszerzői instrukciókat pontosan megvalósíthassa. A hangképzés és a technika mellett a lelki átélés és a szerepábrázolás is elengedhetetlen: a grófnőt grófnőként, egy paraszti szerepet pedig a megfelelő egyszerűséggel kell énekelni. Veszke Tamara szerint a profi énekesnek a technikai pontosság mellett a szerep lényec-

gét is át kell adnia a hallgatónak, hogy az ária teljesen életre keljen a színpadon. Ez a komplex képesség ötvözi a technikát, az érzelmi átélést és a karakterábrázolást, és ez teszi igazán professzionálissá az énekest ebben a műfajban.

– Az operaénekesi egy nehéz hivatás, az embernek sok különleges tulajdonsággal kell rendelkeznie...

– Ahhoz, hogy valaki teljes odaadással tudjon az operaművészetnek élni, az életben sok mindent fel kell adnia. Az operában a technika mellett a teljes fizikai és szellemi felkészültség elengedhetetlen: a testnek, az idegrendszernek és az agynak tökéletesen kell működnie, hogy gyorsan elsajátíthassa a darabokat. Már másodéves konzervatóriumi hallgatóként lehetőségem nyílt nagy szerepeket énekelni: Smetana *Az eladott menyasszony* című operájában én kaptam Mazsenka szerepét. Később, amikor Prágában három különböző operaházban is felléptem, ugyanezt a szerepet énekeltem, és érdekes módon a kritikások szlovák énekesnőnek néztek, ami vicces volt, mert kapcsolódott apám szlovák származásához. A szakmai támogatás kulcsfontosságú volt: az operaház is befogadott, tanulhattam és dolgozhattam, miközben ösztöndíjat és fizetést is kaptam. Negyedéves koromra már az operaházak szigorú törvényei szerint az igazgatók személyesen figyelték a

tanulók fejlődését, ami biztosította, hogy a hallgatók a lehető legmagasabb szinten fejlődjenek. Ez az időszak megtanított arra, hogy az operaművészethez nem elég a tehetség: teljes odaadás, kemény munka és megfelelő mentorok nélkül nincs előrelépés.

– Pályáját azonban Kijevben kezdte.

– Nagyon jó volt az említett törvény, mert az operaházaknál akkoriban szabály volt, hogy a karmesterek és az igazgatók a nagyvárosi konzervatóriumokba jártak, hogy a legtehetségesebb hallgatókat magukhoz csábítsák. Moszkva ebben mindig előnyben volt, mert a Szovjetunióban rengeteg tehetséget „szerezett meg” korán. Én már 1968-ban, negyedévesként meghívást kaptam a moszkvai, leningrádi és más szovjet operaházakba, Kijev azonban még nem figyelt fel rám. Közben különböző hangversenyeken és versenyeken is részt vettem, ahol a zsűriben Moszkva, Leningrád és Kijev neves professzorai, karmesterei ültek, köztük világhírű énekesek és karmesterek. Egy fiatal karmester, aki 27 évesen a Londoni Szimfonikus Zenekar előtt is vezényelt – Szytepan Turcsak – felfigyelt rám, és felhívta a művelődési minisztert Kijevben, a megkérdezte: hogy lehet az, hogy mindenki ismer engem, de ők nem. Ennek hatására kiadtak egy szabályt, hogy aki az adott köztársaságban tanult és kiemelkedő, annak legalább két évig ott is kell dolgoznia. Így maradtam Kijevben – hála a Jóistennek, mert így közelebb voltam a szülőföldemhez és Európához is. Később számos országba hívtak vendég szereplésre, és mindenhol nagy sikerrel léptem fel, ezért sok helyre vissza is hívtak. De egyre kevesebb időm maradt, mert Kijevben rendkívül elfoglalt voltam.

1968 végén, 24 évesen már a Kijevi Operaház szólistája lettem, és az első évadban négy nagy operaszerepet kellett megtanulnom és színpadra vinnem. Akkor érttem meg igazán, milyen nagy mesterekkel dolgozom együtt. Ilyen volt Turcsak karmester. A professzor azt mondta róla halála után, hogy „nemcsak zseniális muzsikus volt, hanem zseniális ember is”. Nagyon nehezen viseltem, amikor olyan fiatalon elment. Minket zeneileg és emberileg is összekötött valami különleges harmónia. Olyan operákat vezényelt, amelyekben a zenei finomság és az érzelmi mélység volt a lényeg – például a *Tosca*, *Az álarcosbál*, az *Anyegin*. Ezekben gyakran én énekeltem a főszerepeket.

Kevés közös koncertünk volt, de egy különösen emlékezetes maradt számomra: az a szólóestem, amelyet ő vezényelt. Az a fellépés igazi ünnep volt – nem- ➤

csak nekem, hanem mindenkinek, aki ott volt. A kollégáim a mai napig emlegetik, hogy amit azon az esten végigcsináltam, azt kevesen tudták volna.

Számomra különösen nagy kihívás volt, amikor Sosztakovics *Katyerina Izmajlova* című operájában négy napon át – minden áldott nap – ugyanazt a szerepet kellett előadnom. Sok énekes ilyenkor hang nélkül marad, de én teljes erőbedobással végeztem a feladatot. Ez már a Szovjetunió megszűnése után történt, amikor a művészek szabadon felléphettek külföldön is. Ezt a szerepet az operaházzal Svájcban és Németországban adtam elő, a négy felvonást négy egymást követő napon. Ha valaki ért a művészethez, az tudja, mekkora teljesítmény ez. Ez a kihívás és ez az eredmény rendkívül fontos állomása volt a pályámnak.

– *Bárki, aki meghallja azt a nevet, hogy Cipola Gizella, ha mást nem is, egyvalamit biztosan tud róla: a világ legjobb Pillangókisasszonyává választották.*

– A Szovjetunióban mindig belső válogatóversenyeket tartottak, mielőtt valakit nemzetközi megmérettetésre engedtek volna. Négy alkalommal hallgattak meg, és mind a négyszer én lettem az első, de nagyon nehezen engedtek ki Japánba. Úgy magyarázták, hogy ha én megyek, elnyerném az első helyet, és a többiek lehetősége csökkenne. Én spinto szoprán vagyok, ez a dramatikus szopránok közé tartozik, amely a világszínvonalú operákhoz a legértékesebb hang, mert minden zeneszerző ezt a hangot írja meg leginkább. Meggyőződésemem, hogy függetlenül a származásomtól, a Szovjetuniónak a legjobb képviselőt kell küldeni, így végül a moszkvai konzervatórium professzorai is támogatták, hogy menjek. A belső verseny után végül a szovjet kulturális miniszterhez kellett mennem engedélyért. Számos nehézség után, hála Istennek, engedélyt kaptam, és így kijuthattam Tokióba. A nemzetközi verseny nagyon kemény volt: minden versenyen más-más dalt kellett énekelni, a zongorakísérő pedig az operaház főzongoristája volt. Az utolsó fordulón már a világ legnagyobb operaénekesei, köztük Maria Callas és Di Stefano is jelen voltak, de én sikeresen teljesíttem minden feladatot. Ezáltal négy óriási kupát nyertem, és 1968-ban én lettem *A világ legjobb Pillangókisasszonya*. A kimonó, amit külön nekem készítettek – aranszállal, kézzel hímezték, teljes egészében kézimunka – 15 kilót nyom. Ez a ruhadarab és az összes többi dísz tárgy, amit akkor kaptam, jelenleg Kijevben, a múzeumban található.

– *Mi történt a verseny után?*

– A verseny után a Metropolitan Opera igazgatója személyesen megkeresett, és felajánlotta, hogy öt évre szerződést köt velem. Minden el volt intézve – a nagykövetünk is segített, aki akkor Japánban

képviselte a Szovjetuniót. Már majdnem aláírtuk a szerződést, de amikor hazajöttem, Moszkvában valakik – akiknek talán nem tetszett a sikereim gyorsasága – közbeléptek. Nem volt mögöttem senki, semmilyen támogatás, mindent magamnak kellett elérnem. A Jóistennek hála, megáldott olyan tehetséggel, hogy tudtam boldogulni így is. De ez a dolog – hogy végül nem engedtek ki, és így nem kerülhettem a Metropolitanba – nagyon mélyen megsebzett. Nemcsak fáj, hanem mintha kettétört volna bennem valami. A sorsomban játszott rossz szerepet ez a döntés. A pályám ugyan nem tört meg, de az életemben ez maradt az egyik legnagyobb csalódás. Én lettem volna az első szovjet énekes, akit a Metropolitan meghívott. Talán éppen ezért nem engedték. Akkoriban ilyen világ volt – sen-

ki nem tudott semmit tenni ellene. De hála Istennek, sok más országban felléphettem, és mindig szeretettel fogadtak. Azt hiszem, végül is többet vendégszerepeltem, mint bárki más az operaházból.

– *Volt-e olyan álomszerep, amely nem valósult meg?*

– Bizony, hogy volt! Nagyon is volt! Sajnos azért nem valósulhatott meg, mert meghalt a férjem. Ő álmodta meg nekem Giordano *Fedora* című operáját. Azt szerette volna, ha én éneklek el a főszerepet. Én is nagyon vágytam rá, minden porcikámmal készültem volna rá. De a sors közbeszólt. A férjem nagyon fiatalon hunyt el. Úgy élt, mintha érezte volna, hogy kevés ideje van: annyi mindent elvállalt, annyit dolgozott, soha nem fáradt el. Más karmesterek mondták is: „Mi egészségesen sem tudnánk végigvezényelni egy operát olyan energiával, mint ő betegem.” Túlhajtotta magát, de végül nem ez okozta a bajt. Egy baleset – ütés érte a homlokát –, és akkoriban még nem voltak olyan orvosi eszközök, mint ma. Sajnos az agya megsérült, és nem tudták megmenteni. Én akkor 44 éves voltam, ő 50, nagyon fiatalon ment el. Az emléke örökre velem marad. Az operaházból 50 éves koromban léptem ki. Nem azért, mert elfáradtam, hanem mert amikor kimentem a színpadra, és megláttam a karmesteri pultot, összeszorult

a torkom. Olyan volt, mintha újra és újra elveszíteném őt. Nem akartam, hogy ez a fájdalom végképp felemésszen, így inkább elengedtem a színpadot.

– *Jelenleg szülőfalujában, Gáton él, de nem unatkozik.*

– Én mindig teljes erővel adtam magam a színpadon: nem tudtam „félszívvel” énekelni. A francia mondás szerint, ha az ember nem éli bele teljesen magát a szerepébe, az nem igazi éneklés. Én mindig átéltem mindent, amit énekeltem – talán ezért is viselt meg annyira. A szívem is jelezte, meg a hátgerincem is megsérült. A légzés, amit egy operaénekes használ, nem olyan, mint a hétköznapi emberé: amikor percekig kell kitarítani a hangokat, és közben drámai érzelmeket közvetíteni, az hatalmas fizikai igénybevétel. Ez végül utolért engem is.

Aztán úgy éreztem, ideje hazatérnem. A rokonaimmal ritkán találkoztam, és anyukám halála után még kevesebbet jártam haza. Őszintén szólva, nem is voltam „hozzájuk szokva”, ők sem hozzám. Nem volt kire támaszkodnom, és már nem is vágytam arra, hogy újra tanítsak. A konzervatóriumból is eljöttem – ott nem tudtam úgy tanítani, ahogy én hittem, hogy kellene. Mindenki hozzám akart járni, de ez sokaknak nem tetszett, és nem akartam újra versengésbe keveredni.

Most itt vagyok otthon, Kárpátalján. Itt él mellettem a keresztfiam, az idősebb bátyám fia. És tudják, Kárpátalja egyedülálló hely a világon.

Az itteni emberek nem tudnak másra hagyatkozni, csak magukra. Azt szoktam mondani: „Mi kárpátaljaiak vagyunk – ne szóljanak bele!” A történelem során mindig más uralkodott felettünk, mindig más diktált, de az itteniek soha nem adták fel. Ez a nép megtanult önállóan élni – vetni, aratni, dolgozni, küzdeni.

– *Hogy telik egy napja, művésznő?*

– Azt el sem tudom mondani! Mert amikor felkelek, az első gondolatom már az, hogy: „Na, mit is csináljak ma?”

– *Szeret a kertben foglalatkoskodni?*

– Azt mindig, persze! Kimegyek, és rögtön neki is állok. Hát azért olyan gyönyörűek a rózsáink! De bizony ezzel irtó sok munka van. Most, az én koromban már nem is olyan könnyű. De hála a Jóistennek, nagy baj nincs, a kicsikkel pedig mindig megbirkózunk.

– *Boldog embernek tartja magát?*

– Én boldog vagyok, tekintettel arra, hogy – ahogy Goethe írta – „öröm és bánat mindig egymás mellett jár”. Nálam is így volt. Amikor megnyertem a legnagyobb versenyt, este felhívtam a szüleimet, hogy elmondjam a jó hírt. Még aznap éjjel, a vonaton hazafelé, hirtelen nagy rázkódás ébresztett fel, mintha vihar lett volna odakint. Abban a pillanatban halt meg az apám. Az anyám később mondta: „Tudtam, hogy akkor történt.” Ilyen dolgok is voltak az életemben...

– Ilyen történetekből biztosan sokat írt már le a könyvében. Hogy halad vele?

– Irom bizony, de nem tudom, mikor lesz kész! Egy ilyen életet nem lehet csak úgy leírni – se egy hónapot, se egy napot abból, ami akkor történt. Éjszaka is felébredek, és jönnek a szavak, olyanok, amiket soha nem használtam, mégis érzem, hogy odavalók. Akkor gyorsan beírom, keresem, melyik évhez tartozik. Egy baj van: soha nem vezettem naplót. Nem is gondoltam, hogy egyszer majd ennyire fontos lesz. Mert én soha nem voltam olyan, hogy mindent lefényképezek vagy felírok. Minek? Mindig volt önbizalmam. Én csak tettem a dolgom, nem tekintve arra, hogy mellettem milyen nagy énekesek vannak. Most már őket is hallgatom – meg magamat is! Akkoriban még nem is lehetett. Most meg a technika olyan csoda, hogy mindenkit meghallgathatsz.

– Szokott még énekelni?

– O, nem! Már csak akkor, ha tanítok. Online tanítok tenoristákat, és ha valamit nem értenek, hát akkor megmutatom nekik, hogy kell.

– Tehát még mindig tanít?

– Persze! Nagyon kell a jó énekes, és ez engem is ébren tart. Mert amíg ezzel foglalkozom, addig benne vagyok az életben. Nincs olyan, ami ebből kimozdítana.

– Van kedvenc éneke vagy darabja?

– A kedvencem például a *Bokrétát kötöttem* – az egy gyönyörű dal. Meg is található az oldalamon.

– Mit üzenne a mai fiataloknak?

– Azt, hogy legyen céljuk az életben. Tudni kell, mihez húz az ember szíve, mert csak akkor lehet igazán boldog. Akár anya akar lenni, akár művész, zeneszerző vagy énekes – abba teljesen bele kell adnia magát, és sokat kell érte dolgozni. Ehhez áldozatok kellenek. Ha nincs segítség, sok mindenről le kell mondani, mert mindent nem lehet egyszerre. A szerelem önmagában nem elég – az igazi boldogság a tisztelőben és a megbecsülésben van. Meg kell gondolni, kivel akar az ember együtt élni, mert az elválás soha nem hoz boldogságot. Az életben a kitartás, a hit és az egymás iránti tisztelet a legfontosabb.

Lőrinc Ingrid

Bemutatták Márton István hegedűversenyének partitúráját

Kottába zárt örökség

Az Ungvári Zádor Dezső Zeneművészeti Szakközépiskolában mutatták be a *Versenymű hegedűre és szimfonikus zenekarra* című kottakiadványt, amely Márton Istvánnak, a kárpátaljai professzionális zenei kultúra egyik alapító alakjának életművéből kínál reprezentatív, nemzetközi színpadokra is kész anyagot. A kiadvány az *Ezüstföld zenéje* című kottaantológia harmadik kötete, amely Magyarország Külgazdasági és Külügyminisztériumának támogatásával valósult meg. A most bemutatott kötet középpontjában Márton István 1984-ben írt háromtételű hegedűversenye áll. Zádor Dezső Zongoraverseny zenekarral című műve után ez a második hangszer-versenymű Kárpátalja hívatásos zenekultúrájában.

S z v i t l a n a
Sztehnej, az idén 80

éves zeneművészeti szakközépiskola igazgatója beszédében kiemelte: mindhárom kötet a vidék ismert zeneszerzőinek munkáit teszi közzé, és külön érték, hogy több alkotó – köztük Márton István is – az intézmény falai közül került ki.

A korábbi kötetek megjelenését Kárpátalja megyei könyvkiadási támogatási programja segítette, a mostani kiadás viszont Magyarország Külgazdasági és Külügyminisztériumának támogatásával valósult meg.

Bacsikai József, Magyarország Ungvári Főkonzulátusának konzulja kiemelte, amikor a kárpátaljai zeneszerzői szakmai közösség ezzel a kezdeményezéssel megkereste a diplomáciai képviselőt, a döntés „szinte magától értetődő” volt.

A főkonzul Márton Istvánt olyan alkotóként jellemezte, aki európai távlatot adott a kárpátaljai klasszikus zenének, és akinek munkássága túlmutat a helyi jelentőségen: a régió soknyelvű, multikulturális közege termékeny hátteret teremtett ahhoz, hogy művei a szélesebb zenei térben is érvényesen szólaljanak meg. Bacsikai József köszönetet mondott mindazoknak, akik a kiadványon dolgoztak, és külön is méltatta az intézmények közötti, évek óta tartó együttműködést.

Vida László, a beregszászi külképviselet főkonzulja szerint az ötlet egy-két éve érett projektté, és már akkor feltűnő volt: egy ilyen színvonalú mű esetében „furcsa”, hogy nem létezik nyomtatott partitúra, a darabot pedig jobbára kéziratokból, másolatokból játszották.

– A nyomtatott kiadás nemcsak technikai előrelépés, hanem kultúrdiplomáciai gesztus is – fogalmazott Vida László. – A kötet szélesebbre tárja a kaput Márton István életművének megismertetése előtt, különösen a határokon túl. Abban bízunk, hogy a partitúra eljut európai filharmóniákhoz, zenei felsőoktatási intézményekhez, sőt olyan műhelyekhez is, ahol a kárpátaljai repertoár „felfedezés” lehet. Márton István a Brezsnjev-korszak zártabb világában, „a periférián” hozott létre olyan zenét, amely mégis világra szóló

teljesítményként értelmezhető – és éppen ezért érdemes nemzetközi kontextusba emelni.

A kötet gyakorlati értékéről és a kiadói munka nehézségeiről a Kárpáti Kiadó vezetője, Viktor Braszlavec beszélt. Elmondása szerint kottakiadványt készíteni – különösen teljes zenekari apparátusra – a kiadó számára szokatlan feladat volt, hiszen alapvetően „hagyományos könyvformátumokhoz” szoktak. A munka sikerét a szerkesztő, Viktor Telicsko rendkívüli alaposágának tulajdonította.

A könyvben QR-kódok segítik, hogy az érdeklődők letölthessék és kinyomtathassák az egyes hangszeres külön szólókat. A kötetben emellett egy rövid életrajzi ismertető anyag is helyet kapott négy nyelven (ukránul, magyarul, angolul és németül), kifejezetten azzal a céllal,

hogy a kiadvány külföldi zenészek és intézmények számára is azonnal értelmezhető legyen.

Viktor Telicsko, a sorozat ötletgazdája és szerkesztője, az Ukrán Zeneszerzők Nemzeti Szövetsége kárpátaljai szervezetének vezetője a munka folyamatáról beszélt. Az antológia első kötete 2017-ben jelent meg (gyermek- és ifjúsági darabokkal), a második 2021-ben (vokális és kórusművekkel), a mostani kiadvány pedig Márton István egyik kiemelkedő hegedűversenyének partitúráját adja közre olyan formában, amely a nemzetközi terjeszthetőséget is szolgálja.

A rendezvényen a megyei kulturális élet több szereplője is felszólalt és méltatta Márton István munkásságát, illetve a most megjelent kötetet.

Jevhen Tisczuk, a megyei közigazgatás művelődési főosztályának vezetője beszédét a következő idézettel kezdte: „Minden elmúlik, de a zene örök.” – A mostani bemutató egyértelmű üzenet a jövőnek, mert a zene leírható, kottába rögzíthető és így nemzedékeken át újraalkotható – mondta a főosztályvezető, majd megköszönte a közreműködőknek és támogatóknak, külön kiemelve a magyar diplomáciát, hogy lehetővé tették a kötet megjelenését. Szerinte akkor lehet nagy eredményt elérni, ha a felek nemcsak álmodnak, hanem együtt, vállalva cselekszenek.

A támogatók között volt Bartos József művész, a beregszentmiklósi várkastély bérlője. Bartos a kottakiadvány támogatását személyes indokkal magyarázta: édesapja – aki zenész és zenepártoló ember volt – közeli kapcsolatot ápolt Márton Istvánnal, és ezért, amikor hallott a kezdeményezésről, mindent megtett, hogy ezúttal ők segítsenek ott, ahol szükség van.

A bemutatón a közönség részleteket is hallhatott a műből, többek között a Kárpátaljai Megyei Filharmónia Akadémiai Szimfonikus Zenekarának előadásában.

Simon Rita
Forrás: KISZÓ

Több mint könyvklub: közösség!

Egy könyvről beszélgetni ma Ungváron jóval több mint kulturális program: közösségteremtés, identitásörzés és lelki kapaszkodó is. Az Ungvári Magyar Olvasóklub egy éve indult útjára egy személyes ötletből, mára pedig befogadó, élő közösséggé vált. A klub alapítójával, Balogh Renátával az indulásról, a kihívásokról, az olvasás erejéről beszélgettünk.

– *Hogyan született meg az ötlet az Ungvári Magyar Olvasóklub létrehozására?*

– Az ötlet bennem már jó ideje megfogalmazódott. Olvasó emberként és nyelvtanárként mindig hittem abban, hogy a nyelv és az irodalom nemcsak tudást ad, hanem kapcsolatokat is teremt. Ungváron élve egyre inkább azt éreztem, hogy hiányzik egy olyan magyar nyelvű közösség, ahol beszélgetni, gondolkodni, kapcsolódni lehet. A Kárpátaljai Közéleti Vezetőképző program adott végül konkrét lendületet és bátorságot ahhoz, hogy az addigi gondolatból valós kezdeményezés szülessen.

– *Milyen célokkal indult a klub, és mennyiben változott ez az elmúlt egy év során?*

– A kezdeti cél a helyi magyar közösség megerősítése, az anyanyelv használatának ösztönzése és az olvasás népszerűsítése volt. Ezek az alapértékek nem változtak, inkább tovább mélyültek.

Az elmúlt egy év során világossá vált, hogy az olvasóklub nemcsak a könyvekről szól, hanem biztonságos, befogadó közösségi térére vált, ahol az emberek figyelnek egymásra, és ahol valódi párbeszéd alakul ki.

– *Milyen kihívásokkal szembesültetek az indulásnál?*

– A legnagyobb kihívás az volt, hogy elmerjem hinni: van erre igény. Ezért elsősorban az emberek megszólítása volt a legkomolyabb feladat. A jelenlegi bizonytalan élethelyzetben sokan nehezen köteleződnek el hosszabb távra, sokan talán zárkózottabbak lettek. Emellett a klub belső szervezési kérdései igényeltek több megfontolást.

– *Hogyan választjátok ki az olvasmányokat?*

– Az olvasmányválasztás szavazással történik. A klubtagok javaslatokat tesznek, majd összeállítok egy listát, amelyből közösen választjuk ki a havi könyvet.

– *Milyen típusú könyveket részesítetek előnyben?*

– Ez inkább attól függ, hogy mihez van kedvünk, vagy melyik könyv tartalma tetszik. Viszont klasszikus és kortárs műveket, magyar és külföldi szerzőket egyaránt olvasunk. Az az érdekes, amikor sokféle nézőponttal, témával és nyelvi világgal találkozunk.

– *Hogyan zajlanak a találkozók?*

– Az első pár találkozót bemutatkozóval kezdtük. Mostanában már a könyv a főszerep. Mindig van egy moderátor, aki vezeti a beszélgetést. Az elején én voltam, most a többiek is próbálkoznak ezzel a feladattal, és nagyon jól sikerül nekik. Idővel alakult ki, milyen rendszer szerint tartjuk a megbeszélést: mindenki kifejti a véleményét, válaszol egy megadott kérdésre stb. Jelenleg legjobban az válik be, amikor a

moderátor külön megszólít valakit. Így senki sem marad ki a beszélgetésből.

– *Melyik a legemlékezetesebb találkozótok, és miért?*

– Az első találkozó mindenképpen meghatározó volt, mert ott vált valóra mindaz, ami addig csak tervben létezett. Emellett az író-olvasó találkozó is emlékezetes volt, mert személyes kapcsolódást teremtett köztünk és az író, Shrek Timea között. A könyves piknik is egyedi alkalom volt. A klubtagok szerint minden alkalom más, és épp ettől emlékezetes.

– *Hogyan formálódott a klub közössége az első év során?*

– A kezdeti ismerkedésből fokozatosan bizalom, barátság és összetartás alakult ki. Elég hamar, hogy őszinte legyek. Minden találkozón egyre jobban nyitja meg az ember a szívét, a lelkét, a bizalmát – és végül a közös élmény köt össze bennünket. Ma már nemcsak egy-egy könyvet beszélünk meg, de egymás gondjait is jobban megismerjük.

– *Mennyire aktív az online közösségi tér?*

– Nagyon fontos szerepet játszik az online tér is, ott tartjuk a kapcsolatot a találkozók között, könyveket ajánlunk, szavazunk, szervezünk, az összejövetel után ott folytatjuk a beszélgetést, átbeszéljük azt, ami kimondatlan maradt, ami utólag jutott eszünkbe. Ez segít abban, hogy a közösség folyamatosan élő maradjon.

– *Mit jelent számokra, hogy az olvasóklub nem csak egy könyvklub?*

– Számomra ez azt jelenti, hogy sikerült egy olyan teret létrehozni, ahol az emberek önmaguk lehetnek, ahol meghallgatják egymást, és ahol az irodalom eszköz a kapcsolódáshoz. Ma tényleg azt mondhatom, hogy új barátokat szereztem, és az eltelt egy év megmutatta, hogy támogatjuk egymást és számíthatunk egymásra.

– *Hogyan segítik az összejövetelek az identitás megőrzését és az anyanyelv használatát?*

– A rendszeres alkalmak segítenek megtartani azokat is, akik egyébként elszigetelődnének, és lehetőséget adnak arra, hogy a közösségi kapcsolatok ne alkalmiak, hanem élők és folyamatosak legyenek. Az olvasóklub nemcsak kulturális, hanem lelki támaszt is jelenthet. Egy olyan nyugodt, elfogadó közeget, ahol az emberek kiszakadhatnak a hétköznapi bizonytalanságából, megoszthatják gondolataikat, és meghallgatásra találnak. A klub ösztönzi a kérdezést, a véleményformálást és a kulturált

vitát. Ez – véleményem szerint – hozzájárul ahhoz, hogy a kárpátaljai magyar közösség ne passzív szemlélője, hanem aktív alakítója legyen saját kulturális és szellemi életének. Hiszen mi nem csupán könyvekről beszélgetünk, hanem szociális, társadalmi kérdéseket is megvitatunk. Azáltal, hogy rendszeresen magyarul olvasunk, beszélgetünk és gondolkodunk, az anyanyelv nemcsak kommunikációs eszköz marad, hanem élmény és érték is. A klub egy olyan magyar nyelvű tér, ahol az anyanyelv használata természetes és örömteli. Ez különösen fontos Ungváron, ahol a magyarok száma csökkenőben van. Az olvasóklub segít abban, hogy a magyar nyelv a mindennapi gondolkodás és önkifejezés része maradjon.

– *Részt vesztek jótékonyági vagy közösségi kezdeményezésekben is?*

– A klub nem egy zárt közösség. Szívesen veszünk részt jótékonyági vagy másfajta kezdeményezésekben. Szerintem fontos, hogy a közösségünk ne csak befelé, hanem kifelé is aktív legyen.

– *Mit jelent neked személyesen ez a klub?*

– Az egyik legnagyobb és legmerészebb kezdeményezésemet jelenti, amelynek egyetlen pillanatát sem bántam meg. Számomra bátorságot jelent, támaszt, motivációt. Igazából önző célja is volt a projektnek, hogy új barátokra, megértő emberekre találjak. Sok személyes, felémelő pillanattal gazdagodtam.

– *Milyen tanácsot adnál azoknak, akik hasonló közösséget szerveznének?*

– Merjenek kicsiben kezdeni, és ne tökéletességre törekedjenek, hanem őszinteségre. A közösség nem azonnal alakul ki, hanem idővel. Türelmesnek, de egyúttal rámenősnek is kell lenni, az emberekkel pedig figyelmesnek, nyitottnak és buzdítóknak. Hinnünk kell önmagunkban, hogy mások is higgyenek bennünk!

És ne féljünk segítséget kérni, ha szükségünk van rá.

Többek között tőlem! Szívesen segítek klubot indítani azoknak, akik szeretnének a saját településükön egy ilyen kezdeményezést. Mert működhet! Ennek élő példája a nagyszülősi olvasóklub, amelyet Meskó Natália alapított meg. Előzőleg tanácskoztunk, megbeszeltük a legfontosabb kérdéseket, az első lépéseket, és szeptember végén be is indult a klub.

– *Mik a terveitek a 2026-os évre?*

– Folytatjuk havi találkozóinkat, valamint újabb könyves és kulturális programokat fogunk szervezni, tervben vannak filmes délutánok és író-olvasó találkozók hazai, valamint magyarországi írókkal, költőkkel.

– *Hogyan látod a klub fejlődését és bővülését?*

– Elsősorban az ungvári közösség megerősítése a cél, de hosszabb távon remek ötletnek vélem az együttműködést más városok klubjaival, hasonló kezdeményezésekkel. Remélem, hogy ebben az évben sikerül összehozni egy találkozót például a nagyszülősi klubbal. Örülök, ha más kárpátaljai településen is akadna vállalkozó olvasóklub létesítésére.

– *Köszönöm a beszélgetést, sok sikert kívánok az Ungvári Magyar Olvasóklub működéséhez és minél több lelkes olvasó!*

Bursza Krisztina

Csemegéző

Petőfi és Ungvár

A Romanika Kiadó gondozásában a Romanika-kiskönyvtár 49. számaként a *Kárpátaljai Spektrum* sorozatban Kovács Sándor tollából *Petőfi és Ungvár* címmel a közelmúltban érdekes tanulmány látott napvilágot. Mi, Kárpátalján született Petőfi-vers-kedvelők nagy örömmel olvasunk minden olyan írást, amely a nagy magyar költő emlékének megőrzését szolgálja. Talán sokakban felmerül a kérdés: mi köze van Petőfi Sándornak Ungvárhoz?

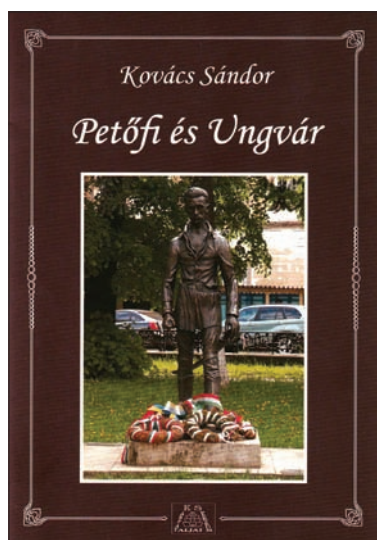
Kovács Sándor tanulmánya bevezetőképben kis ungvári hídtörténettel gyarapítja ismereteinket. Megtudjuk, hogy már 1631-ben két, valószínűleg fából készült híd is átszelte az Ungot: a város a folyó mindkét partján kiépült. A mostani gyaloghíd, amelyet a mi nemzedékünk ismer, 1948-ban épült, azóta a város egyik jelképévé vált.

A hídfőtől lefelé haladva szép palotaszzerű épületek között jutunk el a kiszélesedő, hosszán nyújtózó tere. Ez a *Petőfi tér*. A szerző, mintegy láttelepet adva az utóbbi száz évben a kárpátaljai településeknek jutott mostoha sorsról, felsorolja, hogy volt ennek a térnek a neve *Fekete Sas tér*, *Sas tér*, *Masaryk tér*, *Kossuth tér*, *Sztálin tér*, *Újraegyesülés tér*...

Bízunk benne, hogy mostani neve örök életű lesz!

S hogy mi köze van Petőfinak Ungvárhoz? Második felső-magyarországi útja során 1847 júliusában érkezett a Bodroghöz felől szülőföldünkre. Kerényi Frigyesnek küldött úti leveleiből az is kiderült, hogy első állomása Ungvár volt, Ung vármegye egykori és Kárpátalja mai székvárosa. A költő a Feketesas Vendéglőben szállt meg az 1847. július 11-ről 12-re virradó éjszakán. Ennek emlékét örökíti meg a Gyöngyösi Irodalmi Társaság által 1911-ben állított emléktábla.

Az ungvári az első Petőfi-szobor Kárpátalján. Ferenczy Béni magyar szobrász alkotása a költőt oldalán karddal ábrázolja. A szobrot 1990. szeptember 29-én hatalmas ünnepségen leplezte le Göncz Árpád, a Magyar Köztársaság elnöke és Leonid Kravcsuk, az ukrán Legfelsőbb Tanács elnöke. Felállításának kivitelezése Méhes László Mátyásnak, a KMKSZ Ungvári Városi szervezete akkori alelnökének, a Kárpátaljai Szövetség máig is oszlopos tagjának köszönhető.

A szobor megszületésének története, négy „ikertestvérének” kalandos sorsa is regénybe illő. Közülük kettő Magyarországon (Gyula városában, illetve Budapesten, a Károlyi palotában), egy Olaszországban, Milánóban, az Ambrosiana szoborkertben, egy pedig Ecuador fővárosában, Quitóban egy parkban áll. A Petőfi-szobor első négy bronzöntvénye a mai napig nagy tiszteletnek és megbecsülésnek örvend. Az ötödik, Ungváron álló példányt sajnos több alkalommal is megrongálták. Kovács Sándor tanulmányában részletesen kitér a történetekre. Jelenleg a városa és Magyarország Ungvári Főkonzulátusa térfigyelő eszközei vigyáznak a szobor épségére. A tanulmány befejező mondata egy szívet melengető képaláírás: a szobor talapzatánál mindig van friss virág vagy koszorú.

F. M.

A szerkesztőség megjegyzése: Az érdeklődők a Kárpátaljai Szövetség rendezvényein a szerzőtől megvásárolhatják a mindössze 500 forintba kerülő könyvecskét.

Derű a háború árnyékában – Évadnyitó ősbemutató a beregszászi színházban

Ádám és Éva naplója

A Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház a 2026-os évadát egy különleges, bensőséges hangvételű ősbemutatóval nyitotta meg. Mark Twain *Ádám és Éva naplója* című művének színpadi adaptációja nem csupán művészi élményt kínál, hanem egyben hitvallás is: a beregszászi társulat minden nehézség ellenére továbbra is értékteremtő színházat kíván biztosítani a háború árnyékában élő, sok megpróbáltatással küzdő közönségének.

A premiért különösen nehéz körülmények között valószínűsítették meg. A társulatot sújtó férfiszínész-hiány, az áramkimaradások és a mindennapokat átszövő bizonytalanság ellenére a színház munkatársai ismét bizonyították kitartásukat. A bemutató egyúttal a Házasság hete programsorozatához is kapcsolódott, így a közönség egy olyan előadást láthatott, amely a szeretet, az elköteleződés és az egymásra figyelés örök emberi értékeit állítja középpontba.

Az előadásban Orosz Ibolya és párja, Oleh Melnyicsuk lép színpadra, Ferenci Attila hangfelvételeken működik közre. A rendezői koncepció Melnyicsuk nevéhez fűződik, aki feleségével együtt egy személyes, mégis mindenki számára érthető és átélhető színházi világot teremtett. A Mark Twain-i gondolatokból építkező darab finom humorral, mély emberséggel mutatja be a férfi és

nő örök különbségét, egyben elválaszthatatlan összetartozását.

Sin Edina, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház megbízott igazgatója a bemutató kapcsán hangsúlyozta: nem szokványos nagyszínpadi produkció született, ám éppen ettől válik igazán különlegessé. Mint fogalmazott, nagy örömmel fogadták a házaspár kezdeményezését, hiszen az előadás egy kis derűt, könnyedséget és humort hoz a nézők mindennapjaiba – amire különösen nagy szükség van a jelenlegi helyzetben. Sajátos humorral és mély emberséggel ábrázolja az első emberpár ismerkedését egymással, környezetükkel és a világ jelenségeivel.

A próbafolyamatot az áramszünetek sem állították meg. A premier előtti pillanatokban is folyamatos küzdelmet jelentettek az Ukrajnában kialakult helyzet következményei, a társulat azonban nem hátrált meg. A befektetett munka és kitartás végül „beérett gyümölcsként” került a közönség elé, bizonyítva, hogy a színház a legnehezebb időkben is képes megtartó erejű közösségi élményt nyújtani.

Oleh Melnyicsuk elmondta: az alapanyagot Matl Péter ismert munkácsi szobrász javasolta számukra, és már az első olvasáskor megéreztek benne azt a szabadságot, amely nem kész válaszokat kínál, hanem gondolkodásra hív. Az alkotók számára az *Ádám és Éva naplója* egyfajta „női-férfi terápia” is volt, amelyben mindenki saját értelmezését találhatja meg. A darab feltárja a női és a férfimentalitás legmélyebb rétegeit, miközben finoman utközveti a kétféle látásmód különbözőségét.

A díszlet és a látványvilág megtervezője Orosz Ibolya volt, aki a szöveg színpadi alakításában is aktív részt vett. Az előadás a kétnyelvű alkotómunka erejét is megmutatja: két különböző anyanyelvű művész összhangja hitelesen bizonyítja, hogy a sokszínűség nem akadály, hanem érték, amely gazdagítja a színpadi megszólalást.

A produkció célja nem kevesebb, mint egy órányi önfeledt kikapcsolódás nyújtása a kárpátaljai magyar közönség számára. A beregszászi színház ezzel az ősbemutatóval ismét tanújelét adta annak, hogy a kultúra, a humor és az emberi kapcsolatok ereje a legnehezebb időkben is reményt, biztatást és kapaszkodót jelenthet valamennyiünk számára.

Kovács Elemér

Magyar László emlékkiállítás az ungvári főkonzulátuson

Magyarország Ungvári Főkonzulátusán emlékkiállítás nyílt a csapi születésű, kárpátaljai festőművész, Magyar László (1955–2016) alkotásaiból. A festményeket Larisza Maleh, Magyarország lemergi tiszteletbeli konzulja bocsátotta az ungvári külképviselet rendelkezésére.

A megnyitón Fülöp Andrea konzul köszöntötte a vendégeket. Elmondta, 2026-ban is folytatni kívánják a kulturális-diplomáciai hagyományukat, hogy a külképviselet aulájában bemutatkozási lehetőséget adjanak a kárpátaljai alkotóknak. Az idei év első tárlata „egy igazi lokálpatrióta”, „egyéni látásmódal, színvilággal” rendelkező művész világába hív.

Bacsikai József főkonzul Magyar László munkásságát méltatta, amit a kárpátaljai festőiskola kiemelkedő alakjai formáltak, ugyanakkor „jelentősen inspirálta a francia impresszionizmus” is. Festészete sokoldalú: harmonikus tájképek és csendéletek mellett melankolikus tájak, falusi életképek és elvontabb témák is megjelennek. A diplomata különösen fontosnak nevezte az ilyen találkozásokat, mivel „ezekben a nehéz időkben még inkább fontos, hogy legyenek ilyen és ehhez hasonló építő jellegű kulturális programok, amelyek valamelyest ellensúlyozni tudják a háború okozta félelmet és bizonytalanságot. És a ma megnyíló tárlat is megerősít minket abban, hogy az élet szép, az élethez ragaszkodni kell.”

Magyar László hosszú éveken át volt a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának elnöke. A társaságban betöltött szerepéről és elévülhetetlen érdemeiről a RIT jelenlegi elnöke beszélt. Kulin Agnes életrajzi visszatekintéssel kezdett, felidézve a 2005-ös akadémiai „nagy nyitást”, amikor nyolc kárpátaljai alkotóval bővítették a Magyar Művészeti Akadémia tagságát. Köztük volt Magyar László is. Kulin Agnes személyes nézőpontból szövegelt arról, hogy számára ki is volt Magyar László és mit jelentett a művészete. Elmondta, nem a „földhöz ragadottan” plein air festészete és csendéletei voltak azok, amelyek megszerették vele

a művészetét. A legemlékezetesebb számára „a másik arca”, és megemlítette a 2010-es évek „ablakokat” ábrázoló sorozatát is.

Végezetül Kulin Ágnes leszögezte: „Magyar László életművét bemutatni lehetetlen feladat. Részben a szétadogatott művei alapján, részben azért, mert rengeteg kimondatlan gondolat veszett el vele, ugyanis ő nem hangosan mondta ki, amit gondolt, hanem jelzett a képeivel.”

Kopriva Attila munkácsi festőművész a művész emberi minőségét emelte ki és azt,

és hozzátette, hogy az „alkotó művészete teljesen mentes a külső patetikum, a programozott elkötelezettség vagy a társadalmi narratívák legcsekélyebb jelétől”. Tehetségét a történetmesélő festészet terén is bebizonyította. Korai képeire a szimbolikus tájképi ábrázolás volt a jellemző. Széles ecsetvonásokkal, posztimpresszionista stílusban festett kompozíciói a táj és az emberábrázolás különös panteista képét nyújtották. Filozofikusnak is tartották ezeket az egyéni, sajátos képzétszítású műveit.

hogy a fiatalok pártfogója is volt, ami „nem szólt semmilyen politikáról soha, ez tiszta művészetről és emberségességről szövegelt”. A művész az őszinte alkotásokról beszélt, valamint arról, hogyan tudott Magyar László újra és újra rácsodálkozni a körülöttük lévő szépségre, miközben olyan „magasabb röptű” témák is foglalkoztatták, mint az *Ikarosz* vagy a *Bolondok hajója*.

Erfán Ferenc, az ungvári Boksay József Kárpátaljai Megyei Szépművészeti Múzeum igazgatója kiemelte, a tárlat lehetőséget nyújt, hogy újra találkozhatunk eredeti alkotásaival, átérezhessük energiáját és ihletet meríthessünk egyedülálló művészeti látásmódjából. Az igazgató Magyar László művészi profilját emelte ki, aki munkáiban képes volt ötvözni „a regionális identitást és a kulturális hagyományokat”,

Ekkor készült képeinek jellemző színei a szürke, a világoskék és a zöld árnyalatai. Későbbi festményein határozott változás érzékelhető. Fejlődése a konkrétabb táj- és figurális ábrázoláshoz vezetett. A természet, a Kárpátok vonulatával bezárt kis völgyek mélye, az erdők, a hegyi patakok jelentik témái egyik fő irányát. Kompozícióinak kiegyensúlyozottsága harmóniát sugároz.

A művész munkásságát méltatta Jevhen Tiscuk, a Kárpátaljai Megyei Katonai Közigazgatás művelődési főosztályának vezetője, valamint Borisz Kuzma, az Ukrán Nemzeti Képzőművészeti Szövetség kárpátaljai megyei szervezetének elnöke, illetve Mankovits Tamás, a Magyar a Magyarért Népfőiskola Alapítvány kuratóriumi elnöke, aki a művésszel kötött több évtizedes barátságukra emlékezett vissza.

Tivadari

Beszélgetés Füzesi Magda József Attila-díjas költővel

„Verseimen még mindig érződik a szülőföld „virágpóra”

Füzesi Magda költő, újságíró 1952-ben született Nagyberegen. 1969-ben érettségizett a Nagyberegi Középiskolában. 1980-ban szerzett bölcsészdiplomát az Ungvári Állami Egyetemen. Előbb Beregszászban nyomdász, 1975-től újságíró, a *Beregi Hírlap* munkatársa, majd főszerkesztője. A lap magyar kiadásának felelős szerkesztőjeként vonult nyugdíjba 2005-ben, azóta Magyarországon él. Alapítója a budapesti székhelyű *Kárpátaljai Hírmondó* című folyóiratnak. Táncsics-, József Attila-, Prima-díjas. A Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja. Szülőfaluja, Nagybereg díszpolgára. A magyar kultúra napja küszöbén öt kérdeztük szülőföldről, hazáról, magyarságról.

– Volt-e egy olyan pillanat, egy találkozás vagy egy belső felismerés, amikor először érezte, hogy a szavak világa az Ön igazi otthona lesz? Kinek vagy minek a hatására indult el ezen az úton?

– A Nagyberegi Középiskolában érettségiztem. Nagyszerű tanáraink voltak, akik örömmel fedezték fel tanítványaikban a tehetség szikráját, bármilyen téren is mutatkozott az meg. Az iskolának irodalmi faliújságja is volt, amelybe mindenki írhatott. Itt adták közre első kis négy sorosomat tizenegy éves koromban. Nyolcadikos voltam, amikor a járasi lapban megjelent az első versem. Akkoriban csak reménykedtem abban, hogy a szavak világa majd igazi otthonom lesz. Az olvasás terén „mindenevő” voltam, bár a családi könyvtárunkat csak néhány könyv képezte. Olvasmányélményeimből mi hatott rám? Elsősorban a népköltészetet említeném. Falun nőttem fel, talán éppen ezért kedvesek számomra ma is a természethez közeli versek. József Attila, Dsida Jenő, Aprily Lajos vagy például Szergej Jeszenyin költészete. Ugyanilyen örömet szerez Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, Tóth Árpád vagy Pilinszky János verseinek olvasása. Nem szeretnék megfedkedni Szepesi Attila munkásságáról sem, aki Kárpátalján született ugyan, de családjával tízéves korában Budapestre költözött, viszont a Beregvidéken eltöltött évek élményei visszaköszönnének verseiben. Manapság azt tapasztalom, hogy kevés figyelem irányul a fiatalok olvasásra nevelésére. Persze ennek ezer oka van, de itt és most nem szeretnék erre kitérni.

– Pályája kezdetén nemcsak íróként, hanem a nyomdászat és az újságírás világában is hosszú éveket töltött. Hogyan hatott ez a „mesterségbeli iskola” az Ön későbbi írói és szerkesztői szemléletére?

– Nagyon jó kérdés. Épp a minap gondolkodtam el azon, hogy a beregszászi nyomdában eltöltött hat esztendő igen jó iskola volt számomra. Csak többszöri nekifutás után értem el kamaszkori álmomat, hogy magyar szakos egyetemi hallgató legyek. Az érettségi vizsgákat és a sikertelen felvételi követően munkahely után kellett nézmem. Addigra már több versem és tudósításom is megjelent a

járasi lapban, vonzott a nyomda. Az öreg szakik első körben próbára tették a „vagy megszokik, vagy megszöki” eljárás mentén, de megszoktam, megszerettem őket is, a nyomdát is. Sokat tanultam: rendszerességet, pontosságot, fegyelmet. Később hasznát vettem mindennek. És az sem utolsó dolog, hogy az ólomszedéssel dolgozó tördelői ismereteimmel már újságíró, sőt főszerkesztő koromban is nemegyszer bizonyítottam be, hogy márpedig az a tudósítás igenis elég nagy (vagy elég kicsi) a nyomdai „tükörben” lerajzolt helyre.

– Hosszú évekig volt a Beregi Hírlap munkatársa, a magyar kiadás felelős szerkesztője, illetve főszerkesztője. Az újságírás a költő életében mennyire volt „megosztó”?

– Valóban hosszú évekig, pontosan három évtizedig voltam a járasi újság munkatársa. 1975-ben végre egyetemi hallgató lettem, igaz, csak levelező tagozaton. Többször elmondtam már, de most is idekivánczok az anekdota, ahogy egyik tanárnőnk éppen megjegyezte: „Tudják maguk, mi a különbség a nappali és a levelező tagozat hallgatója között: az egyik pacsirta, a másik veréb.” Hát jómagam „verébként” diplomáztam, de így is nagyon szép emlékeim vannak abból az időből. Az egyetemi tanulmányaim megkezdése lehetőség volt arra, hogy a nyomdából „átigazoljak” a járasi lap szerkesztőségébe. Ahogy egyik nyomdász szaktársam mondta: „Tiszteletes szakmunkásból elmentél firkásznak”.

Elgondolkoztam a kérdésén: a költészet és az újságírás művelése megosztó lenne? Tény, hogy nehéz kialakítani az egyensúlyt. Mindkettő erős szellemi koncentrációt igényel, ráadásul az újságírás, különösen egy hetente háromszor megjelenő lapnál „napi feladat”: amit ma nem publikálunk, annak lehet, hogy holnap már nem lesz hírértéke. Dsida Jenő, a jeles magyar költő munkásságát tanulmányozva nemcsak a költőt, az újságíró is meg akartam ismerni. Elsősorban az érdekelt, hogyan hatott személyiségére a sokszor lélekölő lapszerkesztés, mivel magam is megtapasztaltam ezt. Közreadott leveleiből kiderült, milyen gyakran fordult elő, hogy kifutási idő hiányában nem született meg egy-egy vers. Nem akarom magam kedvenc költőmhöz mérni, de elárulom az olvasóknak, hogy az én számítógépem is tele van „ujjgyakorlatokkal”, verskezdeményekkel, amelyek közül valamelyiket majd egyszer talán a világra segítem.

– Egészen fiatalon, a Forrás Stúdió alapító tagjaként került bele a kárpátaljai magyar irodalom vérkeringésébe. Hogyan emlékszik vissza erre az indulásra, és mit adott Önnek akkor ez a közösség alkotóként és emberként?

– A Forrás Stúdiót, mint közreadót, az Ungvári Állami Egyetem magyar szakos hallgatói hozták létre, de meghívtak soraikba olyan középiskolásokat is, akiknek nyomtatásban már megjelentek az írásaik. Így kerültem én is a stúdióba. Olykor kemény bírálatokat is kaptam a „nagyoktól”. A kritika segített, mert hozzáértően terelgettek egy szabadabb látásmód felé. Mentorunk, Kovács Vilmos költő

nem nagyon szólt bele a stúdió életébe, rábízta a vezetést a fiatalokra, de tudtuk, hogy adott esetben számíthatunk rá.

– Egyik emblemikus verse a Szöttes pirossal, feketével. Mennyire fontosak a gyökerek? Szereti, ha kárpátaljai költőnek nevezik?

– Szeretem, ha kárpátaljai költőnek neveznek. Ez kitüntető cím, rang, mert azt jelenti, hogy verseimen még mindig érződik a szülőföld „virágpóra”. Akármerre is vezetett az utam, mindig és mindenütt büszkén vállaltam, hogy kárpátaljai magyar vagyok. Jó ideig lelkiismeret-furdalásom volt a szülőföld elhagyása miatt, de szülőfalum 2015-ben díszpolgári címmel tüntetett ki, ami számomra azt jelentette, hogy bár magyar értelmiségiként otthon is lett volna dolgom elég, jól képviselem a világban a kárpátaljai értékeket.

– Párhuzamba is lehet állítani, hogy most megint nehéz időket él meg a

▶ kárpátaljai magyarság, ugyanúgy mint a szovjet érában. Mi adott erőt akkor ahhoz, hogy az emberek túléljenek?

– A „csakazértis” meg a „csakazértsem!” Talán jól illusztrálja ezt kilencsoros *Johanna* című versem befejező öt sora: „*És hull a földön napra nap. / Szánt, hogyha kell, vet és arat / a nép. A szélben megfogózik / kemény talpával. S megmarad.*” Szóval a kárpátaljai magyarokat nem olyan fából faragták, hogy ne éljék túl a megpróbáltatásokat, pedig az utóbbi száz esztendőben volt benne részük bőven. És ha már párhuzamot kell vonnunk a korábbi és a mostani nehéz idők között, akkor dióhéjban megemlíteném, hogy igen, a szovjet érában nehéz időköt éltünk meg. De a mi korosztályunk még emlékszik rá, hogy Ukrajna önállósodásakor a fiatal ukrán állam fontosnak tartotta a területén élő kis nemzetek megmaradását. Egy akkori rendeletnek köszönhetően Kárpátalján a többségében magyarok lakta településeken a polgármesteri hivatalok épületein most is ott lobog a magyar trikolór. *Himnuszunkat, Szózatunkat* bátran énekelhettük rendezvényeinken, szabadon megélethettük magyarságunkat. Hosszan sorolhatnám, hogy az azóta eltelt harmincöt év alatt mi minden rendeződött vissza, de minék, hiszen az olvasók a maguk bőrén tapasztalták mindezt. Minden tisztelem azoké a nemzet-társaimé, akik a mostani körülmények között is kitartanak a szülőföldön, teszik a dolgukat, ahogy lehet.

– *A magyar kultúra napja Kárpátalján nemcsak ünnep, hanem identitásörző kapaszkodó is. Mit jelent Önnek ez az alkalom, és hogyan látja ma a magyar nyelvű irodalom helyét a helyi közösség életében?*

– A magyar kultúra napját 1989 óta ünnepeljük meg január 22-én, Kölcsey Ferenc e napon véglegesítette a *Himnusz* kéziratát. Belátom, hogy ezt minden olvasó ugyanolyan jól tudja, mint jómagam, de olyan jó újra és újra leírni! Jó tudni, hogy a nehézségek ellenére ezen a napon Kárpátalja magyarsága is ünnepel. Valóban nemcsak ünnep a magyar kultúra napja, hanem önazonosság-örző kapaszkodó is. Mivel megkérdezte, hogyan látom a magyar nyelvű irodalom helyét a szülőföldem közösségének életében, nem hallgathatom el aggodalmaimat sem. Elsősorban az aggaszt, hogy nem vagyok meggyőződve arról, eljutnak-e a kárpátaljai gyökerű vagy otthon élő írók alkotásai azokhoz, akiknek írásait szánták. Persze lehetne az a válasz, hogy de hiszen a magyar tannyelvű iskolások számára évente szerveznek szavalóversenyeket, a magyartanárok nagy gondot fordítanak arra, hogy diákjaik megismerjék az identitás őrzését segítő „hazai” írásokat. Igen ám, de nem biztos, hogy ezekre fogadókészség is van. És nemcsak azért, mert sok évtizedes jelenség, hogy a televízió, de most már minden más okos kütyü is idő- és energiaból. Kinek van kedve könyvet olvasni, amikor a képernyőt pörgetve, pillanatok alatt hihetetlenül sok „olvasmányélményhez” jut az ember? A másik dolog: én úgy látom, tetten érhető egy virtuális hiánybetegség. A biztonság hiánya munkál mindenütt, a tudat, hogy az ország, amelyben élni kényszerül a

kárpátaljai magyarság, nem a haza: az elcsatolt területeken élőknek csak az illyési haza maradt: „haza a magasban”. Ezért született annyi vers a magyar történelem nagyjairól, a nemzet fájó sebeiről. Más kérdés, hogy mindez eljut-e az olvasóhoz? De ha már Kölcsey Ferencet emlegettem, hadd zárjam le ezt a gondolatsort az 1831-ben írt *Huszt* című epigrammája befejező három sorával: ezek a sorok nehéz időkben számomra is sokszor jelentettek kapaszkodót: „*Régi kor árnya felé visszamerengni mit ér? / Messze jövővel komolyan vess össze jelenkort; / Hass, alkoss, gyarapíts: s a haza fényre derül!*”

– *Az ukránjai háború alapjaiban változtatta meg a mindennapokat. Érezhető-e ennek hatása az Ön költészetében: született-e új hang, új témavilág vagy új belső kényszer az írásban? Sokan vallják, hogy a költészet háborús időkben nemcsak művészet, hanem lelki menedék is. Ön szerint milyen szerepe lehet ma a versnek a közösség túlélésében és a jövő emlékeztetésének formálásában?*

– Elkésérik, ami otthon történik. Jómagam két évtizeddel ezelőtt hagytam el a szülőföldet családegyesítés okán, de ha azt mondom, hazamegyek, ez a „haza” mindig Nagybereget jelenti. Fáj a lelkem, amikor arra gondolok, mi történik otthon. Felső-Magyarország egykori gyöngyszeme, Beregszász és a Beregvidék magyarsága nehezen éli meg, hogy nyelvileg is be kellene tagozódnia Ukrajna vérkeringésébe. Igen, a háború kitörése óta több versem is született. Elsősorban a Kárpátaljáról származó katonák gyászjelentéseit, illetve a toborzók erőszakos megnyilvánulásait olvasva fogalmazódik meg a kérdés: miért kell meghalnia fiatalok százainak egy olyan háborúban, amihez semmi közük nincsen? Az *Ukáz* című verset 2023. február 24-én írtam. Nem szoktam a verseim alá dátumot írni, de ez is egy szomorú esemény kapcsán született: egy év telt el a háború kitörése óta. Egyfajta gyászjelentés *A kis síkátor balladája* című versem is. Amikor felkerült a világhálóra, több, fiát gyászoló édesanya is írt nekem arról, hogy sírva olvasták el, úgy érezték, halott fiuknak állítottam emléket. Később, miután Marcsák Gergely fiatal költőtárs megzenésítette, önálló életet kezdett élni: kárpátaljai író-olvasó találkozókra rendszeresen elhangzik. Most csak a magam háborús idők ihlette verseiről beszéltem, de sok kárpátaljai író-töltőt készítetett írásra a mindennapi gyász. Bár csak ne lenne már aktualitása ennek a szomorú helyzetnek!

– *A Kárpátaljai Hírmondó folyóirat szerkesztésében is meghatározó szerepet vállalt. Mit jelentett Önnek ez a műhely, és milyen küldetést látott benne a kárpátaljai magyar irodalmi élet formálásában?*

– A Kárpátaljai Szövetség éppen húsz évvel ezelőtt alapította a folyóiratot: a közösség ezzel is a gyökerek megőrzésére fókuszál. E feladatnak soha nem volt akkora jelentősége, mint napjainkban. Már beszélgettünk arról, hogy úgy tűnik, mintha viszszaemléne az időkben. De újra és újra le kell írunk, hogy Kárpátalján a magyarok ezer év óta otthon vannak, még ha a különböző,

háború sújtotta ukrán helységekből frissen betelepültek csodálkozva mondják is, hogy „Nahát, Ukrajna milyen szép országgrész adott a magyaroknak!” Mert hiszen nekik „*térkép e táj*”, de nekünk szülőföldünk az egyelőre csak áramkimaradásoktól ölelt, anyaföldtől elszakított kishaza. És meg kell írunk minden rezdülését, szomorúságát, örömét, és hírt kell adunk arról, hogy vagyunk, élünk. Otthon látványosan fogatkoznak a kárpátaljai magyarság sorai: a katonaköteles férfiak jó része más országba menekülve próbálja túlélni ezt a XXI. század első negyedében szinte hihetetlen állapotot. A folyóirat most még inkább hidat képez az otthon maradtak és a családjuktól elszakadtak-elszakítottak között. Ami a kárpátaljai magyar irodalmi élet formálását illeti: a lap közéleti témákkal foglalkozik ugyan, de a mindenkori szerkesztők helyet biztosítanak az irodalmi alkotásoknak is. A Kovács Vilmos Irodalmi Társaság (KVIT) tagjai számára külön rovatot nyitottunk, jó ideig meg is töltötték azt írásaikkal. A társaság létrejötte óta szerencsére sokan közülük komoly irodalmi lapokban publikálnak már, van, aki több verseskötettel büszkélkedhet.

– Egykor egy új hangot kereső fiatal alkotói nemzedék tagja volt Kárpátalján. Ma hogyan látja a mostani fiatal kárpátaljai magyar írók és költők helyzetét: milyen hangokat, témákat és alkotói attitűdöket érzékel bennük?

– Mint már szó volt róla, örvedetes, hogy új nemzedék van kirajzóban. A fiatal kárpátaljai szerzőkről elmondhatjuk: elvárják, hogy azonos mércével, nem pozitív diszkriminációval bánjon velük a mindenkori magyar író-társadalom. A közigazgatási határ már nem jelent számukra szellemi határt, mint ahogy az egy-két emberöltővel ezelőtt még nagyon nyomasztóan hatott az előző írónemzedékekre. Már nem kell a sorok közé rejteniük mondanivalójuk lényegét: megtehetik, hogy alapos tudással felvértezve véleményt formáljanak mindenről, ami fáj és gátol, ami hátráltat és visszahúz. Megtehetik, de vajon meg is teszik? Örvedetes, hogy a kárpátaljai fiatal tehetségeket felkarolta a budapesti Előretolt Helyőrség Íróakadémia, lehetőségük volt éveik képezni magukat, de a tanulmányok befejezése után sem engedte el a műhely az ösztöndíjasok kezét. 2018-ban látott napvilágot közös kötetük *A tökéletes zártság* egyetlen pillanata címmel. Vári Fábán László és engem kértek fel a szerkesztők, hogy utó- és előszóval bocsássuk útjukra fiatal alkotótársainkat. Az antológiában szereplők többségének – elsősorban az Íróakadémia jóvoltából – már önálló kötete van, a világhálón is olvashatjuk újabb műveiket. És mert – mint látja – közöm van hozzájuk, érdekel az életük alakulása. Magamat figyelmeztetve és nekik is üzenve egy Babits-idézetel zárnám a beszélgetést: „Az igazi írástudó hivatása épp az, hogy (...) ében tartsa e földön a tiszta erkölcs és logika tekintélyét és tudatát.” Így kellene lennie, így legyen!

*Hegedűs Csilla
Elbe Orsolya felvétele*

A gáti Veres-kocsmá története

A gáti Veres-kocsmá másfél évszázadon át a falu, sőt, kiváló elhelyezkedése miatt, Beregszász és Munkács közt félúton fekvén, egész Bereg vármegye egyik fő közösségi tere volt. Jelentőségét meghatározta, hogy a falu a forgalmas Ungvár–Munkács–Beregszász–Nagyszőlős vásárváros-vonal mentén feküdt. A Gát határáig busszal utazók a mai napig a „Veresig” kéri a jegyet, bár sokan már azt sem tudják, tulajdonképpen mi is az a „Veres”.

Czébely Lajos két mondát is gyűjtött a Veres név eredetével kapcsolatban. Az első így szól: „Réges-régen élt falunkba egy juhászlegény, ő őrizte a falu nyáját. Azt vette észre, hogy esténként mindig elveszlik egy juha. Egy este kileste, s azt vette észre, hogy a juhokhoz odakúszik egy óriáskígyó. Elővett egy bunkósbotot, és agyon akarta ütni. Aztán az állat a juhászra akarta vetni magát. A juhász futni kezdett, mígcsak el nem érkezett a Szernye-mocsárig. Ott addig verte a kígyó fejét, míg az szíjjel nem loccsant. Ott a sok vér kifojt, és nagy tócsa kerekedett belőle. A közelbe vót egy kocsmá, aztán miko reggē a zemberek kijöttek, meglátták a sok vért, és elnevezték Veres-kocsmának a kocsmát.” A második pedig így szól: „Egy szép észak a juhászlegény terelre a juhokat a karámba, egyesével számolta őket. A bárányok között egy hiányzott. A juhászlegény az gondolta, hogy a farkas vitte el, ezér nem vót oda. De másnap és azután is elveszett egy-egy. A juhászlegény gondolt egyet, elment a közeli fára és rámászott. És láss csudát, egy hatalmas kígyó egy bárányt vett el és megette. Erre a juhászlegény leugrott a fáról, és kaszájával egy csapásra levágta a fejét. A kígyó fej nélkül támadta a legényt, a mezőn keresztül e legény fējutott az útra. Ott a kígyó kimúlt. A sok vér az út melletti kis földre fojt. Ezt a hejjet elnevezték Veresnek. Ijen legenda fűződik a Veres-kocsmá nevéhez.” Akerman József, kinek családja üzemeltette a kocsmát generációkon keresztül, elmesélte nekem a juhászlegény általa ismert változatát, melyet

nagyapja egyik alkalmazottjától, Lőrincz Kálmántól hallott. E szerint egy gáti juhászt megharapott egy kígyó, melyet nem tudott letépni a lábáról, s addig szaladt, míg a kocsmához nem ért. Itt Ackermann kocsmáros levágta a kígyó fejét, melynek vére az ajtóra loccsant, majd a kocsmá falát a hálás gátiak vörösrre festették, s így lett a kocsmából Veres-kocsmá.

Bodnár Gáspár beregszászi születésű író Passziós Péter című folytatásos novellájában is említést tesz a Veres-kocsmáról, s nevének eredetére is magyarázatot ad benne. Művében a főszereplő egy meg nem nevezett városból a másikba utazik, s közben megszáll egy Veres nevet viselő kocsmában. Erről így ír: „Ekkor már elér-

hogy hősünk a Beregszászt és Munkácsot összekötő országúton halad át.

Mint láthatjuk, a kocsmá nevé számoss módon próbálják megmagyarázni. A Kárpátaljai Területi Állami Levéltárban azonban őriznek egy iratot, mely fényt vet a Veres név valódi eredetére. E szerint 1784-ben vizsgálat indult a gáti lelkész, Kurmai István ellen. A számunkra releváns vádak a következők: először is, hogy az „említett Tiszteletes Praedicator Ur a gáti embereket vasárnaponként Isteni szolgálat után magával szokta elverboválni, hogy mennyenek a Veres István kocsmájára inya vele együtt.” A második, hogy „Tiszteletes Praedicator Uram hétfő nap midőn a gátiak Munkácsról haza felé a vásárról jönnek ki szokott volt gyakran Veres kocsmájára menni, és ottan a Veres adosságát az hazafelé jött gáti emberektől maga szedi be.” Végül pedig,

hogy „az elmúlt 1783dik esztendőben Pünkösöd napjára a gáti curatort, Bakos Pált és Jaró Miklóst boréért küldötte Veres István kocsmájára, és ugyan annak hoztak is onnat pénzért negyed fél icze bort.” Ebből kiderül tehát, hogy már 1783-ban állt egy Veres-kocsmá Gáton, mely nevé minden bizonnyal tulajdonosáról, Veres Istvánról kapta, s ahová Gát lakosai Munkácsról hazafelé menet betértek.

Az általunk ismert kocsmá 1828-ban nyílt meg, százéves jubileumi mulatságát 1928. július 8-án tartotta Ackermann Aladár. Mivel a Munkács felőli elhelyezkedése és neve is egyezik,

valószínűnek tartom, hogy a ma ismert kocsmá az egykori Veres István kocsmájá helyén nyílt meg, s ezért hívták ezt követően is a helyiek Veres-kocsmának, mely hamarosan a Munkács és Beregszász közt utazók kötelező megállóhelyévé vált. Ahogy a Magyarországon olvashatjuk, „valamikor a megyegyűlésre menők, a vásárosok és egyéb uton járók mind megállottak itt legalább egy itóka – szerednyei borra... Olykor-olykor, nem ritkán, nótás nagy mulatózások kerekedtek az egy-itóka borocskából, mert a varázsos erejű szerednyei bor meg már ilyen.” Az Új Idők beszámolója szerint „a negyvenes években a beregmegeyi közéletnek és az úri társaság szórakozásának két központja volt: Beregszász

A Veres-kocsmá eredeti épülete a csehszlovák korszakban (Goldberger Tamás: Egyszer volt beregszászi zsidó polgárok)

tiünk utunk közepére. A »Veres« kocsmába. Mivel hogy veresre van festve ez a kocsmá. Azért nevezték így. És arról nevezetes, hogy hát éppen fele útja a városba vezető országútnak.” Bár nincs pontosan megnevezve, hol is található ez a kocsmá, a helyi viszonyokat ismerő olvasó könnyen rájön,

Ackermann Aladár és családja a Veres-kocsmá udvarán 1936-ban (Akerman József gyűjteményéből)

és Munkács. A Munkácsra igyekvő báli társaság mindig betért egy kis elmúltságra az úgynevezett „Veres kocsmá”-ba. Ez a kocma ma is ott áll, ahol állott száz évvel ezelőtt, fele útbán Beregszász és Munkács között, s ma is dívik az a többszáz éves szokás, hogy az utasember betér oda, megpihentetni kissé lovait és felüdüteni magát néhány pohár borral. Ez az ősi szokást a báli közönség a negyvenes években is híven megtartotta és olyan nagy számban verődtek össze minden alkalommal a Veres kocsmában, hogy az ott töltött órák a munkácsi táncvigalmak valóságos nyitányává nőttek ki magukat. Itt ismerkedtek össze az új bálozók, itt melegedett össze a táncos fiatalság.” A betyárvilág idején a környék betyárjainak egyik kedvenc tartózkodási helye volt a kocma. Az önreklámhoz jól értő minden-

kori kocsmáros gyakran hangoztatta, hogy maga Rózsa Sándor és Angyal Bandi is időnként itt húzta meg magát, mivel a kocsmárosné „takaros volt és ügyesen értett a csendőrök nyelvén.” Az 1848–49-es szabadságharc Bereg vármegyei eseményeiben is játszott némi szerepet a kocma. 1848. október 15-én Freyseysen Gyula százados katonáival a Gát szomszédságában lévő Dercenben szállt meg. Másnap Eötvös Tamásnak szóló levelében így írt: „En a helység közepén egy tizenhat legényből álló

állandó őrst rendeltem, mely éjjel-nappal kering; a veres kocma közelében egy kétlegényből álló őrszemet, a Dercsényi-féle sírbolt mellett (fent a kerekhegyen) szintén egy legényből álló őrszemet állított ki. Különböleg legényeim jó kedvűek, a rossz szállások ellen nem zugolódnak és igen engedelmeseek.” A következő év április 19-én egy császári hadtest tört be Magyarországra Galíciából, melyet Martini János őrnagy Podheringnél tervezett megállítani. Ekkor Mandics Pál százados a Voronyecky-féle vadászszázalaj mintegy 64 katonáját Debrecenbe kísérvén éppen Beregszászban tartózkodott. Az osztrák betörés hírére Podhering felé siettek, s a Veres-kocsmánál találkoztak Koch Mihály főhadnaggyal, ki szerint „kár a legénységet mérszárszékre vinni”. Mandics ennek ellenére folytatta útját, s katonáival együtt részt vett április 22-én a győztes podheringi csatában. Mindeközben Bangya János három századával a Veres-kocsmánál vert tábornak a csata eredményét kívárandó, s csak egy századot küldött a Podheringnél harcoló honvédek megsegítésére. A harc közben a Beregszász irányából érkező segédcsoportok – amelyek elsősorban népfelkelőkből álltak – a szokatlan ágyúdör-

gések miatt megálltak a kocsmánál. Amikor azonban értesültek az ellenség meneküléséről, ők is Munkács felé siettek.

Egyébként a boldog békeidők elején – 1869-ben – létrehozott gáti postahivatal egyik kézbesítőköre maga a kocma volt. Népszerűsége ekkor is töretlen maradt, annak ellenére, hogy az útonállóok állandó veszélyt jelentettek a két város közt közlekedők számára. Az ezt megelőző évben például egy átutazó lengyelt raboltak ki és gyilkoltak meg, néhány nappal később pedig a kocsmában öltek meg egy gáti juhászt és feleségét, majd kifosztott holttestüket az árokba hajították. 1879 júliusában is egy garázdálkodó rablóbandáról számolnak be a hírek, 1880-ban pedig egy héttagú rablócsapat négy utazóra támadott, egyiküket életveszélyesen megsebesítvén. A probléma oly nagymértékű

Az egykori Veres-kocma épülete 2001-ben (Botlik József: Gát)

volt, hogy a Beregszászról és Munkácsról kiinduló rendőrök folyamatosan cirkáltak az országutat egészen a Veres-kocsmáig, ahol aztán megpihentek. Később a csehszlovák korszakban – 1929 januárjában – óriási port kavart, mikor is – ahogy az újságok lehozták – „kóbor cigánycsapat” támadt a kocsmára. A beszámolók szerint Ackermann kocsmáros az épület küszöbén gyilkolták meg, majd abba betörvén megölték a kocsmárosnét és gyermekeiket, cselédjüket feldarabolták, majd a kocsmát kifosztották. „Valami titok van itt; valami betyárromantikus múltból visszajáró emlék, mintha megisméltődő szörnyűségek fátuma lengne a Vörös kocma falai körül...” – olvassuk az egyik cikkben. A hírt, mely egészen Amerikáig eljutott, számtalan újság közölte, hamarosan azonban kiderült, hogy rémhírről van szó.

Az ezt követő évben újból a közbeszéd tárgyává vált a kocma, ugyanis 1930. június 1-jén a ruszofil Duchnovics Társaság egyik eseményén egy Nagy-Ukrajna létrejöttét támogató szervezethez tartozó diák sikertelen merényletet hajtott végre Szabó Eumén görögkatolikus főesperes ellen. A vizsgálat során kiderült, hogy az ukranofil

összeesküvők egyik kedvelt találkozóhelye maga a Veres-kocma egyik különszobája volt, s a merényletet is itt tervezték el. Az eredeti épületet 1937-ben lebontották, s helyére újat húztak fel. Ahogy 1939-ben írnak róla, „A viharvert, vörös házból modern épület lett tágas ablakkal, gondozott tetővel, betonlépcsőkkel, csinos fémkorláttal. Gondosság és fejlődés jellemezte a házat.” Ugyanezen év január 6-án a vízkereszti csata néven elhíresült határincidens során a csehszlovák katonaság a már Magyarországhoz visszakért Munkácsra támadt, s félt volt, hogy Gátnál – a Veres-kocma környékén – támadásba lendülnek a város bekerítése érdekében. Bár végül ez nem történt meg, Beregszászról erősítést küldtek a kocsmához a kulcsfontosságú objektum magyar kézen tartása érdekében.

A holokauszt az Ackermannokat sem kímélte. Csupán Ackermann Aladár két gyermeke élte túl: András és Olga. András, miután hazatért, nem kapott engedélyt a kocma működtetésére, sőt, a Kárpátalján berendezkedő szovjet hatalom az épület egy részét megpróbálta lefoglalni, melyet megelőzőképp a haláltáborban vele együtt szenvedő Róóz Vilmosra és feleségére, Harsányi Ibolyára iratott át. Az 1940-es évek végétől egy munkácsi vállalat vette bérbe az egykori kocsmát, majd újrainyitotta azt Закучочна néven. András fia, József elmondása szerint ezt kö-

vetően is óriási népszerűségnek örvendett mind a helyiek, mind az átutazók körében. Gyakran álltak meg itt pihenőre a keleti blokk országaiból – többnyire Csehszlovákiából és Magyarországról – a Szovjetunióba utazó turisták is. A legnagyobb forgalom vasárnaponként volt, mikor a futballmérkőzésekről hazautazó labdarúgók mind megálltak egy italtra. Jellegzetes vörös színét ekkor is megtartották, bár nem is tehettek másként. 1962-ben megpróbálták átfesteni, azonban a katonaság nyomására visszafestették eredeti színére, ugyanis az épületet a szovjet hadsereg tájékoztatói pontként használta. 1974-ben Akerman József eladta a vendéglátóhelyet, mely egy éven belül be is zárt, s azóta sem nyitották újra. A jelenlegi tulajdonos az épületrészt a felismerhetetlenségig átépítette. Tervei között szerepelt a kocma újrainyitása az eredeti Veres-kocma néven, illetve egy múzeumi részleg kialakítása. Úgy tűnik azonban, hogy ez – bizonyosan az orosz-ukrán háború következtében – meghiúsult, ugyanis az utóbbi időben az épület eladó-sorba került. A nagy múltú Veres-kocma jövője tehát jelenleg is kérdéses.

Horváth Milán

Elismerések

* Posztumusz *gróf Batthyány Lajos-díjat* adományoztak **Zsukovszky Miklósnak**, a Derceni Református Egyházközség néhai lelkipásztorának, a Derceni Egyházi Önkéntes Tűzoltóság parancsnokának. A díjat Zsukovszky Miklós felesége vette át a Fiumei úti sírkertben tartott megemlékezésen.

* Kiemelkedő tevékenységéért és az ukrán–magyar kapcsolatok előmozdításáért végzett több éves áldozatos munkájáért Ukrajna Politikai és Jogtudományi Akadémiája az intézmény Tudományos Tanácsának határozata alapján tiszteletbeli akadémikussá választotta **Bacsikai Józsefet**, Magyarország Ungvári Főkonzulátusának főkonzulját.

* **Csordás László** kárpátaljai irodalomtörténész, kritikus és szerkesztő, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Egyetem oktatója kapja 2025-ben a Fialat Írók Szövetsége (FISZ) *Csáth Géza-díját*.

* Az elmúlt évekhez hasonlóan idén is Szent Lukács evangélista, az orvosok és egészségügyi dolgozók védőszentjének napján adták át a *Linner-díjat* Beregszászon, a Pásztor Ferenc Közösségi Házban. A Beregszászi Keresztény értelmiségiek Szövetsége (KÉSZ) kilencedik alkalommal díjazott olyan kárpátaljai keresztény magyar orvosokat és ápolókat, akik lelkiismeretesen, odaadással, hűséggel teljesítik hivatásukat. Idén **dr. Vackó László** belgyógyász, a Munkácsi Keresztényen

Egészségügyi Központ igazgató főorvosa, valamint **Elek Krisztina** nagybaktai nővér lett méltó a díjra.

* A beregszászi római katolikus egyházközség alapította *Pásztor Ferenc-díjat* 2025-ben **Dalmay Árpád** kapta, aki sok éven át odaadással munkálkodott az egyházközség fejlődése és megmaradása érdekében.

* A Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága (RIT) 2025-ös Téli tárlatának megnyitóját, a hagyományokhoz híven, díjátadóval egybekötve tartották a Boksay József Kárpátaljai Megyei Szépművészeti Múzeumban. A *Révész Imre-díjat* 2015-ben Magyarországról

Ungvári Főkonzulátusa, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) és a RIT hozta létre. Immár tizedik alkalommal ismerték el azok munkáját, akik sokat tesznek a kárpátaljai magyar kultúráért és a képzőművészetért. 2025-ben a *mecénás és kultúrátámogató kategóriában* **Dupka György** író, történész kapta az elismerést.

ről. A *képzőművész kategória* díjazottja **Villásek Tibor** munkácsi festőművész lett. Az esten a *RIT-ösztöndíjat* is átadták, amele-

lyet 2025-ben hetedik alkalommal ítélték oda 30 év alatti fiatal alkotónak. A díjazott a nevetlenfalui **Kurendás Anett**, aki a Kárpátaljai Művészeti Akadémia hallgatója, illetve művészetpedagógus Hatvanban.

* Hankó Balázs kultúráért és innovációért felelős miniszter 2025-ben is átadta a *Magyar Fialatokért Díjat*. Az elismerés azoknak a fiatal szakembereknek és példamutató személyiségeknek jár, akik munkájukkal közösségeik erősítéséhez és a magyar jövő alakításához járulnak hozzá.

A díjazottak között van **Dobsa Beáta**, a Mathias Corvinus Collegium (MCC) beregszászi központjának vezetője is.

* A Budapest Music Centerben tíz kategóriában adták át a közmédiá legrangosabb

szakmai díjait. A Duna Médiaszolgáltató által alapított díjak célja elismerni mindazokat, akik kimagasló értéket képviselő munkájukkal tevékenyen hozzájárulnak ahhoz, hogy a közmédiá betöltsse nemzeti és kulturális küldetését. A külföldi magyarságért végzett áldozatos és értékteljes szakmai munkája, valamint a magyar nyelv ápolásáért végzett erőfeszítése elismeréseként a *Duna-díjat* **Orosz Ildikó**, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Egyetem elnöke vehette át.

* **Dr. Zékány Krisztina** nyelvész, könyvszerkesztő a Magyar Írószövetség Szociográfiai Szakosztálya az „Írástudók a magyar nyelvért” éremeklevélben részesítette a Kárpát-medence határon innen és túl élő magyar közösségei érdekeiben végzett segítő- és kutatómunkájáért, nyelvhasználatának megőrzése és átörökítése terén végzett fáradozásáért.

* A Magyar Nemzeti Múzeum dísztermében került sor a Vasvári Pál Polgári Egyesület által alapított Vasvári-díj átadására. Az elismerést 12. alkalommal osztották ki, és **dr. Orosz Ildikó**, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Egyetem és a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség elnöke személyében először kapta kárpátaljai közéleti személyiség.

* Az Ukránjai Magyar Demokrata Szövetség fennállásának 35. évfordulója alkalmából *Drugeth Fülöp-díjjal* tüntette ki **dr.**

Szili Katalin miniszterelnöki főtanácsadót, a Magyar Országgyűlés korábbi elnökét, a kárpátaljai magyarság érdekében végzett köztevékenysége elismeréseként. A kitüntetést a magyar kultúra napja alkalmából tartott ünnepségen dr. Zubánics László elnök adta át. A díj egy oklevélből, ►

valamint a Bródi Ihor által tervezett ungvári Drugeth-lovasszobor kicsinyített másából áll. Korábban dr. Grezsa István miniszteri biztos és Magyar Levente miniszterhelyettes, parlamenti államtitkár részesült az elismerésben.

* A magyar kultúra napja alkalmából idén is elismerték azokat a kárpátaljai magyar közéletben, oktatásban, kulturális életben és médiában dolgozó szakembereket, akik 2025 folyamán kiemelkedő közösségi és közművelődési tevékenységet végeztek. Az oklevelek átadására a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet ünnepi rendezvényén került sor.

Az Anyanyelvpolók Szövetségének oklevelét kapta: **Shrek Tímea** pedagógus, író, **Orosz Zsolt** zápszonyi református lelkész, **Somogyi László**, a Lembergi Magyarok Kulturális Szövetségének elnöke, **Balogh Renáta**, az Ungvári Olvasóklub elnöke, **Kopriva Attila** festőművész, **Fülöp Andrea** konzul (Magyarország Ungvári Főkonzulátusa), **Albertné Simon Edina** konzul (Magyarország Ungvári Főkonzulátusa), **Dupka Nándor** doktorandusz.

A Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet elismerésében részesült **Birta Zoltán**, a Pulzus Rádió főszerkesztője, **Kovács László** kiállításszervező, **Margitics Ildikó**, a Nagyszőlősi Szelíd Lovas Népfőiskola vezetője, **Vass Magdolna** színművész, a Ficseri Stúdió vezetője, **dr. Gál Adél** néprajzkutató, programszervező, valamint **dr. Jakab Lajos** családorvos.

Az *Együtt* folyóirat idei nívódíjasa **dr. Seres Attila** történész.

A dr. Havasi János Kulturális és Közéleti Alapítvány oklevelét **Dunda György** újságíró kapta.

* A Falvak Kultúrájáért Alapítvány idén 30. alkalommal tartotta meg a Magyar Kultúra Napja Gálát, amelynek központi eseménye ezúttal is a *Magyar Kultúra Lovagja* cím adományozása volt. Kárpátaljáról idén **Matl Péter** munkácsi szobrász kapta a címet „Példamutató képzőművészeti tevékenységéért”.

* A nógrádi kultúráért tett szolgálatáért kapott miniszteri elismerést **Lőrincz P. Gabriella** József Attila-díjas beregszászi költő, író.

* A Miskolci Egyetem Szenátusa *tiszteletbeli doktori* címmel ismerte el **prof. dr. Csernicskó István**, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Egyetem rektorának kiemelkedő tudományos és intézményépítő munkásságát. Az egyetem ünnepi keretek között adományozta a *Doctor honoris causa* címet Csernicskó Istvánnak, aki a kárpátaljai magyar tudományosság egyik meghatározó alakja.

* A Kárpátalja.ma hírportál újságírója, **Bursza Krisztina** nyerte el a *Média a Családjáért díj* 2025 pályázat közönségszavát.

A Média a Családjáért Alapítvány által kiírt pályázatra profi és nem hivatásos újságírók, fotósok és tartalomgyártók pályázhattak magyar nyelvű, korábban nem publikált cikkekkel, riportokkal, valamint hang- és videóanyagokkal.

A szakmai díj célja, hogy elismerje azokat az alkotókat, akik magas színvonalon, érzékenyen és újszerű módon dolgozzák fel az alapítvány által évente meghirdetett témát. Az idei év központi kérdése a függőség és a család kapcsolata volt. Bursza Krisztina legjobb tíz közé került pályamunkája egy kárpátaljai édesanya történetén keresztül mutatta be a függőségből való felépülés útját, a család szerepét, valamint a hit megtartó erejét.

* A március 15-i nemzeti ünnep alkalmából állami elismeréseket és művészeti

díjakat adtak át Budapesten. *Gérecz Attila-díjban* részesült **Lévai Aliz Mária** bótrágyi költő, a *Mint teknős a páncélt* verseskötet szerzője. A rangos állami elismerést 35 év alatti, kiemelkedő teljesítményt nyújtó, elsősorban elsőkötetes költőknek adományozzák a névadó szellemiségében.

* *Kossuth-díjban* részesült **Pál István** „Szalonna” és **Bandája**. A díjat megszotva

vehette át Pál István „Szalonna” viski származású Liszt Ferenc-díjas magyar népzeneész, Pál Eszter, Liszt Ferenc-díjas népzeneész, Doór Róbert, Gera Attila, Gombai Tamás, Karacs Gyula és Ürmös Sándor Ferenc.

* A 2013-ban alapított *Bonis Bona – A nemzet tehetségeiért díj* célja, hogy erkölcsi és anyagi elismerésben részesítse azokat a magyarországi és határon túli szakembereket, akik munkájuk során kiemelkedően sokat tesznek a fiatalok tehetségének kibontakoztatásáért.

Az idei díjazottak között van **dr. Váradi Natália**, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Történelem Tanszékének docense, a GENIUS Jótékonyági Alapítvány irodaigazgatója, illetve **Páva Judit**, a Tiszapéterfalvai Magyar Tannyelvű Református Líceum igazgatója.

Gratulálunk a kitiüntetetteknek!

2025. DECEMBER

December 2. Újabb bronzliba jelent meg Munkácson, alkotói Ivan Miszakovics szobrászművész és Sztjepan Fedorin vaskészítő művész. Az új műtárgy része annak a nagyszabású ötletnek, hogy egy „libás turisztikai útvonalat” hozzanak létre, amely összeköti Munkács különböző helyszíneit.

December 4. Felavatták Ungvár 79. bronz miniszobrát, amely a híres lett karácsonyi dallam, a *Circenīša Ziemassvētki* (Karácsonyi tücsök) előtt tiszteleg. Az alkotást a Masaryk-híd alatti galogos aluljáró falára rögzítették – számolt be a kisso.news hírportál. A miniszobor egy cilindres, hegedűn játszó tücsköt ábrázol, amely egy kövön ül.

December 6. A beregszászi Perényi Kultúrúria gyermekek és felnőttek közös élményének adott otthont: Balatoni Katalin, a pedagógiai innovációk előmozdításáért és a családbarát oktatási környezet erősítéséért felelős miniszterelnöki biztos *Csillagrege* című interaktív foglalkozása az adventi varázslatot elevenítette meg a családok számára.

December 6. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Egyetem átriumában megtartották a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség (KMPSZ) XXXIV. közgyűlését. A KMPSZ a 2025/26-os tanévben 2549 taggal rendelkezik. A napirend ismertetése után dr. Orosz Ildikó, a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség elnökének részletes beszámolója következett, amelyből többek között megtudhattuk, hogy a kárpátaljai magyar kisebbség 2017 óta folyamatosan harcol azért, hogy hátrányos korlátozása megszűnjön. 2023-ban a Verhovna Rada elfogadta a nemzeti kisebbségekről, közösségekről szóló törvénymódosítást, amelynek rendeznie kellene az oktatás, nyelvhasználat, nemzeti kisebbségi lét más területein kialakult jogszűkítések. A törvény alapján módosítani kellett volna azon törvényeket, amelyek ezzel nincsenek összhangban, és még számos törvényerejű rendeletet meg kellett volna hozni ahhoz, hogy visszaállítsák azokat a jogokat, amelyek az elmúlt évtizedben csorbultak. Ezzel kapcsolatban egy nyilatkozatot fogalmaztak meg, amelyet a közgyűlés második felében fogadtak el a jelenlévők.

December 6. A Munkácsy Mihály Magyar Házban *Isten szolgája Esterházy János élete és vértanúsága* címmel előadást tartott dr. Molnár Imre történész a felvidéki mártír politikus küldetéséről és sorsáról. A hallgatóság betekintést nyerhetett Esterházy János életének történelmi és lelki örökségébe, valamint abba a hitvalló helytállásba, amely máig példaként áll előttünk.

December 7. Beregszászban a római katolikus templom udvarán felavatták Esterházy János emléktábláját, s ez nem

véletlen, hiszen a kárpátaljai magyaroknak is parlamenti képviselője volt. A felvidéki politikus 1933-ban ellátogatott a városba, és találkozott Pásztor Ferencel, a szintén nagyra becsült és tisztelt, mártírhalált halt egykori plébánossal.

December 9. 11 szórványtelepülésre látogattak el a Tulipán Tanoda Magyar Népművészeti Iskola oktatói: Körösmezőre, Rahóra, Terebesfejérpatakra, Gyertyánligetre, Técsőre, Aknaszlatinára, Királyházára, Kincseshomokra, Nagybereznára, Szerednyére és Szolyvára. A koncertsorozattal a Tulipán Tanoda az adventi időszak örömeit szerette volna megosztani a gyermekekkel, amely a reményt, a szeretetet, az örömet és a békét hirdeti, és egyben közelebb hozni őket a magyar népművészeti kultúrához, a magyar néptánchoz és nézenéhez.

December 9. A Munkácsy Mihály Magyar Házban sor került Fényes András *Hidegfüst* című filmjének bemutatójára. A film egy megrendítő és mégis felemelő történetet tár a nézők elé a háború árnyékában élő emberek mindennapjairól. Shrek Tímea, a film forgatókönyvírója személyes gondolataival és háttértörténetekkel vezette be a közönséget a film világába. Mindemellett a film alkotója a munkácsi származású Fényes András is csatlakozott a bemutatóhoz online formában.

December 9. A Mathias Corvinus Collegium (MCC) Beregszászi Képzési Központjában kivételes sportdiplomáciai eseményre és kerekasztal-beszélgetésre került sor: a Halhatatlan Magyar Sportolók Egyesületének (HMSE) elismert képviselőit látták vendégül. Nagy Tímea és Hegedűs Csaba olimpiai bajnokok voltak az MCC vendégei.

December 10. A Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet és Magyarország Beregszászi Konzulátusának közös szervezésében adventi műsorral lépett fel a debreceni SONUS együttes a Rákóczi Egyetem átriumában.

December 10. A Csapai Széchenyi István Líceumban Kovács Sándor honismereti szakíró filmbemutatóval egybekötött beszélgetésére került sor a legmagyarabb folyóról, a Tiszáról „*Ki a Tisza vizét issza, vágyik szíve annak vissza*” címmel.

December 11. A Munkácsy Mihály Magyar Ház (MMM) ezúttal a Kárpátok Művészetéért és Kultúrájáért Egyesület tagjai és barátai közös kiállításának adott otthont, amely a kárpátaljai művészeti élet sokszínűségét és gazdagságát mutatja be. A közös kiállításon több neves kárpátaljai művész munkáival találkozhatunk, köztük Csebikin Andrij, Kuzma Borisz, Erfán Ferenc, Angyalossy Sándor, Földessy Péter, Matl Péter, Kopriva Attila, Lucenkó Igor, Selevickij Jurij, Biba Szergej, Lakatos Szergej, Villásek Tibor, Zsilcov Olekszandr, Kalitics Erika, Bródy Larissza és Mondics Olekszandr alkotásaival.

December 12. A Beregszászi Bethlen Gábor Líceum által szervezett, sokéves hagyományra visszatekintő *Hit, Remény, Szeretet* című vers- és prózamondó verseny idén közel ötven résztvevővel rendezték meg, akik három korcsoportban mérték össze tudásukat: az 1–4., az 5–8., valamint a 9–11. osztályos tanulók kategóriájában. A dobogós helyezések mellett több különdíj is gazdára talált, elismerve az egyéni hangot, az átélést és az előadói bátorságot.

December 13. A Kárpátaljai Népfőiskolai Egyesület és az Ortutay Elemér Görögkatolikus Központ szervezésében szépírásvetélyt tartottak Beregszászban. Valamennyi résztvevő emléklapban és ajándékban részesült.

December 18. *Karácsonyi ritmusok* címmel kiállítást rendeztek Magyarország Ungvári Főkonzulátusának épületében. A tárlaton Kopriva Attila festőművész, művészettörténész, egyetemi tanszékvezető tanítványaival – Marija Janco, Natalija Ruscsak és Szofija Verbovszka – közösen mutatta be összesen 13 alkotásukat.

December 22. Megtartották az Ungvári Hungarológiai Központ 2025. évi utolsó kulturális rendezvényét, amelyen Balog Sándor kárpátaljai művész, a Professzionális Festőművészek Szövetségének, illetve a Kárpátaljai Képzőművészek Munkácsy Mihály Egyesületének tagja ezúttal a régi Ungvár tereit, utcáit és épületeit vonlatta fel alkotásaiban.

December 25. Karácsonyhoz igazítva, Sacura.news néven indult el a *Kárpáti Igaz Szó* új ukrán információs hírportálja. A lap korábbi ukrán nyelvű online hírszolgáltatása 2019 májusában kezdte el működését, most ezt öltöztették új köntőbe és adtak új nevet a honlapnak. Kárpátalja új hírportáljaként a toleráns együttélést, a vidék pártatlanul gazdag kulturális és társadalmi sokszínűségét kívánják hirdetni.

December 27. Díjátadót szervezett Beregszászban a Kárpátaljai Magyar Filmgyártásért Alapítvány azon fiatalok, gyerekek számára, akik kimagasló eredményeket értek el az *Örökítsd meg!* című kisfilmpályázaton és a *Legszebb magyar vers* című szavalóversenyen.

2026. JANUÁR

Január 1. Az ungvári magyarság képviselői a lánglelkű költő, Petőfi Sándor születése napja méltatásával kezdték az új évet. Magyarország Ungvári Főkonzulátusa szervezésében szűk körű, csendes koszorúzásra került sor az ungvári Petőfi-emlékhelyen.

Január 5. Ungváron, a Lehoczky Tivadar Kárpátaljai Megyei Helytörténeti Múzeumban előadást szenteltek Kutlán Istvánnak, a sokatmondó „Fehér Herkules” becenéven ismer a nagyjérdemű. Kutlán István sokoldalú személyiségként jelenik meg a leírásokban. Kivételes

erővel bíró ember volt nemcsak fizikailag, hanem lelkileg és intellektuálisan is. A jiu-jitsu harcművészet mestere, tehetséges művész, művelt ember, aki tudta, hogyan ötvözze a sport fegyelmét a művészet finomságával. Az akkori Nagyszőlősi járáshoz tartozó Fancsika falu szülőteként Kutlán István eljutott Párizsba, ahol művészi ismeretekre tett szert, és európai szintű művésszé vált. A művész alakját külön tanulmányban mutatta be a múzeum történeti és helytörténeti osztályának vezetője, Ruszin Valéria. Az elhangzottakat Meskó János történész egészítette ki.

Január 18. A Tisza jobb partján lévő, Szatmárcsekétől légvonalban alig egy kilométerre fekvő Badalóban élők gyülekezeti közösségben méltatták a magyar kultúra napját. A református templomban megtartott ünnepi istentiszteleten Sági Zsolt lelképásztor igehirdetést követően Jakab Lajos, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) Badalói Alapszervezetének elnöke beszélt arról is, hogy ugyan nincs arról feljegyzés, hogy a XIX. század elején több mint húsz éven át Szatmárcsekén élő Kölcsey Ferenc járhatott-e Badalóban, de ez szinte biztosra vehető. A *Himnusz* kéziratát kortársainak, írótlársainak a beregszászi postán feladó költőnek ehhez át kellett kelnie a Tiszán lévő Hidason, majd Badalón keresztül juthatott el Beregszászba. Az itt élőkhöz ezért tartották fontosnak, hogy a *Himnusz* bölcsőjének számító Szatmárcseke tőzsomszédságában, Badalóban is legyen emlékhelye Kölcseynek, amelynél minden év januárjában leróhatják tiszteletüket.

Január 22. A Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI) és a Magyar Értelmisségek Kárpátaljai Közössége (MÉKK) és a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség beregszászi szervezete a *Himnusz* megírásának 203. évfordulója előtt tisztelegve rendezte meg a magyar kultúra napjához kötődő hagyományos rendezvénysorozatát Beregszászban.

Az ünnepség Kölcsey Ferenc emléktáblájának koszorúzásával vette kezdetét a II. Rákóczi Ferenc téren, a posta épületénél, ahol Zubánics László, a KMMI elnöke köszöntötte a jelenlévőket. Az ünnepség fő szónoka Novák Irén, a Kulturális és Innovációs Minisztérium filmművészetért és közösségi művelődésért felelős helyettes államtitkára volt. Szólt a megjelentekhez Molnár D. István egyetemi tanár, a KMKSZ beregszászi szervezetének elnöke is. Az esemény a *Himnusz* eléneklésével és csendes koszorúzással fejeződött be.

A program az Európa–Magyar Ház udvarán folytatódott, ahol felavatták Jókai Mór regényíró emléktábláját a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet emlékfalán. A tábla a Beregszászért Alapítvány ajándéka, Zubánics László felolvasta Dalmay Árpád kuratóriumi elnök levelét. Beszédet

mondott dr. Szili Katalin miniszterelnöki főtanácsadó.

Az ünnepség az Európa–Magyar Ház dísztermében folytatódott, ahol Zubánics László köszöntötte a megjelenteket. Sor került a 2022-ben elhunyt Brinkács István képzőművész festménykiállításának megnyitójára is. Az alkotások egy életműbe engednek betekintést, amely érzékenyen mutatja meg azt a belső világot is, amiből a művek születtek.

Ezután kulturális műsor következett. Holozsai Bálint, a Beregszászi Bethlen Gábor Líceum tanulója elszavalta nemzeti imádságunkat, majd Marcsák Gergely és Shrek Tímea költők irodalmi-zenés pódiumműsorának egy kiemelt részét láthattuk.

A magyar kultúra napi programsorozat keretében dr. Szili Katalin mondott köszöntőt, amelyben hangsúlyozta, hogy a magyar kultúra olyan közös alap, amely összeköti a magyarságot térben és időben, határokon innen és túl. Mint fogalmazott, ennek a kapocsnak Kárpátalján napjainkban különös súlya van.

Ezt követően elismerések átadására került sor, majd a *Beregszászi Értelmisségi Fórum 2026: Templom és iskola – A magyarságintézmények megtartó szerepe a háború árnyékában* című konferencia következett. A fórumon Zubánics László, Dupka György, a Magyar Értelmisségek Kárpátaljai Közösségének elnöke, Zán Fábrián Sándor református püspök, Babják Edit, a Beregszászi Városi Tanács Oktatási és Művelődési Osztályának vezetője, valamint Zékány Krisztina, az Ungvár Nemzeti Egyetem Magyar Filológiai Tanszékének vezetője tartott előadást.

A rendezvényt online módon is közvetítettük a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet Facebook-oldalán.

Január 22. Teltház előtt mutatták be a *Magyar menyegző* című romantikus táncfilmet a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Egyetemen. Az előadást a Kulturális és Innovációs Minisztérium kezdeményezte, a program a Vándormozi szervezésében jöhetett létre. A rendezvény helyi szervezői a Pro Cultura Subcarpathica, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Egyetem, valamint a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház voltak.

Január 22. A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetségnek (KMKSZ) a magyar kultúra napja alkalmából tartott központi rendezvényére a hagyományoknak megfelelően idén is Ungváron került sor. Ünnepi beszédet mondott Ferenc Viktória EP-képviselő, Albertné Simon Edina, Magyarország Ungvári Főkonzulátusának konzulja, Balogh Livia, a KMKSZ elnökségének tagja, Sin Edina, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház megbízott igazgatója. A rendezvény második részében a Budapestről érkezett Sensum Arts színház előadásában a *Gül Baba* című operettet lát-

hatta a kárpátaljai közönség Peller Károly rendezésében.

Január 22. Megnyílt az idei év első kiállítása a Munkácsy Mihály Magyar Ház tetőtéri galériájában, ahol a résztvevők megtekinthették a munkácsi születésű Ribár Natália festőművész, pedagógus, költő és designer 40. születésnapja alkalmából szervezett jubileumi tárlatát.

Január 23. A magyar kultúra napjához kapcsolódva január 23-án a „GENIUS” Jótékonyági Alapítvány („GENIUS” JA) szervezésében a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Egyetem falai között mutatták be a *Remény hangjai* című koncertműsort, amely korábban a jubileumi X. Brüsszeli Kárpátalja Napon aratott nagy sikert. Az alkalomra összeállított koncerten a „GENIUS” JA 2019-ben indított ZeneVarázs! programjának növendékei léptek színpadra Várnagy Andrea, Magyarország Érdemes Művésze, Liszt Ferenc-díjas zongoraművész szakmai vezetésével és közreműködésével.

Január 23. A Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet minden évben kulturális programmal méltatja a magyar kultúra napját. Ezúttal borkóstolóval egybekötött irodalmi estet szerveztek az ünnep alkalmából a beregardói Perényi Kulturkúriában. Az est központi elemét Ács Tamás magyarországi színművész *A bor dicsérete* című előadása adta.

Január 25. A Munkácsy Mihály Magyar Házban sor került Lucsok Péter Miklós, a Munkácsi Római Katolikus Egyházmegye püspökének *Életem kalandja* című könyvének bemutatójára. A kötet személyes hangvételű, gondolatébresztő írásokon keresztül enged betekintést egy különleges életút állomásaiba, belső küzdelmeibe, hitbéli kérdéseibe és az emberi sors mélységeibe. A történetek nemcsak mesélnek, hanem megszólítanak, elgondolkodtatnak, és párbeszédre hívják az olvasót.

Január 26. A vámosok nemzetközi napja alkalmából felavatták a Kárpátalján népszerű szakmának, a vámtisztnek szentelt „4. számú vámhely” miniszobrot. Ez a 80. miniszobor Ungváron. Egy kovácsoltvas épületben egy bronz vámtiszt áll egy örkutyával. A szobrász Roman Murnik alkotásával egy Ungvár gazdasága számára fontos szakmát szimbolizál. A szoborházban álló János bácsi vámtiszt a kutyájával, Buksival aprólékosan megvizsgál mindenkiket, aki a Szobránc utcán mozog.

Január 30. Ezen a napon vehette át mesterfokozatot igazoló oklevélét az a 36 hallgató, aki keresztfelével fejezte be tanulmányait a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Egyetem oktatás és pedagógiai tudományok, tanítói, óvodapedagógia, valamint számvitel és adóügy szakán. Az esemény a frissdiplomások életében és az intézmény történetében is fordulópont- ➤

tot jelentett, hiszen most első ízben adtak át egyetemi szintű mesterdiplomákat. A végzősöket és a vendégeket köszöntötte mások mellett Molnár Andrea, a Rákóczi Egyetem Rektori Titkárságának vezetője, Csernicskó István rektor, Szilágyi Péter, a Miniszterelnökség nemzetpolitikáért felelős helyettes államtitkára.

Január 30. A kárpátaljai magyar közösség jelenlegi kihívásai, a háborús helyzetből fakadó nehézségek, valamint a megmaradás és az intézményi működőképesség kérdései álltak annak a választmányi ülésnek a fókuszában, amelyet a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) tartott Tiszacsomán, az Árpád Fejedelem Látogatóközpont és Lovarda konferenciatermében.

FEBRUÁR

Február 3. A Pásztor Ferenc Közösségi Ház nagytermében mutatták be Lucsok Miklós, a munkácsi római katolikus egyházmegye püspökének *Életem kalandja* című könyvét a beregszászi közönség előtt. Az esemény iránt élénk érdeklődés mutatkozott, ahol a résztvevők egy életút állomásait ismerhették meg. A kötet alapját a Paweł Kozacki domonkos szerzetes által készített interjúsorozat adja. Örgöztette és szerkesztette könyv formába Lucsok Miklós püspök vallomásait. A mű 2024-ben lengyel nyelven jelent meg, azóta pedig ukrán és magyar fordításban is elkészült, így a kárpátaljai olvasók számára is közvetlenül hozzáférhetővé vált.

Február 4. A Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága (RIT) a XV. Hollósy Simon Alkotótábor alkotásaiból összeállított kiállítással kezdte az idei évet a beregszászi Na'Conxypan Galériában. A kiállításon Réti János, Szocska László, Kutasi Csaba, Erfán Ferenc, Hrabár Natália, Kalitics Erika, Klisza Krisztina, Klisza János, Berecz Margit, Kulin Ágnes, Villásek Tibor, Kopriva Attila, Néger Krisztina alkotásai láthatóak. A jelenlévőket Kutasi Csaba festő, grafikus köszöntötte, kiemelve, hogy a RIT a „Ki a szabadba!” impresszionista eszmét követve, Hollósy Simon művészeti öröksége előtt is tisztelegve ad teret az alkotómunkának. Kulin Ágnes, a RIT elnöke, a Na'Conxypan Galéria kurátora elmondta, hogy a Hollósy Simon Alkotótábor művészei Técső környékén, Hársputakon (Lipovec), a Róna-havasok lábánál – ki-ki a kedve szerint – akvarellal, pasztellel dolgoztak. Az itt született alkotásokból készült kiállítás a kárpátaljai természet inspirációs erejét nagyon jól bemutatja.

Február 4–16. A Tulipán Tanoda Magyar Népművészeti Iskola oktatói tizenkét szórványtelepülésre látogattak el: Körösmezőre, Rahóra, Taracközre, Terebesfejérpatakra, Gyertyánligetre, Bustyaházára, Aknaszlatinára, Királyhá-

zára, Kincsehomokra, Nagybereznára, Szerednyére és Minajba. A foglalkozások a télüzés és tavaszvárás hagyománykörére, a farsangi időszak szokásvilágára épültek. Minden helyszínen örömmel fogadták a gyermekek a Tulipán Tanoda programját. Az oktatók harmonikán, citerán, hegedűn, furulyán, tárogaton és gitáron szólaltattak meg magyar népzenei dallamokat.

Február 11. Az Ungvári Magyar Ház galériájában megnyílt Volodimir Masika egyéni tárlata. Az Ungvári Zádor Dezső Zeneművészeti Koledzs tanára 2022-ben kezdett festeni. A most bemutatott 38 festmény betekintést nyújt az alkotó művészi világába. Tájékepi Vivaldi *A négy évszak* című zeneművének hangulatát idézik – mondta a tárlatot megnyitó dr. Zubánics László, az Ukránjai Magyar Demokrata Szövetség és a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet elnöke.

Február 13. A Valentin-nap előestéjén a Lehoczy Tivadar Kárpátaljai Megyei Helytörténeti Múzeumban nyílt előadásra került sor *A szerelem néma tanúja* címmel, amelyet a történeti és helyismereti osztály vezetője, **Ruszin Valéria** tartott.

Február 16. Fockter Zoltán, a Svábhegyi Csillagvizsgáló csillagásza, a Morus Vezetőképző Akadémia oktatója *Barangolás a csillagok között – Általános tudnivalók az űrhajósok munkájáról* címmel tartott előadást Beregszászban, az Ortutay Elemér Görögkatolikus Központban. A program a Morus Vezetőképző Akadémia és az Ortutay-központ újabb együttműködésének keretében valósult meg.

Február 17. 46 diák vette át a mesterképzés elvégzéséről szóló oklevelét az Ungvári Nemzeti Egyetem (UNE) Ukrán–Magyar Oktatási-Tudományos Intézetében (UMOTI), közülük 17-en kitüntetéssel végeztek. Az eseményt Imre Gyula, az UNE UMOTI tanulmányi igazgatóhelyettese nyitotta meg. Az okleveleket dr. Spenik Sándor igazgató és dr. Cseh Áron konzul nyújtotta át a magyar nyelv és irodalom, történelem, idegennyelvi nemzetközi szakfordító (ezen a szakon első ízben adtak át magiszteri szintű diplomát), matematika és fizika szakokon (nappali és levelező tagozaton) végzett diákoknak.

Február 19. Meghitt ünnepséget tartottak Munkácsy Mihály születésének 182. évfordulóján Munkácson, a nevet viselő Magyar Házban. Beszédet mondott Tarpai József, az intézmény vezetője, Gombor Bence, Magyarország Ungvári Főkonzulátusának konzulja. Az est kiemelt programpontja volt Szemák-Neubauer Mária munkácsi és Nagy Sándor csongori helytörténész *„Nem te vagy Munkácsé, Munkács a tiéd...”* című előadása. A két kutató levéltári forrásokra támaszkodva idézte fel Munkácsy Mihály és szülővárosa kapcsolatának alakulását, feltárva a festő életének kevésbé ismert mozzanatait is.

Február 19. A Beregszászi Zrínyi Ilona Líceum immár nemcsak nevében és szellemiségében, hanem látványos formában is őrzi Zrínyi Ilona emlékét egy mellszobor által, amely az épület előterében kapott helyet. A szobrot Gerhárt Péter szobrászművész készítette, és korábbi helyéről, a beregszentmiklósi várkastélyból a kastély kapitánya, Bartos József festőművész, költő és zeneszerző adta ajándékként az iskolának.

Február 21. Tulipános Hangszeres és Oktatói Napot szervezett a Tulipán Tanoda Magyar Népművészeti Iskola a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Egyetemen. A program célja a magyar népi hangszeres zene és a népi játékok népszerűsítése. A képzésen a már korábban megszokottakhoz híven most is rangos szakemberek vettek részt oktatóként: Nagy Csaba Bartók Béla- és Liszt Ferenc-díjas tárogatóművész, Balasáné Sebestyén Mónika, az *Igy tedd rá!* program módszertani oktatója, Nauner Agárdi Éva népzene-tanár, etnográfus, mesterpedagógus, Farkas Zoltán népzene-sz, Böröcz Ákos, a Budapesti Zeneakadémia végzős hallgatója.

Február 21. Újabb miniszobrot avattak Perecsenyben. Ezúttal a kárpátaljai gasztronómia királyáról, a sódarról van szó. A szobrot, amelynek alkotója Roman Murnik, a Pidkova (Patkó) fogadó nyitott teraszán helyezték el, amely a hagyományos kárpátaljai konyha ételeit őrzi és kínálja vendégeink.

Február 26. A művészeti szakkör diákjainak munkáiból nyílt különleges kiállítás a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Egyetem Felsőfokú Szakképzési Intézetében. A szakkör szakmai vezetője Gogola Zoltán festőművész. A tárlat a fiatal alkotók közös munkájának első jelentős mérföldköve. A kiállítás megnyitót résztvevőit Soós Katalin, a Felsőfokú Szakképzési Intézet igazgatója köszöntötte.

Február 26. Ünnepi kiállítás megnyitóval emlékeztek meg Garanyi József születésének 105. évfordulójáról a Munkácsy Mihály Magyar Házban. A tárlat a kárpátaljai festészet egyik legmeghatározóbb alakjának sokszínű munkásságát tárja elénk, különleges betekintést nyújtva a vidékünk tájait és az itt élő embereket megörökítő művész hagyatékába. Beszédet mondott Gombor Bence konzul Magyarország Ungvári Főkonzulátusának képviseletében. A festő életéről és munkásságáról Kovács László műgyűjtő beszélt, aki a kiállított festmények egy részének tulajdonosa is. Az esten Kopriva Attila festőművész, a Kárpátok Művészetéért és Kultúrájáért Egyesület elnöke is megosztotta gondolatait, amelyek segítettek elhelyezni Garanyi József munkásságát a kárpátaljai képzőművészet történetében. A köszöntők után a résztvevők Liana Pritska hegedűjátékát hallgatva ismerkedhettek meg a kiállított festményekkel.

*Összeállította:
Dupka György és Szemere Judit*

Kovács Éva beregszászi festőművész tárlata Kisvárdán

Érzések és hangulatok – a látott világ nyomában

Mára már egyáltalán nem feltűnő, sőt lassan megszokott, hogy kárpátaljaiak, közöttük művészek a határ túloldalán élnek, ott alkotnak. Kovács Éva beregszászi festőművész is Magyarországon él egy ideje. A határhoz közel, Kisvárdán telepedett le, ahol folytatja művészeti munkásságát. A közelmúltban a kisvárdai Kárpátalja Házban önálló kiállításon mutatta be alkotásait. A tárlat megnyitóján sok földije is részt vett.

A festőművészt Bodrog László, a Kárpátalja Ház vezetője méltatta, rövi-

den ismertette eddigi munkásságát. Mint mondta, Évának egészen fiatal korától természetes közegévé vált az alkotás világa. Édesapja festőművész volt, így a művészet nem csupán érdeklődésként, hanem élő tapasztalatként volt jelen a mindennapjaiban. Ez a korai élmény máig meghatározza képeinek érzékenységet és természetességét. És bár tanulmányait más irányban folytatta, a művészet soha nem szorult háttérbe az életében. Festészeti tanulmányait Veres Péter és Garanyi József festőművészek irányításával végezte, akik jelentős szakmai alapot és szemléletet adtak számára.

Kovács Éva festészetének középpontjában a természetközelség áll. Legkedvesebb témái a csendéletek, tájképek és városképek. Ezekben a motívumokban nemcsak a látvány, hanem a hangulat, az emberi jelenlét finom lenyomata is megjelenik. Munkáiban sokféle technikával dolgozik: olajjal, akrillal, akvarellel, gouache-sal, pasztellkrétával és grafittal egyaránt. Rendszeres résztvevője hazai és nemzetközi alkotótáboroknak és művésztelepeknek. Alkotásait az elmúlt években számos

városban láthatta a közönség kollektív és önálló kiállításokon, többek között Beregszászon, Ungváron, Budapesten, Pécsen, Székesfehérváron, Debrecenben, Mátészalkán, Kisvárdán, valamint külföldön is. Művészi munkája mellett kiemelt szerepet játszik életében az oktatás. Éveken át vezetett rajzszakkört a Beregszászi Városi Művelődési Házban, tanítványai rendszeresen értek el kiváló eredményeket rangos rajzversenyeken. Jelenleg is tart magánórákat 6-18 éves fiatalok számára, továbbadva mindazt a tudást és szemléletet, amely számára is meghatározó – fejtette ki köszöntőjében Bodrog László.

Kovács Éva a vendégekhez szólva kiemelte: amit látunk, az soha nem pusztán a külső valóság, hanem belső élményeinkkel, emlékeinkkel és érzéseinkkel átszőtt tapasztalat. A bemutatott festmények nem konkrét látványokat rögzítenek, hanem finom lenyomatokként jelenítik meg azt a pillanatot, amikor a külvilág találkozik a belső figyelemmel. Az alkotó – vallomása szerint – a valóságot nem önmagában, hanem annak ránk gyakorolt hatásában igyekszik megragadni. Művészetében a természet szépsége, a nyugalom és az egyensúly keresése kap hangsúlyt.

– Azt szeretném, ha az általam megörökített pillanatok segítenének egy kicsit megállni, elcsendesedni és – ahogy Wass Albert írja – emlékeztetni arra,

hogyan az érzések és a hangulatok színezik igazán az életünket – fogalmazott a festőművész.

A kiállítás egyértelműen lehetőséget ad arra, hogy közelebbről is megismerjük a következetes, elhivatott alkotói világot. A képek nemcsak látványt, hanem élményt, csendet és mély gondolatokat is adtak a nézőknek.

Tudósítónk

Gondolatok Erfán Ferenc képzőművész alkotásairól

Festményei hidat képeznek föld és ég között...

Ikon, ami megjelenít

A katolikus egyház, azon belül a görögkatolikus egyház mindig is nagy tisztelettel fordult a képek felé. Elképzelésünk szerint az ikonok nem csupán díszek, hanem az igehirdetés eszközei. Nem látványelemek, hanem a színekben és az anyagban megfogalmazódott teológia. Az ikon önmagában is imádság, tanúságtétel, csendes igehirdetés, elmesélt történetek szentekről, Krisztusról... A „szegények bibliája”.

Ilyen a festmény is. A művész – kegyelmi ajándékként – részt vesz Isten teremtő munkájában, amikor formát ad a kimondhatatlannak, közreadja a természetfelettit. Az alkotások nemcsak ábrázolnak, hanem meghívnak: meghívnak bennünket a csendre, az elmélyülésre, a belső megtérésre. A színek és formák a szoltáros szavaival élve „az Úr szépségét” hirdetik.

A művész nemcsak ábrázol, hanem tanúságot tesz a láthatatlanról, arról is, amit az egyszerű ember nem venne észre. Ezek a művek nemcsak a szemünket, hanem a lel-künket is megszólítják. Csendben tanítanak bennünket imára, figyelemre, elmélyülésre. Arra, hogy a szépség Isten egyik ajándéka, s hogy a megtapasztalt szépségen keresztül vagy a megtapasztalt szépséggel szembe-sülve az ember az Istenség egy pillanatát fedezheti fel.

Hiszünk, hogy Erfán Ferenc művészete is ebbe a szolgálatba kapcsolódik bele: festményei hidat képeznek föld és ég között, nemzedékek és kultúrák között is.

A művész, aki tanúságot tesz a saját megérintettségéről

Ezen a ponton fontos megállni és elgondolkodni. Az alkotó eszme mindig sajátos; egy adott emberben formálódik ki, mindig az egyéniséget veszi alapul... Amikor Erfán Ferencet emlegetjük, sokszor használjuk a „Boksay József unokája” megjelölést. Am ebben az esetben nem az „unokaság” a lényeg – az legfeljebb a tehetség felismerésének az eszköze volt –, hanem a saját tehetség és annak kibontakozása. Az alkotóművészeknek nem másokra kell utalásokat tenni és hivatkozni, hanem a saját eredményeire, saját világlátására kell támaszkodni. Ma itt nem egy „unokát” tisztelünk, hanem olyan embert, aki saját utat járt be, és „saját jogon” hallotta meg az Isten szavát, vette észre a pillanatot és tette azt képein láthatóvá. Ezek a munkák Erfán Ferenc saját ihletettségéből és tehetségéből születtek. ➤

A Kárpátaljai Hírmondó galériája

Erfán Ferenc festőművész

Péterfalvi menyecskék

Útszéli kereszt

Délután

Nevickei vár

A pillanat, ami maradandóvá teszi az értéket

Amikor a világ megzavarodik és összekuszálódik, amikor már nem ismerünk rá, akkor fontosak a képek, az alkotások. Miért? Miért fontos a kép, a festmény, az ikon, a szobor, a vers, a regény, a film, vagyis a műalkotás? Mert ezek pillanatfelvételek a világban még felfedezhető jóról, szépről és igazról, a szeretetről, a nemes eszméket hordozó emberekről...

Ebben a sokszor megsebzett világban különösen fontos, hogy legyenek olyan alkotók – mind például Erfán Ferenc is –, akik az alkotásokon keresztül emlékeztetnek bennünket: a világból nem tűnt el a szépség, a jó, az ideális állapot... Csak nem vesszük észre, vagy nagyon nehezen tudjuk észrevenni azt. Ezért szükségünk van olyan alkotásokra, amelyek nemcsak tükröt tartanak elénk, hanem utat is mutatnak. Amikor a művész kiragad egy ilyen pillanatot, megalkot egy arcot, megfest egy eseményt, akkor a szép, a jó, az igaz egy-egy pillanatát rögzíti.

Kárpátalján, a sok próbatétel között különösen nagy érték minden olyan alkotás, amely bemutatja, hogy a remény, a fény, a belső tartás, a szépség, az igazság még létező eszmék. nem tűntek el teljesen a világból. Erfán Ferenc munkássága ilyen: nem harsány, hanem mély; nem felszínes, hanem mélyen gyökerező. Amikor alkotásait szemléljük, gondoljunk az Isten és a teremtett világ szépségére, amelyet egy-egy fókuszált pillanatában a művész megragadott, rögzített és kiemelt, vagyis maradandóvá tett. Keressük meg ezt a szépséget, és építsük vissza a jót, a szépet, az igazat a világba! Vagyis ismerjük fel a pillanatokban megmutatózó, de a világban állandóan jelen lévő Istent!

Marosi István

(Publikációnk a magyar kultúra napja alkalmából a Beregszászi Keresztény Értelmiségiek Szövetsége által a Pásztor Ferenc Községi Házban szervezett kiállítás megnyitóján elhangzott ismertető – a szerk.)

Íriszek

Tiszta víz

Rózsák